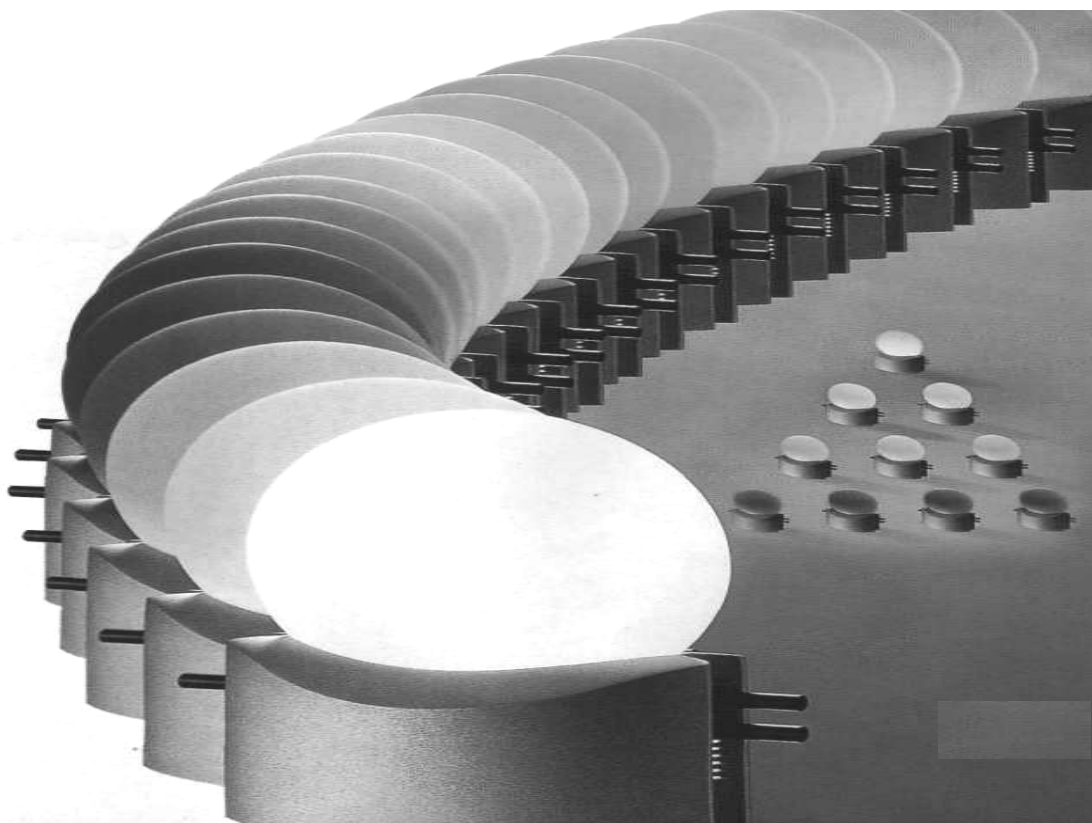

І. А. Краївська

ОБЛІК У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

І. А. Краївська

ОБЛІК У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Конспект лекцій, навчально-методичний матеріал для самостійної роботи та для практичних занять, завдання для контрольної роботи для студентів усіх форм навчання спеціальності 6.050106 “Облік і аудит

Харків – ХНАМГ - 2009

Краївська І. А. Облік у зарубіжних країнах: Конспект лекцій, навчально-методичний матеріал для самостійної роботи та для практичних занять, завдання для контрольної роботи для студентів усіх форм навчання спеціальностей 6.050106 “Облік і аудит” .— Харків: ХНАМГ, 2009.— 243 с.

У виданні розкриваються основні положення бухгалтерського обліку й фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів, викладено зарубіжний досвід організації та методології бухгалтерського обліку. Видання стисло знайомить читачів з теоретичними основами організації фінансового й управлінського обліку у зарубіжних компаніях.

Завдання, запропоновані для самостійного розв’язування, складені з використанням основних положень міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Вони узагальнюють теоретичні знання студентів з обліку в зарубіжних країнах.

Рецензент: Н. І. Гордієнко, професор, кандидат економічних наук

Рекомендовано кафедрою обліку і аудиту,
протокол № 1 від 28.08.2008

ЗМІСТ

Вступ.....	4
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи фінансового обліку за кордоном	6
Тема 1. Основні принципи обліку	6
Тема 2. Фінансова звітність підприємств	20
Тема 3. Бухгалтерські рахунки і ведення обліку	39
Тема 4. Грошові кошти і рахунки до отримання	50
Тема 5. Товарно-матеріальні запаси. Собівартість реалізованої продукції	63
Тема 6. Довгострокові активи і амортизація	76
Тема 7. Зобов'язання і капітал.....	95
Тема 8. Облік доходів, витрат і фінансових результатів.....	106
Тема 9. Основи управлінського обліку	121
РОЗДІЛ 2. Ситуації для практичної підготовки студентів.....	127
Самостійна робота студентів	157
Контрольні роботи для студентів заочної форми навчання	184
Тести для контролю знань	205
Словник термінів	220
Список літератури	240

ВСТУП

Зміни в політичному й економічному житті країни вимагають нових підходів до управління, пошуку форм, які відповідали б ринковим відносинам. Налагоджена робота в умовах ринку неможлива без радикальної зміни системи обліку, контролю і аналізу господарської діяльності. Якщо раніше облік і звітність були направлені на відображення господарських процесів на підприємстві, то тепер облік покликаний підказувати, що треба зробити, щоб підприємство працювало ефективно й рентабельно. У ринкових умовах бухгалтерський облік виходить далеко за рамки простої реєстрації фінансових операцій.

На відміну від нашої практики, в розвинутих країнах існують різноманітні спеціальні організації, як державні, так і суспільні (асоціації, комітети, центри), які систематично проводять дослідження серед керівників корпорації (фірми), інших користувачів фінансової бухгалтерської звітності з метою вивчення вимог до системи звітних показників, що дозволяє децентралізовано приймати економічні рішення в умовах ринкової економіки. Результати таких досліджень законодавчо закріплюються в нормативних документах (стандартах).

У рамках ООН з 1973 року діє Міжнародний комітет з стандартів бухгалтерського обліку, який розробляє стандарти, що мають рекомендаційний характер для багатьох національних економік світу. Таким чином, міжнародний досвід в побудові бухгалтерських (фінансових) звітів повинен бути вивчений в нашій країні і впроваджений у практику. Це дозволить прискорити перехід підприємств різних організаційно-правових форм до принципів ринкової економіки в умовах розширення горизонтальних зв'язків і обмеження економічної влади держави.

Вивчення систем бухгалтерського обліку і звітності зарубіжних країн зумовлює необхідність переусвідомлення критеріїв формування облікової і звітної інформації, більш чіткого визначення елементів фінансової звітності,

порядку їх визнання і оцінки, а також встановлення взаємозв'язку між елементами фінансової звітності.

В економічній літературі проблемі забезпеченості користувачів надійною і своєчасною фінансовою інформацією приділено багато уваги. Про це свідчать наукові труди як вітчизняних, так і зарубіжних авторів В. І. Коршунова, С. Ф. Голови, В. М. Костюченка, О. М. Губачевої, Б. Нідлза, Х. Андерсона, Д. Колдуелла, Д. А. Папкова та інші.

Завдання, які передбачені для самостійного розв'язування, складені з використанням основних положень Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Вони узагальнюють теоретичні знання студентів з обліку у зарубіжних країнах та методологічні підходи до ведення фінансового обліку в Україні.

Оцінювання виконаних завдань здійснюється за кредитно-модульною системою.

Для отримання балів, необхідних для зарахування самостійної роботи, студенту слід виконати завдання, які включають:

- регулюючі проведення;
- робочу таблицю;
- звіт про прибутки й збитки;
- балансовий звіт.

При складанні завдань враховано матеріал, що викладається студентам у лекційному курсі, надана можливість продемонструвати свою теоретичну підготовку при здійсненні розрахунків амортизації, володіння методами оцінки запасів, оцінки та обліку довгострокових активів та зобов'язань фірми.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ЗА КОРДОНОМ

ТЕМА 1. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ЇХ РОЗРОБКА І ВПРОВАДЖЕННЯ

Мета завдання

Засвоїти:

- суть і значення міжнародних стандартів бухгалтерського обліку;
- особливості створення національних систем бухгалтерського обліку;
- організація діяльності Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку;
- класифікація моделей бухгалтерського обліку;
- міжнародні організації з питань нормативного регулювання і контролю обліку.

Необхідність єдиних міжнародних стандартів полягає в наступному:

- 1) інвестори шукають об'єкти для інвестування у всьому світі;
- 2) компанії бажають отримати кредит з найменшим відсотком в будь-якій країні;
- 3) об'єднання підприємств, які знаходяться в сусідніх країнах;
- 4) відмінності в системах бухгалтерського обліку можуть повністю заплутати порівняння показників фінансової звітності.

Існують певні переваги застосування МСБО:

- збереження коштів на розробку і узгодження національних стандартів;
- високий рівень довір'я до фінансових звітів на ринку;
- можливість залучення інвесторів;
- обмін ідеями;

— створення бази для національних стандартів.

Розглянемо позитивні і негативні риси Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Їх об'єктивними перевагами перед національними стандартами в окремих країнах є:

- чітка економічна логіка;
- узагальнення кращої сучасної світової практики в області обліку;
- простота сприйняття користувачами фінансової інформації у всьому світі.

При цьому міжнародні стандарти дозволяють не тільки скоротити витрати компаній з підготовки своєї звітності, особливо в умовах консолідації фінансової звітності підприємств, що працюють у різних країнах, але і знизити витрати з залучення капіталу. Однак потрібно відзначити і недоліки МСБО. До них, зокрема, можна віднести:

- узагальнений характер стандартів, що передбачає досить велике різномайття методів обліку;
- відсутність докладних інтерпретацій і прикладів додатку стандартів до конкретних ситуацій.

Кожній країні властиві певні відмінності, які зумовлені національними особливостями і чинниками розвитку. У зв'язку з цим кожна країна має свою національну систему бухгалтерського обліку.

Система бухгалтерського обліку — це сукупність прийомів і методів, за допомогою яких узагальнюються процеси виробництва, постачання і реалізації продукції, визначаються цілі, забезпечується управління підприємством на основі стратегічних і тактичних задач.

Національна система бухгалтерського обліку характеризується такими показниками:

- використанням системи національних бухгалтерських стандартів, розроблених з урахуванням національних особливостей розвитку економіки;

- національним планом рахунків;
- системою організації бухгалтерського обліку в масштабі фірм;
- методологією визначення кінцевого фінансового результату;
- системою фінансової звітності.

Наявність різних підходів до формування систем обліку ускладнює “спілкування” національних підприємств на міжнародному рівні. Оскільки правила підготовки і публікації фінансової звітності розрізняються в країнах, виникає необхідність у вивченні цих відмінностей.

На створення і функціонування національних систем бухгалтерського обліку впливають наступні чинники:

- вплив провідних теоретиків і професійних організацій;
- правова система;
- загальна економічна ситуація в країні;
- податкова політика; ,
- національні особливості країни;
- користувачі фінансової інформації і їх цілі;
- юридична середа країни;
- джерела фінансування (фінансова система);
- мова країни;
- вплив інших країн на систему бухгалтерського обліку;
- вплив загальної атмосфери в країні.

Одним з чинників, що визначає істотні відмінності у фінансовій звітності різних держав, є, безсумнівно, правова система. У залежності від типу законодавства і міри впливу держави на різноманітні аспекти життя більшість країн умовно можна об'єднати у дві групи:

- 1) країни, що мають законодавство загальноправової орієнтації;
- 2) країни, яким притаманний розгалужений кодекс законів.

У державах, що відносяться до першої групи, закони як би вказують на межі, в рамках яких фізичні і юридичні особи мають свободу дії. Таку систему загального права було спочатку сформовано в Великобританії і вона

присутня в багатьох країнах, що мають з цією країною традиційно тісні зв'язки (федеральне право США, правова система Ірландії, Індії, Австралії тощо). Діяльність компаній детально не регулюється, а також не вказано правила підготовки і публікації фінансової звітності. Облікові стандарти в цих країнах не регулюються державою, а визначаються різними професійними організаціями бухгалтерів.

У країнах іншої групи законодавство базується на римському праві. Дана правова система зумовлює закони, які мають жорстко детермінований характеру, фізичні і юридичні особи повинні слідувати букві закону. Більшість країн виводить в ранг закону і облікові стандарти; всі заходи в області бухгалтерського обліку деталізуються і досить жорстко регламентуються. Основною задачею обліку в таких країнах бачать обчислення державних податків і контроль за їх сплатою. До числа таких держав відносяться Німеччина, Франція, Аргентина та ін.

У країнах, де використовується континентальна модель обліку, правила оподаткування в основному співпадають з правилами обліку, і тому проблеми відстроченого оподаткування як такої немає. Так, в Німеччині податкове законодавство встановлює норми амортизаційних відрахувань, засновані на очікуваному корисному терміну служби і вживаються суворо для певних активів. Проте в ряді випадків допускається прискорена амортизація, наприклад, для галузей промисловості, що виробляють енергозбережну та зберігаючу від забруднення навколишнє середовище продукцію. Однак амортизаційні відрахування, що зменшують прибуток до виплати податків, хоч і відбиваються в фінансовій звітності, але проблеми відстроченого оподаткування не викликають.

Істотні відмінності у фінансовій звітності виникають при веденні обліку в умовах інфляції. У цей час існують два широко використовуваних методи складання фінансової звітності:

- 1) облік за поточною вартістю;
- 2) облік за загальною купівельною здатністю.

Спостерігаються і деякі відмінності в підходах до проблеми відображення інфляційних процесів у фінансовій звітності. У Великобританії наприкінці 60-х років в економіці сталися значні зміни, пов'язані із зростанням цін, і в період між 1971 і 1974 роками було розроблено ряд документів з даної проблематики, заснованих на методі загальної купівельної здатності. Однак в річних балансах компаній, що надають додаткові фінансові звіти на основі змін загальної купівельної здатності, були присутні суперечливі відомості щодо смислового навантаження виправлених показників.

Загалом можна відзначити, що європейські країни не схильні відходити від принципів обліку на основі первинної вартості.

Фінансова звітність підприємств різних країн має певні відмінності, що зумовлені соціальними, економічними і політичними чинниками. Ці відмінності значно ускладнюють аналіз інформації і прийняття рішень в умовах розвитку міжнародної торгівлі, глобалізації фінансових ринків.

Для забезпечення гармонізації фінансової звітності 29.06.73 р. створено Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО).

Розкриваючи цілі створення, організаційну структуру і діяльність Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, доцільно розглянути історичний аспект координації бухгалтерського обліку в світовому масштабі. Міжнародна координація обліку ведеться вже більше 90 років.

Одним з самих важливих для координації обліку подій тих років було створення КМСБО. Комітет було засновано в 1973 році поза угоди між професійними організаціями бухгалтерів Австралії, Канади, Франції, Німеччини, Японії, Мексики, Нідерландів, Ірландії, Великобританії. До складу КМСБО входять всі професійні бухгалтерські організації, які є членами Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ). Федерація не видає облікових стандартів. Її роль в процесі стандартизації вельми значна. По-перше, МФБ проводить конгреси бухгалтерів. По-друге, робить істотні

внески в прибуткову частину бюджету Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

У 1993 р. КМСБО і МОКЦП (Міжнародна організація комісій з цінних паперів) було підписано угоду, відповідно до якої компанії, що бажають отримати котирування на фондовій біржі, повинні складати звітність відповідно до міжнародних стандартів обліку.

У цей час стандартизацією обліку, крім КМСБО, займається також Міжурядова робоча група експертів з міжнародних стандартів в області обліку і звітності при ООН і робоча група з облікових стандартів Організації економічного співробітництва і розвитку. Однак загально визнано, що провідна роль в цьому процесі належить КМСБО.

Метою КМСБО є формування, видання і удосконалення стандартів бухгалтерського обліку для недержавного (приватного) сектору.

КМСБО знаходиться в Лондоні, спонсорами виступають 153 прогресивних бухгалтерських організацій з 112 країн світу. Робота КМСБО фінансується за рахунок внесків професійних об'єднань бухгалтерів, різних компаній, фінансових організацій, а також за рахунок прибутку від публікації стандартів. До 1999 р. бюджет КМСБО склав біля 3 млн. доларів.

Міжнародні стандарти носять рекомендаційний характер і країни можуть самостійно приймати рішення про їх використання. Але оскільки КМСБО — це по суті узагальнена практика обліку найбільш розвинених облікових систем у світі (американської і європейської), то абсолютно очевидно, що їх сліпе копіювання часто може негативно позначитися на національній практиці бухгалтерського обліку. Тому принциповою основою переходу на міжнародні стандарти передусім повинне бути визнання загальних Принципів підготовки і складання фінансової звітності.

Національні принципи, що регулюють ведення обліку, істотно відрізняються. Але можна виділити групи країн, що дотримуються однотипних підходів до побудови системи обліку, причому не існує двох держав, де правила обліку були б абсолютно тотожні.

Необхідність класифікації моделей бухгалтерського обліку полягає в тому, що вона:

- сприяє більш точному визначенню схожості і відмінностей між країнами і системами бухгалтерського обліку;
- сприяє вибору системи, яка найбільш підходить країні;
- надає можливість вибрати країну — приклад для формування системи бухгалтерського обліку певного типу.

Наведемо найбільш узагальнені класифікації моделей бухгалтерського обліку:

Британо-американська (англосаксонська) модель орієнтується на інформаційні запити інвесторів. Для функціонування цієї моделі в країні повинен бути розвинений фондовий ринок, а компанії не мають права завищувати інвестиційну привабливість (прибуток). Для цієї моделі не характерна тверда регламентація обліку. Ця модель в більшості країн пропонує використання принципів обліку за первісною вартістю.

Більшість промислових підприємств країн англосаксонської моделі використовують постійну систему обліку запасів, яка базується на безперервному їх обліку (тобто все поточні зміни запасів сировини, незавершеного виробництва і готової продукції відображаються на рахунках відповідних запасів). У основу виділення рахунків для обліку витрат підприємства в англосаксонській системі обліку покладена функціональна ознака. Для цього застосовуються рахунки “Виробництво”, “Виробничі накладні витрати”, “Витрати на збут” і “Загальні адміністративні витрати”. На перших двох рахунках відображаються витрати, пов'язані з виробництвом. Прямі виробничі витрати відображаються безпосередньо на рахунку “Виробництво”, а непрямі нагромаджуються на рахунку “Виробничі накладні витрати”, а в кінці звітного періоду списуються на рахунок “Виробництво” і розподіляються між об'єктами калькулювання.

Витрати підрозділів, які здійснюють невиконавчі функції (управління, збут і т. п.), не включаються у виробничу собівартість продукції. Ці витрати

списуються на рахунок фінансових результатів в тому звітному періоді, в якому їх було здійснено.

Дана модель характерна для таких країн як США, Канада, Нідерланди, Австралія, Багами, Барбадос, Бенін, Бермуди, Ботсвана, Венесуела, Гана, Гонконг, Домініканська Республіка, Замбія, Зімбабве, Ізраїль, Індія, Індонезія, Ірландія, Кайманові острови, Кенія, Кіпр, Колумбія, Малайзія, Мексика, Нігерія, Нова Зеландія, Пакистан, Панама, Папуа-Нова Гвінея, Пуерто-Рико, Сінгапур, Танзанія, Трінідад і Тобаго, Уганда, Філіппіни, Країни Центральної Америки, Ямайка.

Континентальна (франко-німецька або європейська) модель характерна для країн Європи, в яких існують тісні зв'язки компаній з банками і державою. Цим країнам властива жорстка податкова політика, тому система бухгалтерського обліку характеризується значною консервативністю.

У континентальній моделі значний вплив на порядок складання звітності мають державні органи. Це можна пояснити пріоритетністю задачі держави зі збору податків. У основному країни з цією моделлю також керуються принципом незмінності первісної оцінки.

Для цієї моделі обліку характерним є виділення двох автономних систем рахунків для цілей фінансового і управлінського обліку відповідно.

У системі рахунків фінансового обліку здійснюється періодичний облік запасів, витрати групуються за елементами (матеріали, зарплата, амортизація і т. п.), а прибутки — за видами діяльності (основна, фінансова, надзвичайна), відображаються розрахунки з дебіторами і кредиторами, визначається загальний фінансовий результат.

У системі рахунків управлінського обліку ведеться постійний облік запасів, здійснюється калькулювання собівартості продукції і облік за центрами відповідальності, визначається фінансовий результат основної діяльності підприємства.

Рахунки фінансового і управлінського обліку не кореспондують між собою. Взаємозв'язок між ними досягається за допомогою спеціальних

рахунків (“Відображені запаси”, “Відображені закупівлі”, “Відображені витрати” і т. п.). На ці рахунки безсистемно (без бухгалтерських записів) переносяться дані фінансового обліку про елементи витрат і запаси, які потім перегруповуються для цілей управлінського обліку.

Дана модель характерна для таких країн як Австрія, Іспанія, Італія, Данія, Франція, Німеччина, Японія, Швейцарія, Швеція, Єгипет, Люксембург, Малі, Марокко, Норвегія, Португалія, Росія, Бельгія, Алжир, Ангола, Буркіна-Фасо.

Південноамериканська модель. Ключовий вплив на становлення бухгалтерського обліку в південноамериканських країнах надали інфляційні процеси. Тому відзначною характеристикою цієї моделі є метод коректування показників звітності з урахуванням зміни загального рівня цін. Поправка на інфляцію необхідна для забезпечення достовірності поточної фінансової інформації (особливо відносно довгострокових активів). Коректування звітності орієнтоване на потреби держави з виконання прибуткової частини бюджету.

Південноамериканська модель застосовується в країнах: Аргентина, Болівія, Бразилія, Парагвай, Перу, Уругвай, Чилі, Еквадор.

Крім перерахованих моделей, деякі країни використовують змішані системи з національною специфікою. Наприклад, фахівці виділяють ісламську модель, яка розвивалася під сильним впливом мусульманської релігії. Ісламська модель розвивається під впливом богословських ідей, відповідно до яких забороняється отримання фінансових дивідендів заради власних прибутків (Ірак, Іран, Афганістан, Пакистан).

Проблемами уніфікації стандартів обліку і звітності займається ряд організацій.

Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Committee, КМСБО) — провідна організація з розробки єдиних облікових стандартів в світі.

Міжурядова робоча група експертів з міжнародних стандартів

обліку і звітності при ООН. Робоча група створена в 1982 р., займається вивченням проблем обліку в міжнародному аспекті, сприянням організації обліку на національному і міжнародному рівнях, допомогою країнам, що розвиваються, у впровадженні стандартів. Група тісно взаємодіє з міжнародними організаціями (ООН, ОЕСР, КМСБО).

Європейська Комісія займається гармонізацією обліку в рамках Європейського Союзу. Цей процес ускладнюється наявністю істотних відмінностей у бухгалтерській практиці країн — членів Союзу: в Голландії, Великобританії і Ірландії бухгалтерський облік орієнтований, передусім, на кредиторів і власників, в Німеччині, Бельгії і Люксембурзі — на банки, у Франції бухгалтерський облік сильно залежить від макроекономічного планування. Основою європейського законодавства в області бухгалтерського обліку є 4 та 7 Директиви Ради Міністрів (відповідно від 25 липня 1978 р. і 13 червня 1983 р.). Перша зачіпає проблеми складання річної звітності акціонерними компаніями, друга присвячена питанням складання консолідованої (зведеної) звітності. 8 грудня 1986 р. було прийнято Директиву з річної і консолідованої звітності банків і інших фінансових інститутів. У листопаді 1995 р. Європейська Комісія схвалила новий підхід до гармонізації бухобліку. Признавалося, що “європейські Директиви не відповідають міжнародним стандартам, необхідним для цілей ринку капіталів. Транснаціональні компанії вимушені готувати 2 комплекти фінансової звітності, Що вельми дорого, і може приводити до збентеження інвесторів”. У зв'язку з цим, враховуючи укладену в липні 1995 р. угоду між КМСБО і Міжнародною організацією комісій з цінних паперів з визнання МСБО як обов'язкової умови для отримання котирування на міжнародних фондових ринках, Європейський Союз ухвалив рішення про поступовий перехід на МСБО. Даний процес буде здійснюватися шляхом послідовного усунення відмінностей між Директивами і МСБО. Наприклад, дослідження, проведені в 1996 р. Європейським Союзом, довели, що Директиви ЄС і міжнародні стандарти з консолідованої звітності загалом сумісні, за

винятком двох невеликих відмінностей.

Комісія з цінних паперів і бірж США (Securities and Exchange Commission) — урядова організація, чия юрисдикція розповсюджується на всі компанії, що продають цінні папери в США (включаючи іноземні). Тому Комісія може мати певний вплив на методика бухгалтерської звітності.

Рада з розробки фінансових облікових стандартів (Financial Accounting Standards Board) займається розробкою американських облікових принципів. Як правило, стандарти цієї неурядової організації набувають поширення в країнах англо-американської моделі, однак зараз ця організація розглядається як потенційний конкурент КМСБО в розробці міжнародних стандартів фінансової звітності.

Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ). Заснована на 11 Міжнародному конгресі бухгалтерів, в Мюнхені в 1977 р. Основна мета — розвиток і вдосконалення професії бухгалтера на основі узгоджених стандартів. Країни: Аргентина, Австралія, США, Бельгія та ін.

Міжамериканська організація бухгалтерів створена в 1949 р. в Сан-Хуані (Пуерто-Рико), членами є 27 професійних організацій з 21 країни. Основні зусилля направлені на стандартизацію і гармонізацію практики обліку в країнах Латинської Америки. Країни: Аргентина, Бразилія, Канада, США, Мексика.

Метою концептуальної основи є: допомагати Раді КМСФЗ у розробці нових Міжнародних стандартів, у перегляді існуючих стандартів обліку та звітності, допомагати національним органам у розробці національних стандартів обліку, допомагати бухгалтерам і аудиторам у використанні та інтерпретації інформації, що міститься у фінансових звітах, складених відповідно до МСФЗ.

Концептуальна основа охоплює:

- мету фінансових звітів;
- якісні характеристики, що визначають корисність інформації, наведеної у фінансових звітах;

— визначення, визнання та оцінку елементів, із яких складаються фінансові звіти.

Концептуальна основа розповсюджується на фінансові звіти усіх торговельних, промислових та комерційних підприємств, що звітують, незалежно від їхньої форми власності.

Якісні характеристики фінансової звітності є атрибутами, які роблять інформацію, що подається у фінансовій звітності, корисною для споживачів. Основними якісними характеристиками фінансової звітності є:

Дохідливість.

Доречність.

Достовірність.

Зіставність.

Дохідливість — це якість інформації, яка дає можливість користувачам сприймати її значення;

Доречність — характеризує здатність інформації впливати на рішення, що приймаються на її основі;

Достовірність — означає, що представлена інформація не містить помилок і перекручень, які можуть вплинути на прийняття рішень;

Зіставність інформації характеризується можливістю користувачів порівнювати дані фінансових звітів за різні періоди, або фінансові звіти різних підприємств.

Для того, щоб фінансові звіти відповідали поставленій меті, їх складають з урахуванням загальноприйнятих принципів:

Принцип облікової одиниці — під час підготовки фінансової звітності кожне підприємство розглядається як юридична особа, яка відокремлена від власників — фізичних осіб. Адже відомо, що особисте майно й борги власників не відображаються у фінансовій звітності фірми.

Принцип подвійності базується на припущенні, що сума ресурсів підприємства не може бути більшою або меншою його зобов'язань та капіталу.

Принцип грошового вимірника — факти, що приводяться в бухгалтер-

ських звітах, завжди мають грошову оцінку. Бухгалтерський облік оперує виключно даними, що мають грошове вимірювання, дані, що не мають грошового виразу, не можуть бути представлені у фінансовій звітності підприємства.

Принцип нарахування — згідно з цим принципом результати операцій визнаються, коли вони відбуваються, а не тоді, коли отримуються або сплачуються грошові кошти і відображаються в облікових регістрах та фінансовій звітності тих періодів, до яких вони належать.

Принцип безперервності ще називають принципом тривалості діяльності підприємства. Суть принципу полягає в тому, що передбачається діяльність фірми протягом такого періоду, щоб виплатити всю існуючу заборгованість, яка виникає у процесі бізнесу.

Принцип нейтральності — досягається в бухгалтерському обліку за рахунок того, що інформація, яка міститься у фінансових звітах, є неупередженою і в результаті відбору або викладу вона впливає на прийняття рішення або на судження з метою досягнення заздалегідь визначеного результату.

Принцип превалювання сутності над формою — інформацію, яка повинна правдиво відображати операції, слід розкривати відповідно до сутності та економічної реальності, а не тільки виходячи з юридичної форми.

Принцип погодженості вигод і витрат — фірма здійснює витрати для того, щоб мати прибутки. Вигоди, отримані від інформації, повинні перевищувати витрати на її надання. Витрати можуть нести не ті, хто отримує вигоди, крім того, вигоди можуть отримати не тільки ті, для кого готувалась інформація.

Принцип повноти відображення інформації — для виконання принципу необхідно, щоб інформація, представлена у фінансових звітах, була повною в межах суттєвості й витрат, пов'язаних із її отриманням.

Принципи суттєвості інформації — суттєвою є корисна інформація, яка може впливати на прийняття рішень користувачів. Суттєвість залежить від

обсягу статті та помилки, допущеної за певних обставин у зв'язку з пропуском чи неправильним відображенням.

Принцип періодичності — оскільки користувачі бажають через певні періоди часу порівнювати фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому стані підприємства, необхідно, щоб фінансова звітність відображала відповідну інформацію за попередні періоди.

Усі ці принципи — не закони, а правила, концепції, які вироблені практикою міжнародного досвіду ведення обліку і якими користуються при оцінці й відображенні ділових операцій.

За кордоном поширені три основні форми організації бізнесу: власне діло, товариство й корпорація.

Власне діло повністю належить одній особі і не потребує при створенні реєстрації або дозволу жодної державної установи. Власне діло — найдавніша форма бізнесу і найпоширеніша у сфері послуг, роздрібно́ї торгівлі.

Основні положення для запам'ятовування:

- Основними якісними характеристиками фінансової звітності є: дохідливість, доречність, достовірність, зіставність.
- Принципи фінансової звітності: принцип облікової одиниці, принцип подвійності, принцип грошового вимірника, принцип безперервності, принцип нарахування, принцип нейтральності, принцип превалювання суті над формою, принцип погодженості вигод і витрат, принцип суттєвості, принцип повноти відображення інформації, принцип періодичності.
- Елементами фінансових звітів є активи, зобов'язання, капітал, доходи та витрати підприємства.

ТЕМА 2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Мета завдання

Засвоїти:

- призначення та зміст фінансових звітів;
- користувачі фінансової звітності та їх інформаційні потреби;
- елементи фінансової звітності;
- облікове значення таких термінів, як актив, зобов'язання, капітал, доходи, витрати.

Користувачами фінансової звітності є інвестори, працівники, постачальники, покупці продукції, уряд та громадськість, які використовують фінансові звіти для задоволення різноманітних потреб у фінансовій інформації.

Підприємством, що звітує, є підприємство, яке має користувачів, котрі використовують фінансові звіти як основне джерелі фінансової інформації про це підприємство.

Звичайно, фінансові звіти не спроможні задовольнити інформаційні потреби всіх цих користувачів, та існує ряд потреб, які є спільними для всіх користувачів інформації. і

Згідно з МСФЗ до фінансових звітів належать:

- Баланс;
- Звіт про прибутки та збитки;
- Звіт про рух грошових коштів;
- Звіт про власний капітал;
- Примітки до фінансових звітів.

Інші звіти (звіт керівництва компанії, звіт аудитора) включаються до звітності підприємства, але не є фінансовими звітами.

Підприємством називається організація, для якої може складатися фінансова звітність.

Баланс містить інформацію про фінансовий стан підприємства на певну дату.

Облікова формула балансу:

$$\text{Активи} = \text{Зобов'язання} + \text{Капітал} \quad (1)$$

Інформаційні потреби основних користувачів фінансової звітності

Користувачі звітності	Інформаційні потреби
Власники, інвестори	Придбання, продаж та володіння цінними паперами. Участь у капіталі підприємства. Оцінка якості управління. Визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу
Керівництво підприємства	Регулювання діяльності підприємства
Банки, постачальники та інші кредитори	Забезпечення зобов'язань підприємства. Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
Замовники, покупці	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
Працівники підприємства	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання. Забезпечення зобов'язань підприємства перед працівниками
Органи державного управління	Формування макроекономічних показників

Для успішної діяльності підприємства необхідні різного роду ресурси, в тому числі: грошові кошти, обладнання, сировина, приміщення, технології. Ці ресурси називаються засобами підприємства.

Засобами підприємства є ресурси, що належать підприємству та які мають вартість. Баланс показує розмір засобів підприємства на певну дату.

Засоби підприємства є його активами.

Актив — це ресурс, контрольований підприємством у результаті минулих подій, від якого очікують надходження майбутніх економічних вигод до підприємства.

Активи поділяються на чотири групи:

- 1) поточні активи (оборотні засоби);
- 2) інвестиції (капіталовкладення);
- 3) нерухомість і обладнання (основні засоби);
- 4) нематеріальні активи.

Активи записують у балансі, як правило, в порядку їх ліквідності, і саме поточні активи є більш ліквідними, ніж нерухомість.

Поточні активи — це такі активи, що протягом нормального виробничого циклу повинні бути перетворені в готівку. До них належать: каса, короткострокові інвестиції, рахунки та векселі до отримання, товари, а також витрати майбутніх періодів (авансом сплачена страховка, оренда).

Важливо розрізняти: є активи поточними чи довгостроковими. Наприклад, короткострокові інвестиції — це вкладені кошти в діяльність підприємства строком не більше року, тобто гроші дані в борг; або на “вільні” у даний момент часу кошти придбані акції, які при першій необхідності в готівці можуть бути продані.

Інвестиції у цінні папери, які керівництво компанії не планує продавати в майбутньому році, відображають у розділі “Інвестиції”, до них належать: векселі видані на строк більше року; земля для використання в майбутньому; засоби, накопичені з метою погашення боргів; фінансові вкладення в інші компанії з метою контролю їх діяльності.

Нерухомість і обладнання — довгострокові активи (земля, будівлі, машини), які використовуються в процесі господарської діяльності.

Вартість нерухомості амортизується (крім землі) і списується на витрати і відповідно на фінансові результати фірми. В цю ж групу активів включають також природні ресурси, якими володіє фірма: лісові масиви, нафтові та газові свердловини, вугільні шахти.

Нематеріальні активи — довгострокові активи, які не мають фізичної субстанції, але мають вартість. До них належать: патенти, авторські права, гудвіл, торгові марки.

Вони враховуються по ціні придбання, яка протягом строку експлуатації амортизується.

Зобов'язання — теперішня заборгованість підприємства, яка виникає внаслідок минулих подій і погашення якої, за очікуванням, спричинить вибуття ресурсів із підприємства, котрі втілюють у собі економічні вигоди.

Зобов'язаннями є зовнішні джерела ресурсів підприємства. Зобов'язання поділяються на поточні та довгострокові. До них належать рахунки до сплати, банківські кредити, заборгованість перед працівниками підприємства, перед державним та місцевим бюджетами тощо.

Зобов'язання фірми, як правило, складаються з довгострокових і поточних зобов'язань.

Короткострокові зобов'язання повинні погашатися протягом одного виробничого циклу або протягом наступного року. Довгострокова кредиторська заборгованість погашається через рік або й більше (векселі видані на строк більше 1 року, неоплачені облігації).

Іншим джерелом формування ресурсів підприємства є капітал. Власний капітал — це залишкова частка в активах підприємства після вирахування всіх його зобов'язань. Капітал відображає обсяг прав власника фірми, тобто балансовий звіт дає відповідь на питання: “Яка вартість даного підприємства?” Її можна визначити шляхом порівняння активів підприємства та його зобов'язань.

Інвестори, що надали компанії ресурси у формі капіталу, отримали натомість звичайні акції. Загальна сума капіталу, надана інвесторами, називається “акціонерний капітал”. Ще одним джерелом капіталу є його прибуток. Та частина прибутку, яка направляється на погашення зобов'язань відносно інвесторів, залишається в розпорядженні підприємства і має назву “нерозподілений прибуток”.

Якщо підприємство не платить по рахунках кредиторам, то кредитори можуть стягнути борги через суд. На відміну від кредиторів інвестори мають право залишкового позову, тобто якщо підприємство припиняє свою

діяльність, то інвесторам припадає та його частка, що залишається після погашення заборгованостей. Сума активів підприємства не може бути більшою або меншою суми зобов'язань підприємства та його капіталу.

Збільшення капіталу за звітний період є доходами підприємства, а зменшення капіталу — є витратами. Доходи за певний період не обов'язково повинні дорівнювати грошовим коштам, отриманим за цей період, так як і витрати за звітний період не обов'язково повинні відповідати грошовим платежам за цей період.

Відповідно до принципу погодженості витрати підприємства зумовлюють отримання ним доходів за той же період.

Бухгалтерський баланс

Приклад подання за МСФЗ

“HARVEY”: Витяг із фінансової звітності за 200X рік

(за континентальною моделлю обліку)

Одиниці виміру (\$1,000000)

Активи	Звітний період	Попередній період
<i>Довгострокові активи</i>		
Нематеріальні активи	\$3,733	\$2,056
Основні засоби	21,177	20,158
Інвестиції	<u>2,156</u>	<u>1,706</u>
	27,066	23,920
<i>Оборотні активи</i>		
Запаси	11,306	10,608
Рахунки до отримання та інші активи		
Торговельні рахунки до отримання	10,899	10,686
Інші рахунки до отримання	<u>3,249</u>	<u>2,816</u>
	14,148	13,502
<i>Ліквідні активи</i>	<u>3,366</u>	<u>4,802</u>
	28,820	28,912

Продовження таблиці

<i>Відстрочені податки</i>	754	872
<i>Відстрочені витрати</i>	<u>576</u>	<u>466</u>
	<u>57,216</u>	<u>54,170</u>
Акціонерний капітал та зобов'язання		
Акціонерний капітал		
Акції капіталу “HARVEY”	3,652	3,652
Резерви капіталу “HARVEY”	5,760	5,760
Нерозподілений прибуток	13,923	12,276
Чистий прибуток	3,157	2,941
Різниці від переоцінки	(1,914)	(1,143)
Частка меншості	<u>413</u>	<u>437</u>
	<u>24,991</u>	<u>23,923</u>
<i>Резерви</i>		
Резерви на пенсії та інші виплати по закінченню трудової діяльності	9,225	9,144
Інші резерви	<u>4,996</u>	<u>5,085</u>
	<u>14,221</u>	<u>14,229</u>
<i>Інші зобов'язання</i>		
Фінансові облігації	9,012	7,620
Рахунки до сплати	3,155	3,134
Інші зобов'язання	<u>3,962</u>	<u>3,726</u>
	<u>16,129</u>	<u>14,480</u>
<i>Відстрочені податки</i>	1,534	1,208
<i>Відстрочений прибуток</i>	<u>314</u>	<u>330</u>
	<u>57,216</u>	<u>54,170</u>

Бухгалтерський баланс
 Приклад подання за МСФЗ
 “HARVEY”: Витяг із фінансової звітності за 200X рік
 (за англо-американською моделлю обліку)

Одиниці виміру (\$ 1,000000)

Активи	Звітний період	Попередній період
<i>Ліквідні активи</i>	<u>\$3,366</u>	<u>\$4,802</u>
<i>Оборотні активи</i>		
Запаси	11,306	10,608
Рахунки до отримання та інші активи		
Торговельні рахунки до отримання	10,899	10,686
Інші рахунки до отримання	<u>3,249</u>	<u>2,816</u>
	14,148	13,502
	28,820	28,912
<i>Довгострокові активи</i>		
Нематеріальні активи	3,733	2,056
Основні засоби	21,177	20,158
Інвестиції	<u>2,156</u>	<u>1,706</u>
	27,066	23,920
<i>Відстрочені податки</i>	754	872
<i>Відстрочені витрати</i>	<u>576</u>	<u>466</u>
	<u>57,216</u>	<u>54,170</u>
Акціонерний капітал та зобов'язання		
<i>Інші зобов'язання</i>		
Рахунки до сплати	3,155	3,134
Інші зобов'язання	<u>3,962</u>	<u>3,726</u>
Фінансові облігації	9,012	7,620
	<u>16,129</u>	<u>14,480</u>

Продовження таблиці

<i>Резерви</i>		
Резерви на пенсії та інші виплати по закінченню трудової діяльності	9,225	9,144
Інші резерви	<u>4,996</u>	<u>5,085</u>
	<u>14,221</u>	<u>14,229</u>
<i>Акціонерний капітал</i>		
Акції капіталу “HARVEY”	3,652	3,652
Резерви капіталу “HARVEY”	5,760	5,760
Нерозподілений прибуток	13,923	12,276
Чистий прибуток	3,157	2,941
Різниці від переоцінки	(1,914)	(1,143)
Частка меншості	<u>413</u>	<u>437</u>
	<u>24,991</u>	<u>23,923</u>
Відстрочені податки	1,534	1,208
Відстрочений прибуток	<u>314</u>	<u>330</u>
	<u>57,216</u>	<u>54,170</u>

У Звіті про прибутки та збитки розкривається така інформація:

- а) продаж або інші доходи від основної діяльності;
- б) амортизація;
- в) дохід у вигляді відсотків;
- г) дохід від інвестицій;
- д) витрати на сплату відсотків;
- е) податки на прибуток;
- є) екстраординарні витрати;
- ж) екстраординарні кредити;
- з) значні внутрішньогрупові операції;
- и) чистий прибуток або збиток за певний період.

Облікова формула звіту про прибутки та збитки:

$$\text{Доходи} - \text{витрати} = \text{чистий дохід (чистий прибуток)} \quad (2)$$

Доходи — збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Витрати — зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

Прибуток — сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.

Збиток — перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Як правило, звіт про прибутки й збитки включає в себе такі рубрики:

I. Основна діяльність включає:

а) дохід або продаж — тут показують різні джерела доходів від основної діяльності, а також результати різноманітних подій, що можуть вплинути на розмір доходів;

б) витрати на реалізовану продукцію — показують всі витрати на реалізовані товари й послуги з реалізації, які направлені на одержання доходу від реалізації;

в) валовий прибуток — це різниця між доходами від основної діяльності і прямими витратами на неї;

г) витрати на реалізацію — відображаються витрати на реалізацію, що об'єднують у собі витрати на маркетинг, рекламу, заробітну плату працівників системи збуту;

д) загальні та адміністративні затрати — це такі, що пов'язані з управлінням компанією;

е) прибуток від основної діяльності до оподаткування — це різниця між доходами і всіма вказаними витратами.

II. Неосновна діяльність.

У цій рубриці відображаються операції, що не входять в основну діяльність фірми: доходи від вкладених коштів, тобто дивіденди по акціях, доходи від одержаних процентних платежів. Сюди ж входять інші прибутки й збитки та різні витрати. Проміжний результат після обліку цього розділу називають прибутком до оподаткування.

III. Витрати по сплаті податку на прибуток.

У цьому розділі відображаються податки, що сплачуються до федерального та місцевих бюджетів із прибутку.

Після проведених розрахунків визначається чистий прибуток.

У звітах багатьох компаній визначення фінансового результату закінчується на цьому рівні. Після цього розраховується доход на акцію. Деякі фірми у звіт про прибутки й збитки включають інші рубрики, наприклад, екстраординарні події — де відображають прибутки чи збитки від рідкісних і незвичайних господарських операцій.

Доход на акцію (ДНА) — ця величина розраховується шляхом ділення чистого доходу на кількість випущених в обіг звичайних акцій.

Величині ДНА особливу увагу приділяють при аналізі ринку цінних паперів та інвестицій.

Користувачі фінансових звітів підприємства зацікавлені в тому, як підприємство генерує і використовує грошові кошти та їх еквіваленти. Це відбувається незалежно від характеру діяльності підприємства і від того, чи можна розглядати грошові кошти як продукцію підприємства, наприклад, у випадку фінансової установи.

Грошові кошти потрібні підприємствам, в основному, з однакових причин, якою різною не була б їх основна діяльність, від якої одержують прибутки. Підприємствам потрібні грошові кошти для здійснення операцій, погашення зобов'язань і забезпечення доходу інвесторам. Відповідно, виникає необхідність надання Звіту про рух грошових коштів.

Звіт про прибутки та збитки
 Приклад подання (витрати класифікуються
 за функціями) “HARVEY”:

Витяг із фінансової звітності за 200X рік

Одиниці виміру (\$ 1,000000)

	Звітний період	Попередній період
Чиста вартість реалізації	\$54,884	\$55,005
Собівартість реалізації	(30,269)	(30,999)
Валовий прибуток	24,615	24,006
Витрати по реалізації	(12,404)	(11,989)
Витрати на дослідження та розробки	(3,920)	(3,878)
Загальні адміністративні витрати	(1,910)	(1,737)
Інший операційний дохід	1,585	1,351
Інші операційні витрати	(1,815)	(1,737)
Результати операційної діяльності	6,151	6,018
Дохід від інвестицій у дочірні компанії (чистий)	41	39
Чисті витрати за відсотками	(350)	(308)
Інші неопераційні витрати — чисті	(506)	(641)
Результати неопераційної діяльності	(815)	(910)
Прибуток до оподаткування	5,336	5,108
Податок на прибуток	(2,177)	(2,156)
Прибуток після оподаткування	3,159	2,952
Частка меншості	(2)	(11)
Чистий прибуток	3,157	2,941
Прибуток на акцію (\$)	4,32	4,05

Звіт про рух грошових коштів, коли він використовується разом з іншими фінансовими звітами, надає інформацію, яка дозволяє користувачам оцінювати зміни у чистих активах підприємства, його фінансовій структурі (у тому числі ліквідність та платоспроможність), а також здатність впливати на суми й період руху грошових коштів із метою пристосування до обставин та можливостей, які постійно змінюються.

Інформація про рух грошових коштів є корисною для оцінки здатності підприємства генерувати грошові кошти та їх еквіваленти, а також дозволяє користувачам розробляти моделі для оцінки та порівняння теперішньої вартості майбутнього руху грошових коштів різних підприємств. Вона підвищує ступінь зіставності звітності про результати діяльності різних підприємств, тому що запобігає впливу різних підходів до обліку однакових операцій та подій.

Звіт відображає рух грошових коштів унаслідок операційної, інвестиційної і фінансової діяльності:

- операційна — основна діяльність підприємства, яка приносить дохід, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю;
- інвестиційна — пов'язана з придбанням та продажем довгострокових активів, а також інвестицій, що не є еквівалентами грошових коштів;
- фінансова — діяльність, що призводить до змін розміру та складу власного й позиченого капіталу.

Одна операція може охоплювати рух грошових коштів, різних за класифікацією. Наприклад, коли погашення позики грошовими коштами складається з відсотків і основної суми боргу, відсотки можна класифікувати як операційну діяльність, а основну суму боргу — як фінансову.

Унаслідок операційної діяльності відображається надходження коштів від продажу товарів, продукції; авторських гонорарів; від роялті, від страхових компаній; здійснюються виплати постачальникам товарів та

послуг, своїм працівникам, надходження і виплати грошових коштів за контрактами, укладеними для дилерських або торговельних цілей.

З інвестиційною діяльністю пов'язані виплати з придбання основних засобів; нематеріальних активів; надходження від продажу основних засобів; нематеріальних активів; виплати та надходження коштів за операціям і, що стосуються придбання та продажу власного капіталу (акції) інших підприємств; надання іншим підприємствам позик виплати грошових коштів за ф'ючерсними й форвардними контрактами, опціонами та контрактами “своп”, окрім випадків, коли такі контракти укладаються для дилерських чи торговельних цілей або надходження класифікуються як фінансова діяльність.

У фінансовій діяльності відображається надходження грошових коштів від випуску акцій, облігацій; виплати грошових коштів власникам для придбання або викупу раніше випущених акцій підприємства, виплати грошових коштів для погашення позик; виплати грошових коштів власникам для придбання або випуску акцій підприємства, виплати грошових коштів орендарем для зменшення існуючої заборгованості, пов'язаної з фінансовою орендою.

Звіт може складатись прямим чи непрямим методом висвітлення операційної діяльності.

Прямий метод — за яким розкриваються основні канали надходження на підприємство коштів чи виплат грошей.

Непрямий метод — за яким чисті прибутки або збитки коригуються відповідно до впливу операцій негрошового характеру, будь-яких нарахунків минулих чи майбутніх надходжень або виплат грошей щодо операційної діяльності.

Інформація про рух грошових коштів корисна під час перевірки точності попередніх оцінок майбутнього руху грошових коштів, а також аналізу взаємозв'язку рентабельності, чистого руху грошових коштів і впливу зміни цін.

Використання прямого та непрямого методів призводить до однакового результату.

Негрошові операції, прикладом яких є бартерні операції, перетворення зобов'язань на власний капітал, не включаються до звіту про рух грошових коштів. Негрошові операції, пов'язані з фінансовою та інвестиційною діяльністю слід, розкривати в примітках до фінансових звітів.

Внутрішні зміни у складі грошових коштів та їх еквівалентів не відображаються у звіті про рух грошових коштів.

Звіт про рух грошових коштів

Приклад подання (непрямий метод)

“HARVEY”: Витяг із фінансової звітності за 200X рік

Одиниці виміру (\$1,000000)

	Звітний період	Попередній період
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року	\$3,414	\$3,015
Результат операційної діяльності	6,151	6,018
Податок на прибуток до сплати	(1,687)	(1,941)
Амортизація та знос	3,001	3,050
Зміни в довгострокових резервах	(655)	(622)
Прибуток (збитки) від списання довгострокових активів	<u>(208)</u>	<u>(25)</u>
Валова сума грошових коштів від операційної діяльності	<u>6,602</u>	<u>6,480</u>
Збільшення запасів	(735)	(43)
Збільшення торговельної дебіторської заборгованості	(265)	(623)
Збільшення торговельної кредиторської заборгованості	99	419
Інші зміни в оборотному капіталі	(185)	474

Продовження таблиці

Чиста сума грошових коштів від операційної діяльності	<u>5,516</u>	<u>6,707</u>
Грошові виплати за придбання основних засобів	(5,232)	(4,615)
Грошові надходження від реалізації основних засобів	993	276
Придбання інвестицій	(33)	(337)
Грошові виплати за придбання	(2,825)	(748)
Відсотки й дивіденди отримані	484	445
Грошові потоки від торгових цінних паперів	<u>386</u>	<u>332</u>
Чиста сума грошових коштів, використана в інвестиційній діяльності	(6,227)	(4,647)
Внески в капітал	0	226
Дивіденди “HARVEY” та виплати дивідендів акціонерній меншості	(1,393)	(1,240)
Випуск боргових зобов'язань	3,319	2,398
Погашення боргових зобов'язань	(1,608)	(2,488)
Виплачені відсотки	<u>(674)</u>	<u>(669)</u>
Чиста сума грошових коштів, використана у фінансовій діяльності	<u>(356)</u>	<u>(1,773)</u>
Зміни залишків грошових коштів та їх еквівалентів у результаті комерційної діяльності	<u>(1,067)</u>	<u>287</u>
Зміни залишків грошових коштів та їх еквівалентів в результаті змін у консолідованих компаніях	(36)	67
Зміни залишків грошових коштів та їх еквівалентів у результаті зміни валютних курсів	4	45
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	<u>2,315</u>	<u>3,414</u>
Цінні папери та інші інструменти	<u>1,051</u>	<u>1,388</u>
Ліквідні активи, відображені в балансі	<u>3,366</u>	<u>4,802</u>

Звіт про власний капітал підприємства повинні додавати до річного звіту для забезпечення порівняльного аналізу інформації.

Метою складання звіту про власний капітал є розкриття інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Визнання й оцінка власного капіталу безпосередньо залежить від визнання й оцінки його складових — активів і зобов'язань.

Власний капітал утворюється двома шляхами:

- внесенням власниками підприємства грошей та інших активів;
- накопиченням суми доходу, що залишається на підприємстві.

Сума власного капіталу — це абстрактна вартість майна, яка не є його поточною чи реалізаційною вартістю, а тому не відображає поточну вартість прав власників фірми.

Без власного капіталу підприємство не може бути обліковою одиницею. Підприємство створюється з метою отримання прибутку і реалізувати цю мету воно може лише за умови збереження власного капіталу.

Звіт про зміни в капіталі

Приклад подання (непрямий метод)

“HARVEY”: Витяг із фінансової звітності за 200X рік

Одиниці виміру (\$1,000000)

	Акції капіталу	Резерв капіталу	Нерозподілений прибуток	Чистий прибуток	Частка акціонерів	Частка меншості	Різниця від переоцінки	Усього
31/12/200X	3,621	5,589	10,571	2,725	22,506	457	(1,907)	21,056
Зміни в акціонерному капіталі у результаті внесків у капітал і виплат дивідендів								
Внески в капітал	31	171			202			202
Виплати дивідендів				(1,231)	(1,231)	(9)		(1,240)
	31	171		(1,231)	(1,029)	(9)		(1,038)

Продовження таблиці

Інші зміни в акціонерному капіталі, не відображені в прибутку								
Курсові різниці							932	932
Інші різниці			211		211	(22)	(168)	21
			211		211	(22)	764	953
Зміни в акціонерному капіталі, відображені в прибутку								
Віднесені на нерозподілений прибуток				1,494	(1,494)	0		0
Прибуток після податку за 200X рік				2,941	2,941	11		2,952
			1,494	1,447	2,941	11		2,952
31/12/200X	3,652	5,760	12,276	2,941	24,629	437	(1,143)	23,923
Зміни в акціонерному капіталі у результаті внесків у капітал і виплат дивідендів								
Внески в капітал								
Виплати дивідендів				(1,388)	(1,388)	(5)		(1,393)
				(1,388)	(1,388)	(5)		(1,393)
Інші зміни в акціонерному капіталі, не відображені в прибутку								
Курсові різниці							(771)	(771)
Інші різниці			94		94	(21)		73
			94		94	(21)	(771)	(698)
Зміни в акціонерному капіталі, відображені в прибутку								
Віднесені на нерозподілений прибуток				1,553	(1,553)	0		0
Прибуток після податку за 200X рік				3,157	3,157	2		3,159
			1,553	1,604	3,157	2		3,159
31/12/200X	3,652	5,760	13,923	3,157	26,492	413	(1,914)	24,991

Примітки (пояснення) є невід'ємною частиною фінансових звітів, вони допомагають користувачам аналізувати звіти.

МСБО 1 “Розкриття облікової політики”, переглянутий у 1997 році, пропонує надавати примітки у такій послідовності:

1. Відповідність фінансових звітів вимогам МСБО.
2. Застосовані основи оцінки та облікової політики.
3. Допоміжна інформація до статей, наведених у складі кожного фінансового звіту в тому порядку, в якому подані кожна стаття і кожен фінансовий звіт.
4. Інші розкриття.

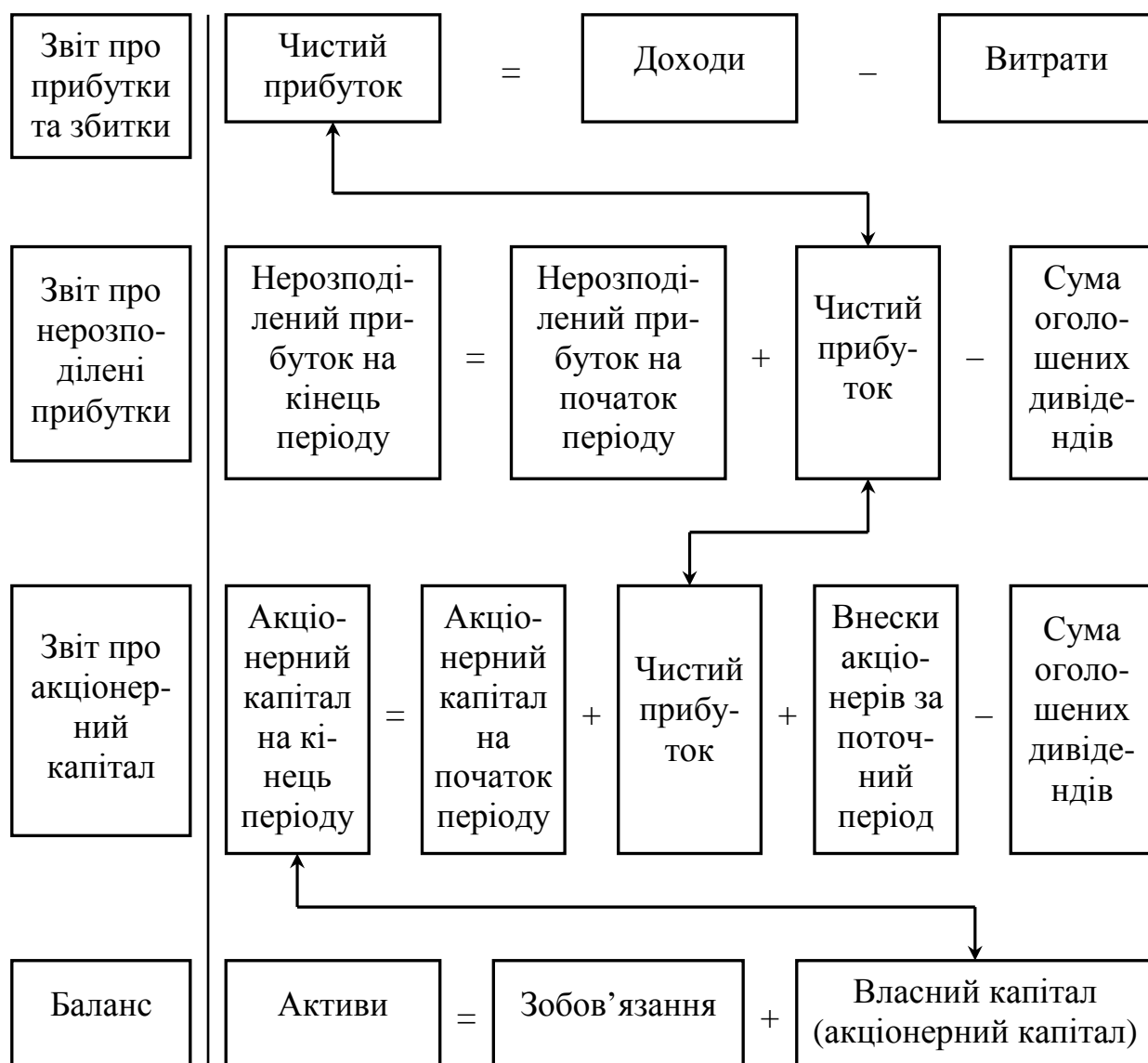

Схема 1. Взаємозв'язок між видами звітності

У примітках до фінансової звітності компанії відображають загальну основу підготовки фінансової звітності, перераховують конкретні аспекти облікової політики, які необхідні для правильного розуміння фінансових звітів; додаткові таблиці та додаткову інформацію, яка не подана у самій фінансовій звітності, але необхідна для забезпечення її зрозумілості та доречності.

Основні положення для запам'ятовування:

- Засоби підприємства повинні мати вартість і контролюватись підприємством.
- Зобов'язання поділяються на поточні й довгострокові.
- Поточні зобов'язання підлягають виконанню протягом одного року.
- Довгострокові зобов'язання погашаються протягом періоду, який більше одного року, або операційного циклу.
- Капіталом є сума акціонерного капіталу та нерозподіленого прибутку, накопиченого з моменту створення підприємства.

ТЕМА 3. БУХГАЛТЕРСЬКІ РАХУНКИ ТА ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ

Мета завдання

Засвоїти:

- призначення та зміст бухгалтерських рахунків;
- з якою метою здійснюють записи в Головну книгу та журнал;
- процес закриття бухгалтерських рахунків;
- побудову робочої таблиці для складання фінансової звітності.

Обсяг засобів підприємства, його зобов'язань та капіталу змінюється щоденно під впливом господарських операцій. Звичайно, після кожного надходження чи вибуття засобів баланс не складають, але зміни в складі, структурі активів підприємства чи його капіталу знаходять своє відображення на окремих показниках балансу, які є бухгалтерськими статтями.

У країнах, що здійснюють облік за англо-американською системою, наявність національного плану рахунків не обов'язкова, кожна фірма розробляє свій робочий план рахунків, який будується на загальновстановлених принципах, що сприяють складанню фінансової звітності.

Бухгалтерський рахунок — основна одиниця накопичення й зберігання інформації у бухгалтерському обліку, він є основним елементом системи рахунків.

Записи на рахунках можуть здійснюватись у залежності від характеру об'єктів, що підлягають обліку.

За змістом рахунки класифікуються на:

Матеріальні (речові).

Персональні (особисті).

Номінальні (результатні) — рахунки витрат та доходів.

Існують рахунки, які відображаються в балансі — капіталізовані, та такі, що служать основою для складання звіту про прибутки та збитки — некапіталізовані.

До матеріальних належать рахунки, що відображають активи підприємства, такі як основні засоби, товарно-матеріальні запаси, грошові кошти, до речі, на рахунку “Гроші”, або “Готівкові кошти”, або “Грошові кошти” відображаються грошові кошти фірми незалежно від того, готівка це чи гроші на банківських рахунках.

На рахунках, що об'єднані в групу “персональні”, відображається дебіторська та кредиторська заборгованість, їх називають, як правило, “Рахунки до отримання” та “Рахунки до сплати”. Для більш детального обліку заборгованостей підприємства традиційно ведуть окремі бухгалтерські рахунки для кожного клієнта, що є одним із пояснень того, що бухгалтерські книги мають значно більшу кількість бухгалтерських рахунків, ніж є бухгалтерських статей у балансі.

Рахунок “Доходи” відображає збільшення прибутку підприємства, а рахунок “Витрати” показує зменшення прибутку. Прибуток за певний період відображається на результатному рахунку “Нерозподілений прибуток”.

Суми прибутку заносяться на цей рахунок унаслідок журнальних записів, і називається цей процес “закриття рахунків”. В окремих країнах ведуть рахунок “Прибуток. Усього”, що до певної міри відповідає рахунку “Фінансові результати” в українській системі рахівництва.

У результаті закриття рахунки “Доход”, “Витрати” “Прибуток. Усього” мають нульовий залишок, тому вони ще називаються тимчасовими рахунками.

Традиційно фірми показують свої доходи та витрати в розрізі окремих рахунків, тому вони мають назви “Доходи від реалізації продукції”, “Доходи від наданих послуг”, “Витрати на зарплату”, “Витрати на страховку” “Експлуатаційні витрати” тощо.

Першим етапом бухгалтерського обліку є збір первинної інформації про кожну операцію на підприємстві. Добре організована система збору має істотне значення, від її оперативності залежить якість інформації на виході з облікової системи.

Реєстрація та зберігання первинної інформації здійснюється в три етапи:

- 1) складання первинного документа на кожну господарську операцію;
- 2) аналіз кожної господарської операції;
- 3) запис економічних наслідків кожної операції у хронологічному порядку.

Обліковому працівникові необхідно бути обізнаними з деякими особливостями, що склалися у світовій практиці щодо оформлення бухгалтерських записів:

1. Записи цифр. При записі цифр на нерозграфленому аркуші для виділення тисяч використовуються коми, а для десятих — крапки.

2. Знак грошової одиниці (доларів, фунтів, євро та ін.) ставиться перед числом. Наприклад, число 5875,96 дол. відповідно до зарубіжної практики буде записане \$5,875.96. Коли використовуються розграфлені бланки, коми та крапки не обов'язкові.

3. Виділення підсумків. Число, після якого вказується підсумок, підкреслюється однією лінією. Це вказує, що наступне за підкресленим числом є результатом додавання або віднімання. Кінцевий підсумок підкреслюється двома лініями.

4. Позначення грошових одиниць у таблицях. Грошова одиниця позначається перед першою сумою в кожній колонці, а також перед останньою підсумковою сумою.

Позначення грошової одиниці не використовується в регістрах бухгалтерського обліку — Журналах та Головній книзі.

Для складання бухгалтерських проводок використовуються терміни, звичні для українського бухгалтера:

Ліва сторона рахунку називається “Дебет”, права сторона — “Кредит”. Існують рахунки для відображення засобів підприємства — так звані активні рахунки, бо розміщені в лівій частині балансу, та пасивні рахунки — рахунки зобов'язань та капіталу, що розміщуються у правій частині балансу.

Відомості про кожну операцію заносяться в Журнал.

Журнал — це бухгалтерський реєстр початкового запису. Процедура опису операції у Журналі називається протоколювання або журналізація.

Існує декілька видів Журналів. Вибір певного з них залежить від обсягу й характеру господарських операцій підприємства.

Правила заповнення Журналу:

1. Сторінки Журналу нумеруються.
2. На початку кожної сторінки Журналу в колонці “Дата” записується рік.
3. Після року вказується місяць. Наступний запис місяця на сторінці здійснюється тільки після його зміни.
4. Назву рахунку, що дебетується, вказують відразу після дати із самого початку рядка в колонці “Назви рахунків і пояснення”.
5. Назву кредитованого рахунку розміщують під назвою дебетованого рахунку із зміщенням вправо.
6. Коротке пояснення починається на наступному після кредитованого рахунку рядку. В ньому має бути посилання на первинний документ.
7. Після кожної операції повинен залишатись вільний рядок. Його наявність виділяє в окремий блок кожну операцію і полегшує читання Журналу.

Запис у Журналі — це спосіб аналізу, реєстрації та зберігання інформації про господарські операції, що відбулися на підприємстві.

Деякі невеликі підприємства можуть складати баланс на кінець кожного дня. Наприклад, об'єктом обліку є власне діло.

Компанія “XPANDA”, одноосібним власником якої є пан Petroff, розпочала свою діяльність 2 січня 200X року, коли пан Petroff відкрив рахунок у відділенні банку ASBA і вніс на рахунок кошти в сумі \$20,000.

Для дотримання принципу облікової одиниці та формули балансу, компанія “XPANDA”, на кінець дня 2 січня має капітал \$20,000. Оскільки та

сама сума відображена в обох частинах балансу, то можна говорити про виконання й іншого принципу — принципу подвійного відображення.

Інформація в балансі повинна відобразатись у хронологічній послідовності.

Події, що знаходять своє відображення в бухгалтерських записах, називаються “транзакція”.

Кожна транзакція викликає зміни на двох рахунках, навіть якщо ці рахунки знаходяться на одній і тій же стороні балансу.

Розглянемо, як вплинуть окремі операції, що відбулися в січні, на баланс компанії “XPANDA”:

— 3 січня компанія “XPANDA” взяла в банку позику на \$15,000 і видала в якості зобов'язання вексель;

— 4 січня за готівку придбано товарно-матеріальні запаси на суму \$3000;

— 10 січня компанія “XPANDA” реалізувала продукцію за \$500, собівартість якої \$300;

— 12 січня компанія придбала товарно-матеріальні запаси на суму \$20,000 і зобов'язалась розрахуватись в постачальником протягом 30 днів;

— 20 січня реалізовано продукцію вартістю \$10,000 за \$18,000. Покупець дав обіцянку розрахуватися протягом 30 днів;

— 25 січня компанія придбала дві однакові ділянки землі, сплативши за них \$16,000;

— 30 січня пан Petroff отримав пропозицію продати компанію за \$80,000, незважаючи на те, що капітал компанії складав на той момент лише \$63,200, тобто в результаті такої пропозиції компанія “XPANDA” має репутацію (гудвіл), що оцінюється в \$16,800.

Здійснюючи транзакцію, пан Petroff мав би такі зміни в балансі своєї компанії:

Компанія "XPANDA"

Баланс на 2 січня 200X р.

Активи	Сума	Зобов'язання, капітал	Сума
Грошові кошти	\$20,000	Капітал пана Petroffa	\$20,000
Разом	<u>\$20,000</u>	Разом	<u>\$20,000</u>

3 січня компанія "XPANDA" взяла в банку позику на \$15000 і видала в якості зобов'язання вексель;

Грошові кошти	15,000
Вексель виданий	15,000
Вексель виданий	15,000.

Компанія "XPANDA" Баланс на 3 січня 200X р.

Активи	Сума	Зобов'язання, капітал	Сума
Грошові кошти	\$35,000	Вексель виданий Капітал пана Petroffa	\$15,000 20,000
Разом	<u>\$35,000</u>	Разом	<u>\$35,000</u>

4 січня за готівку придбано товарно-матеріальні запаси на суму \$3000;

Товарно-матеріальні запаси	3,000
Грошові кошти	3,000

Компанія "XPANDA"

Баланс на 4 січня 200X р.

Активи	Сума	Зобов'язання, капітал	Сума
Грошові кошти	\$32,000	Вексель виданий	\$15,000
Товарно-матеріальні запаси	3000	Капітал пана Petroffa	20,000
Разом	<u>\$35,000</u>	Разом	<u>\$35,000</u>

10 січня компанія “XPANDA” реалізувала продукцію за \$500, собівартість якої \$300;

Грошові кошти	500
Товарно-матеріальні запаси	300
Нерозподілений прибуток	200

Компанія “XPANDA”

Баланс на 10 січня 200X р.

Активи	Сума	Зобов'язання, капітал	Сума
Грошові кошти	\$32,500	Вексель виданий	\$15,000
Товарно-матеріальні запаси	2,700	Капітал пана Petroffa	20,000
		Нерозподілений прибуток	200
Разом	<u>\$35,200</u>	Разом	<u>\$35,200</u>

12 січня компанія придбала товарно-матеріальні запаси на суму \$20,000 і зобов'язалась розрахуватись з постачальником протягом 30 днів;

Товарно-матеріальні запаси	20,000
Рахунки до сплати	20,000.

Компанія “XPANDA”

Баланс на 12 січня 200X р.

Активи	Сума	Зобов'язання, капітал	Сума
Грошові кошти	\$32,500	Вексель виданий	\$15,000
Товарно-матеріальні запаси	22,700	Рахунки до сплати	20,000
		Капітал пана Petroffa	20,000
		Нерозподілений прибуток	200
Разом	<u>\$55,200</u>	Разом	<u>\$55,200</u>

20 січня реалізовано продукцію вартістю \$ 10,000 за \$18,000. Покупець дав обіцянку розрахуватися протягом 30 днів;

Рахунки до отримання	18,000
Товарно-матеріальні запаси	10,000
Нерозподілений прибуток	8,000.

Компанія “XPANDA”

Баланс на 20 січня 200X р.

Активи	Сума	Зобов'язання, капітал	Сума
Грошові кошти	\$32,500	Вексель виданий	\$15,000
Рахунки до отримання	18,000	Рахунки до сплати	20,000
Товарно-матеріальні запаси	12,700	Капітал пана Petroffa	20,000
		Нерозподілений прибуток	8,200
Разом	<u>\$63,200</u>	Разом	<u>\$63,200</u>

25 січня компанія придбала дві однакові ділянки землі, сплативши за них \$16000;

Земельна ділянка	16,000
Грошові кошти	16,000

Компанія “XPANDA”

Баланс на 25 січня 200X р.

Активи	Сума	Зобов'язання, капітал	Сума
Грошові кошти	\$16,500	Вексель виданий	\$15,000
Рахунки до отримання	18,000	Рахунки до сплати	20,000
Товарно-матеріальні запаси	12,700	Капітал пана Petroffa	20,000
Земельна ділянка	16,000	Нерозподілений прибуток	8,200
Разом	<u>\$63,200</u>	Разом	<u>\$63,200</u>

30 січня пан Petroff отримав пропозицію продати компанію за \$80,000, незважаючи на те, що капітал компанії складав на той момент лише \$63,200, тобто в результаті такої пропозиції компанія “XPANDA” має репутацію (гудвіл), що оцінюється в \$16,800.

Дана подія ніяк не буде відображена в балансі компанії “XPANDA”, оскільки власник компанії пан Petroff пропозицію відхилив, і по суті господарська операція не відбулася.

Як видно, результати трансакцій відображаються в балансі компанії,

при цьому зміни стосуються активів компанії, її зобов'язань та капіталу. Капітал компанії змінювався в результаті її господарської діяльності, тобто фірма отримувала прибуток.

Після запису всіх поточних господарських операцій з журналу реєстрації бухгалтер складає робочу таблицю, яка включає пробний баланс, регулятиви, відрегульований баланс, номінальний рахунок прибутків, балансовий звіт і пробний баланс на останній день звітного періоду.

Пробний баланс — це перелік усіх окремих рахунків Головної книги і, відповідно, це всі підсумкові сальдо цих рахунків. Пробний баланс використовується для перевірки рівняння записів на рахунках. Він відображає всі ділові операції компанії за звітний період.

До повного циклу обробки облікової інформації входять відповідні фази:

Отримання прибутку є головною метою створення підприємства, отже його власник повинен знати реальний фінансовий результат від підприємницької діяльності. Ця інформація необхідна для розробки обґрунтованих планів на майбутнє, одержання кредитів, визначення сум податків. Дані про прибуток компанії цікавлять також користувачів фінансової звітності — інвесторів, постачальників, акціонерів.

В бухгалтерському обліку точне визначення прибутку має важливіше значення, ніж фактична вартість матеріальних запасів.

Збільшення нерозподіленого прибутку в результаті діяльності компанії називається доходом, відповідно зменшення нерозподіленого прибутку має назву витрати.

Збільшення доходів фірми відображається на кредиті рахунків “Доходи”. Накопичення витрат показується на дебеті рахунків “Витрати”.

Відомості про розмір прибутку та способи його отримання відображають у Звіті про прибутки та збитки, який є не менш важливим звітом, ніж бухгалтерський баланс.

Звіт про прибутки та збитки містить інформацію про доходи та витрати підприємства, різниця між якими є прибутком або збитком компанії.

Нерозподілений прибуток показує суму, що залишається в розпорядженні компанії.

Основні положення для запам'ятовування:

- Кожна транзакція зачіпає дві статті балансу.
- Балансова формула $A = Z + K$ не повинна при цьому порушуватись.
- Події, що не впливають на показники балансу, не є транзакціями.
- Деякі операції одночасно впливають на розмір засобів підприємства та його капіталу або засобів та зобов'язань, при цьому зберігається основна балансова формула.
- Доходи є збільшенням капіталу в результаті діяльності підприємства за певний період, витрати — зменшення капіталу.

- Прибуток за певний період — це різниця між доходами та витратами за цей же період.
- Трансакція спочатку записується в журнал, а вже потім суми переносяться на рахунки бухгалтерської книги.
- Рахунки доходів та витрат є номінальними. В кінці кожного звітного періоду їх закривають і виводять залишок — нерозподілений прибуток.

ТЕМА 4. ГРОШОВІ КОШТИ ТА РАХУНКИ ДО ОТРИМАННЯ

Мета завдання

Засвоїти:

- грошові кошти та їх еквіваленти;
- систему внутрішнього контролю за рухом грошових коштів;
- оцінку та облік поточних інвестицій;
- визнання та оцінку дебіторської заборгованості;
- оцінку сумнівних боргів.

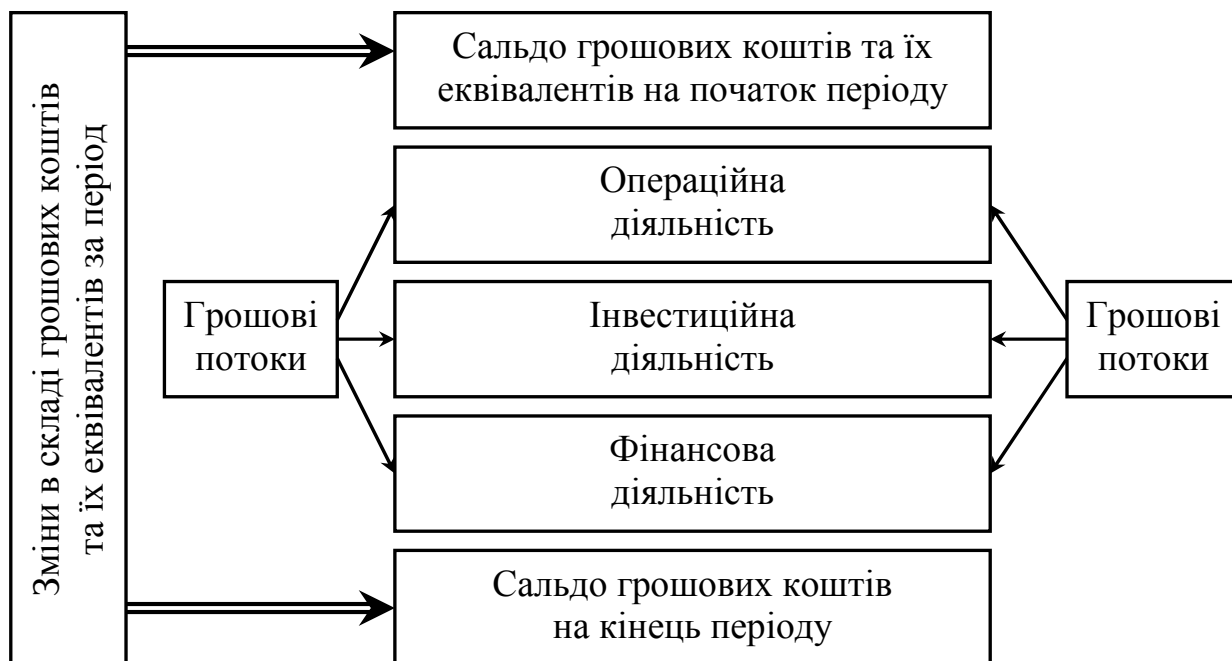
Відповідно до МСБО активи — це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до збільшення економічних вигод у майбутньому.

Актив визнається у балансі, коли імовірним є надходження майбутніх економічних вигод на підприємство й актив має собівартість або вартість, яку можна достовірно виміряти. Активи можна класифікувати на довгострокові та поточні.

Відповідно МСБО 1 “Подання фінансових звітів” актив слід класифікувати як поточний актив, якщо він: як очікується, буде реалізований або утримуваний для продажу чи споживання у звичайному ході операційного циклу підприємства; утримується в основному з метою продажу або протягом короткострокового періоду та, за очікуванням, буде реалізований протягом дванадцяти місяців з дати балансу або є грошовими коштами чи активом, еквівалентним грошовим коштам, не обмеженим у їхньому використанні.

Серед інших до поточних активів належать грошові кошти, короткострокові інвестиції, рахунки та векселі до отримання.

Достовірне розкриття і класифікація грошових коштів та їх еквівалентів необхідні для оцінки ліквідності компанії.

Грошові потоки коштів та їх еквівалентів

Грошові кошти складаються з готівки в касі й депозитів до запитання.

Еквіваленти грошових коштів — це короткострокові, високоліквідні інвестиції, які вільно конвертуються у відомі суми грошових коштів і яким притаманний незначний ризик зміни вартості.

Грошові потоки — надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів.

Рух грошових коштів відбувається внаслідок операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Потоки грошових коштів не включають рух між статтями, що відповідають грошовим коштам та їх еквівалентам.

Як правило, розрахунки з партнерами компанія здійснює безготівковим шляхом, але суму до \$500 може мати в касі підприємства готівкою, яка використовується для здійснення дрібних платежів, у Великобританії ці кошти називають “фонд дрібної готівки”, їх отримують у касу з банку по чеку. Операції з дрібною готівкою оформляють бухгалтерськими проведеннями:

Компанія FORTUNE отримала в касу по чеку 12 травня 200X р. \$400. В кінці місяця залишок готівки зменшився до \$70. Для підтвердження використання “фонду дрібної готівки” надані відповідні документи: квитанція за ремонт копіювальної техніки на суму \$120, квитанція відділення зв'язку про відправку кореспонденції на суму \$140 та чек магазину на суму \$70 за придбані сувеніри для іноземної делегації. 31 травня 200X р. фонд дрібної готівки поповнено до \$400.

Фонд дрібної готівки	400
Грошові кошти	400
Адміністративні витрати	330
Фонд дрібної готівки	330
Фонд дрібної готівки	330
Грошові кошти	330

Записи достовірного відображення витрат і касового залишку реєструються і періодично підлягають перевірці бухгалтером, чим підкреслюється важливість контролю за збереженням та використанням грошових коштів. Коли каса поповнюється, витрачається або закривається, здійснюють запис на рахунках готівкових коштів та фонду дрібних сум.

У балансі сума дрібної готівки додається до інших залишків грошових коштів.

Кожна бухгалтерська операція реєструється у момент її здійснення в так званих “книгах первинної реєстрації”, до яких належить і касова книга.

Для здійснення контролю за рухом грошових коштів прийнято вести касову книгу такої форми, де одночасно здійснюється аналітичний облік операцій за готівку та через банк.

Компанія FORTUNE

Касова книга за жовтень 200X р.

Дт

Кт

Дата	Зміст запису	F	Каса	Банк	Дата	Зміст запису	V	Каса	Банк
200X 10.10	Сальдо з банку по чеку №251052	п/п	30	800	200X 10.10	В касу по чеку №251052	к		90
	Рахунки до отримання Надходжен- ня платежів від фірми Argo чек №781120	к жр	90	360		Рахунки до сплати Виплата по чеку №200175 Борг ком- панії KORN	жз		4450

В колонці Folіо вказується джерело інформації, де:

п/п — після переносу;

жр — журнал реалізації;

жз — журнал закупок;

к — контра-статті, які пов'язані між собою подвійним записом у касовій книзі і не відображаються в інших регістрах.

За кордоном широко практикується система знижок, яка теж повинна знайти своє відображення в обліку.

В касовій книзі реєструються тільки фактично отримані кошти, тому для урахування наданих знижок інколи ведуть касову книгу з трьома сумовими колонками, де реєструється як надані, так і отримані знижки.

Знижки надаються з метою стимулювання прискорення розрахунків і діють, як правило, протягом місяця з дати розрахунків та визначаються у відсотках.

Підприємство має право відкривати в банку декілька рахунків. Відкривають їх зазвичай двох видів: поточні й депозитні.

На поточних рахунках акумулюються кошти, які використовує підприємство для розрахунків із своїми кредиторами та на які надходять кошти від різних дебіторів.

Банк може вимагати від фірми зберігати на рахунку певну суму коштів (компенсаційний залишок). Наявність такої суми впливає на діяльність компанії: вона не має такої ліквідності, як усі інші грошові активи, та зберігається на рахунку як забезпечення кредитного договору. Комісія з цінних паперів вимагає, щоб дані про компенсаційний залишок були представлені у примітках до фінансової звітності.

Кожний місяць банк надсилає власнику рахунка банківський звіт, в якому відображено:

- кожне надходження коштів на рахунок;
- кожний погашений чек вкладника;
- підсумкову суму на рахунку за звітний період.

У цьому звіті відображено плату за банківські послуги, до нього додаються всі первинні документи, на підставі яких були проведені розрахункові операції.

Для кожного банківського рахунка в Головній книзі відкривається окрема сторінка, і як тільки фірма отримує банківський звіт проводиться банківська звірка.

Нормальне явище коли не збігається сальдо у банківському звіті і Головній книзі. Причини такої ситуації у наступному:

- можуть бути виписані чеки і відображені власником рахунка, але ще не погашені банком;
- депозити в дорозі — гроші направлені власником, але ще не оприбутковані банком;
- витрати на банківське обслуговування можуть бути відображені в Головній книзі тільки після отримання банківського звіту.

Для зручності проведення банківської звірки її форма надрукована на звороті банківського звіту. Після проведення звірки та врахування виявлених

помилку узгоджена сума буде відображена у фінансовій звітності.

Маючи вільні кошти, компанія може відкрити депозитний рахунок, надати кредит банку під відсотки на певний строк; може здійснити інвестування, придбавши ринкові цінні папери.

Інвестиція, як визначено МСБО 25 “Облік інвестицій”, — це актив, утримуваний підприємством з метою приросту капіталу через розподіл доходу (відсотків, дивідендів, роялті та ренти) для збільшення вартості капіталу або інших вигод для підприємства-інвестора.

Вкладення, зроблені однією компанією в акції чи облігації іншої компанії, можуть бути короткостроковими чи довгостроковими.

Поточна інвестиція — інвестиція, що легко реалізується за своїм характером та призначається для утримання протягом тільки одного року.

Придбавши акції, покупець стає співвласником цієї компанії і на підставі цього отримує дивіденди.

Придбавши облігації, покупець стає кредитором компанії-емітента і за вкладання коштів у розвиток іншого підприємства отримує дохід у вигляді процентів.

Придбавши депозитний сертифікат, фірма інвестує банк і заробляє на цьому прибуток, який залежить від терміну та суми інвестицій.

Придбання акцій та облігацій можна розглядати як довгострокові інвестиції, але головна відмінність полягає у ставленні до них інвестора — на який час він бажає володіти цими паперами.

Щоб інвестиції можна було класифікувати як короткострокові, вони повинні відповідати двом вимогам:

- вільно обертатися на ринку;
- мати короткостроковий період дієздатності.

Вільно обертатися на ринку означає, що цінні папери в будь-який час можуть бути перетворені на гроші або обмінені на щось інше, що у свою чергу може вільно перетворитися на гроші.

Інвестиції, які класифікуються як поточні активи, слід відображати в балансі:

- або за ринковою вартістю;
- або нижчою з двох оцінок — за собівартістю чи ринковою вартістю.

Короткострокові інвестиції, відповідно до принципу собівартості, первісно відображаються в обліку за вартістю придбання, яка включає у себе ринкову ціну плюс усі витрати, пов'язані з придбанням цінних паперів.

Наприклад, придбання 1000 акцій компанії VERBATIM за \$45,000 слід відобразити в обліку таким чином :

Короткострокові інвестиції (1000 × \$45)	45,000.
Грошові кошти	45,000.

Перевищення ринкової вартості короткострокових акцій над їх собівартістю в обліку не фіксується. Якщо 31.12.200X р. акції компанії VERBATIM котирувались на біржі по \$48, в балансі компанії, що здійснила короткострокові вкладення першого травня, вони будуть відображені в сумі \$45,000.

При отриманні доходу у вигляді дивідендів господарська операція відображається наступним чином:

Грошові кошти (1000 × \$0,50)	500.
Доход від короткострокових інвестицій	500.

Припустимо, що на кінець року акції компанії VERBATIM котируються на фондовому ринку по \$40, що менше, ніж вартість їх придбання, згідно з правилом нижчої вартості, в обліку повинен бути відображений нереалізований збиток у сумі \$5,000.

Нереалізовані збитки по короткострокових інвестиціях	5,000.
Короткострокові інвестиції	5,000.

Зменшення вартості короткострокових інвестицій повинно знайти своє відображення у фінансовій звітності компанії.

Після продажу інвестиції різницю між чистою виручкою від реалізації і балансовою вартістю слід визнавати як дохід або витрати.

Фірма може володіти акціями декількох компаній і тоді вони розглядаються як інвестиційний портфель акцій. Коли поточна ринкова вартість цих акцій стає нижчою, ніж вартість придбання, падіння вартості акцій відображається в обліку як позареалізаційні збитки.

Компанія FORTUNE

Оцінка портфеля акцій станом на 31.12.200X р.

Ринкові цінні папери	Вартість придбання акцій	Поточна ринкова вартість
Акції компанії PIRAMIDA	\$56 000	\$57 000
Акції компанії ARDO	117 000	124 000
Акції компанії ATLANT	80 000	55 000
Вартість інвестиційного портфеля	\$253 000	\$236 000

За правилом нижчої оцінки короткострокові інвестиції необхідно зменшити на суму \$17000, здійснюючи запис:

Нереалізовані збитки по
короткострокових інвестиціях 17,000.

Зменшення поточної ринкової вартості
короткострокових фінансових інвестицій 17,000.

Володіючи, наприклад, казначейськими векселями чи векселями інших компаній, фірма розглядає їх як портфель боргових зобов'язань.

До фінансових вкладень в боргові зобов'язання правило нижчої вартості не застосовується, вони облічуються по вартості їх придбання.

Важливою частиною ліквідних активів є дебіторська заборгованість. Торговельна (операційна) дебіторська заборгованість може існувати у вигляді короткострокової чи довгострокової.

Оцінюється дебіторська заборгованість за первинною вартістю за мінусом коригувань на сумнівні борги, грошових знижок, повернення реалізованих товарів.

Грошові знижки застосовуються з метою збільшення обсягів реалізації та стимулювання покупців до оперативних розрахунків, а також зменшення сумнівних боргів. Визнається дебіторська заборгованість разом із визнанням доходу.

Торговельна заборгованість виникає в ході звичайної операційної діяльності фірми, яка полягає у продажу товарів чи послуг у кредит.

Торговельна дебіторська заборгованість включає в себе рахунки до отримання і векселі, отримані по торговій діяльності компанії.

Продаючи товар у кредит, фірма не розраховує на те, що дебіторська заборгованість буде безнадійною, і може пройти рік, перш ніж борг буде визнаний безнадійним. Наявність безнадійного боргу призводить до втрати частини виручки від продажу і вимагає зниження величини дебіторської заборгованості по рахунках та відповідного зменшення прибутку компанії. Витрати по такій дебіторській заборгованості компанії прогнозують, і в кінці облікового періоду відображають на рахунок “Витрати на сумнівні борги”.

Принцип відповідності вимагає, щоб збитки від сумнівної дебіторської заборгованості були визнані у тому звітному періоді, коли відбувся продаж.

Для дотримання принципу погодженості, із метою оцінки витрат на сумнівну заборгованість, застосовується метод резервів на сумнівну заборгованість.

Резерв сумнівних боргів є контррахунком до рахунків до отримання, він регулює вартість дебіторської заборгованості, яку в балансі слід відображати за чистою вартістю реалізації.

Створення такого резерву в бухгалтерському обліку відображається записом:

Витрати на сумнівні борги	5,000
Резерв сумнівних боргів	5,000.

Списання безнадійної заборгованості відбувається за рахунок створеного резерву і не скорочує загальну вартість активів. Списання безнадійного боргу здійснюється в тому випадку коли компанія вирішила, що сподіватися

на отримання певної суми боргу вже марно.

Методи оцінки витрат на сумнівні борги

Наприклад, якщо компанія FOX LTD визнана банкрутом, то компанія, яка була для неї кредитором, суму боргу визнає безнадійною:

Резерв сумнівних боргів	2,500
Рахунки до отримання (FOX LTD)	2,500.

Для створення резерву сумнівних боргів у закордонних компаніях використовують два методи:

- метод відсотка від чистої реалізації у кредит;
- метод обліку дебіторської заборгованості за строками оплати.

Перший з них базується на припущенні, що частина виручки не буде отримана. Втрати від сумнівної заборгованості визначаються шляхом множення виручки від реалізації на визначений відсоток, який обчислюється за даними попередніх років.

Наприклад, компанія FLORA, аналізуючи втрати від сумнівних боргів, мала результати:

Керівництво компанії очікує, що сумнівні борги не перевищать 1,72% від обсягу реалізації, і, сподіваючись на дебіторську заборгованість у сумі \$900,000, збільшить у наступному році витрати на резерв сумнівних боргів:

Витрати на сумнівні борги	15,480
Резерв сумнівних боргів	15,480.

Метод обліку дебіторської заборгованості за строками оплати базується на сумі чистої дебіторської заборгованості, яка відображена в балансі. За допомогою цього методу розраховується кінцеве сальдо резерву сумнівних

боргів, яке необхідне для визначення чистої вартості дебіторської заборгованості.

Компанія FLORA

Дані про стан дебіторської заборгованості за XXX1-XXX3 р.

Рік	Реалізація	Втрати від сумнівних боргів	Відсоток
XXX1	\$620,000	12,150	1,96
XXX2	780,000	12,250	1,57
XXX3	860,000	14,530	1,69
Разом	<u>\$2260,000</u>	<u>38930</u>	1,72

Обидва методи резервів на сумнівну заборгованість можуть використовуватись одночасно.

Кредитовий залишок рахунку “Резерв сумнівних боргів” показує загальну суму рахунків до отримання, по яких не будуть отримані платежі.

З метою попередження безнадійної заборгованості компанія може запровадити розрахунки векселем.

Вексель — безумовне зобов'язання, складене у письмовій формі, сплатити визначену суму грошей на вимогу власника векселя або у визначений строк.

Векседавець — відображає в обліку “векселі до сплати”, а векселеодержувач — як “векселі отримані”.

Загальна сума векселя — це сума, яку необхідно сплатити при погашенні векселя. Вона складається з основної, на яку нараховуються відсотки, та відсотків, які становлять плату за використання векседавцем основної суми на протязі дії векселя.

Суму процентів, яку слід сплатити за відстрочку платежу, розраховують за формулою:

Ошибка! =

= сума відсотка

Компанія FLORA отримала від покупця вексель на суму \$50,000, який виписаний під 12% річних строком на 60 днів, за придбані покупцем товари. В день отримання векселя компанія FLORA здійснить бухгалтерський запис:

Вексель до отримання 50,000.

Рахунки до отримання 50,000.

Після погашення векселя бухгалтерський запис матиме вигляд:

$$\$50,000 \cdot 12\% \cdot 60 : 360 = \$1,000.$$

Грошові кошти 51,000

Векселі отримані 50,000

Доходи по відсотках 1,000.

При розрахунках векселем крім простого векселя (соло) використовується переказний вексель (тратта). Отримавши вексель, векселедержувач (трасант) може виписати його іншій особі шляхом індосаменту — переказного розпорядження.

Дисконтування — (продаж) отриманого векселя дає змогу векселедержателю відразу отримати гроші та утворює кредиторську заборгованість перед банком. Дисконтом є різниця між сумою отриманих грошових коштів та вартістю векселя до настання терміну погашення.

Інформація про рахунки до отримання та векселі до отримання відображається у балансі підприємства у складі активів.

Основні положення для запам'ятовування:

- Готівка, яка використовується для здійснення дрібних платежів, може називатися “фонд дрібних сум”.
- Знижки надаються з метою стимулювання прискорення розрахунків і визначаються у відсотках.
- Кожен місяць банк надсилає власнику рахунка банківський звіт, за яким проводиться банківська звірка.
- Компанія може відкрити депозитний рахунок, здійснити інвестування, придбавши ринкові цінні папери.

- Короткострокові інвестиції повинні відповідати двом вимогам: вільно обертатися на ринку та мати короткостроковий період дієздатності.
- Перевищення ринкової вартості короткострокових акцій над їх собівартістю в обліку не фіксується.
- Оцінюється дебіторська заборгованість за первинною вартістю за мінусом коригувань на сумнівні борги, грошових знижок, повернення реалізованих товарів.
- Резерв сумнівних боргів регулює вартість дебіторської заборгованості, яку в балансі слід відображати за чистою вартістю реалізації.
- Вексель — безумовне зобов'язання складене у письмовій формі, сплатити визначену суму грошей на вимогу власника векселя або у визначений строк.
- Загальна сума векселя — це сума, яку необхідно сплатити при погашенні векселя

ТЕМА 5. ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНІ ЗАПАСИ. СОБІВАРТІСТЬ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Мета завдання

Засвоїти:

- системи обліку товарно-матеріальних запасів;
- методи оцінки запасів підприємства;
- як розраховується собівартість реалізованої продукції.

Запаси товарно-матеріальних цінностей має кожна компанія, незалежно від сфери її діяльності. У Балансі вони відображаються однією статтею — “Запаси”.

Товарно-матеріальні запаси (ТМЗ) вміщують у собі значну частину активів підприємства, призначених для здійснення основної діяльності. Вони також є основним джерелом доходу і відіграють важливу роль в утворенні прибутку. У зв'язку з цим методи оцінки й обліку товарно-матеріальних запасів суттєво впливають на Баланс і Звіт про прибутки та збитки, а також мають важливе значення для аналізу фінансового стану фірми та результатів проведених нею операцій.

Запаси — це активи, які:

- а) утримуються для продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- б) знаходяться в процесі виробництва для такого продажу або
- в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг.

До складу товарно-матеріальних запасів включаються матеріальні активи, призначені для продажу чи виробництва товарів та послуг. Оскільки протягом одного року вони перетворюються на готівку, запаси належать до поточних активів.

Для торговельної компанії продаж товарів є основним джерелом доходу. Товарні запаси оптової та роздрібною торгівлі складаються з товарів, які

заковуюються у готовому вигляді і продаються без додаткової обробки чи переробки.

Виробнича компанія перетворює сировину на готові вироби, тому у виробничому бізнесі існують такі типи запасів: сировина й матеріали, незавершене виробництво і кінцевий товар — готова продукція.

У зарубіжних компаніях рахунок “Запаси” ділять на декілька рахунків другого порядку, кожен з яких призначений для обліку певного виду товарно-матеріальних цінностей.

Для складання Звіту про прибутки та збитки важливо знати суму доходів та витрат підприємства. Для деяких компаній собівартість реалізованої продукції є найбільшим компонентом витрат.

Собівартість реалізованої продукції — це собівартість продукції, доходи від реалізації якої отримані протягом звітного періоду. Таке співвідношення може служити ілюстрацією принципу відповідності або погодженості.

Визначення вартості залишків ТМЗ на кінець облікового періоду має прямий вплив як на баланс так і на величину звітного доходу, тобто на звіт про прибутки та збитки.

Слід зазначити, що оцінка вартості залишків запасів впливає на величину звітного доходу не тільки даного облікового періоду, а й на величину звітного доходу наступного облікового періоду.

При складанні фінансової звітності особливу увагу звертають на правильну оцінку залишків запасів, бо завищення вартості залишків ТМЗ на кінець облікового періоду зменшує собівартість реалізованої продукції, що, у свою чергу збільшує звітний дохід до оподаткування, а зменшення вартості запасів веде до зменшення доходу до оподаткування.

До складу елементів ТМЗ належать: товари, готова продукція, сировина, незавершене виробництво. Коли проводиться інвентаризація запасів, то до складу їх включаються всі товари, сировина та матеріали, які належать підприємству, незалежно від того, де вони знаходяться.

Вартість залишків запасів на кінець облікового періоду та собівартість реалізованої продукції визначають за двома системами:

- періодичною системою обліку;
- постійною системою обліку.

Періодична й постійна системи — це два різних підходи до порядку застосування методів оцінки вартості товарних запасів та собівартості реалізованої продукції.

Відмінність між періодичною та постійною системами така:

- постійна система вимагає більших зусиль праці, бо вона вимагає ведення відповідних облікових записів щодо кожного виду товарів або продукції на щоденній основі;
- відрізняється контроль товарно-матеріальних запасів, як от:
  - при застосуванні періодичної системи на закінчення облікового періоду обов'язково проводиться інвентаризація ТМЗ, при постійній системі така інвентаризація не обов'язкова;
  - при застосуванні періодичної системи оцінка вартості залишків ТМЗ та собівартості реалізованої продукції проводиться в кінці облікового періоду, а при постійній — оцінка ведеться протягом усього облікового періоду.

Більшість підприємств із метою забезпечення керівництва підприємства інформацією про поточний стан ТМЗ та собівартість реалізованої продукції — завдяки розвитку комп'ютерної техніки, перейшли на постійну систему обліку.

Згідно з періодичною системою обліку ТМЗ собівартість реалізованої продукції визначається як залишкова величина за формулою

$$ПС + П - КС = СРП, \quad (3)$$

де ПС — початкове сальдо на рахунках запасів;

П — придбання протягом облікового періоду;

КС — кінцеве сальдо за даними інвентаризації;

СРП — собівартість реалізованої продукції.

При визначенні кінцевого сальдо за постійною системою проведення інвентаризації не обов'язкове, бо вона забезпечує даними про стан ТМЗ на кожен день облікового періоду по кожному елементу ТМЗ.

$$\text{ПС} + \text{П} - \text{СРП} = \text{КС}. \quad (4)$$

Запаси товарно-матеріальних цінностей, відповідно до принципу собівартості, мають обліковуватись за їх первісною (історичною) вартістю на момент придбання. Ця вартість становить ціну, сплачену за товарно-матеріальні цінності, і визначається як сума витрат, які прямо або не прямо мали місце у зв'язку з придбанням запасів, доведенням їх до поточного стану та доставкою до місця перебування.

Більшість компаній за вартість придбаних товарів приймають лише їх чисту вартість (тобто ціну, сплачену за рахунками). Разом із тим це правило не дає відповіді на питання: як визначити вартість запасів на кінець періоду, а також собівартість реалізованих товарів за умови придбання цих запасів за різними цінами. Оскільки ціна на товари змінюється протягом періоду, виникає проблема оцінки кінцевих запасів і собівартості їх реалізації.

МСБО 2 “Товарно-матеріальні запаси” допускає використання таких методів визначення вартості товарно-матеріальних запасів:

- 1) метод суцільної ідентифікації (specific identification method);
- 2) метод середньої вартості (average cost method);
- 3) метод списання перших надходжень — Fifo (first-in-first-out);
- 4) метод списання останніх надходжень — Lifo (last-in-first-out).

Метод ідентифікації вимагає спеціального кодування кожної партії придбаних запасів і їх окремого зберігання. Вартість реалізованих запасів, а також їх залишок на кінець періоду визначається за цінами конкретних партій, тобто за їх фактичними цінами. Але він не набув широкого розповсюдження через незручності, пов'язані з:

- необхідністю мати достатні складські площі для окремого зберігання кожної партії;

— обтяжливістю прослідковування руху конкретних товарних одиниць за умови наявності великої кількості різноманітних товарів та частоті зміни цін на них.

Однак, метод суцільної ідентифікації виправдовує себе при організації обліку коштовних товарів, вартість окремих одиниць яких суттєво відрізняється від інших. Його застосування є логічним вибором для обліку нерухомості, автомобілів, дорогоцінностей — тобто товарів із високою ціною та в малій кількості.

Метод середньої вартості. Середня вартість визначається діленням загальної вартості товарів для продажу на кількість одиниць товарів для продажу.

Метод середньої вартості використовується дуже широко. Він простий у використанні і систематичний, однак він не відображає динаміки цін протягом звітного періоду та їх тенденції.

При застосуванні методу середньої вартості слід пам'ятати, що середня ціна розраховується кожного разу, коли на склад надходить нова партія товару. При вибутті товарів ціна визначається як середньозважена при вибутті.

Метод Fifo широко відомий і розповсюджений у міжнародній практиці. Він базується на припущенні, що запаси реалізуються у тій послідовності, що й набуваються: придбані першими, першими і продаються.

При використанні методу Fifo у Звіті про прибутки та збитки собівартість реалізованих товарів відображає вартість початкових залишків і перших надходжень; тобто перебуває під впливом Цін, що склалися на початок періоду. Тому собівартість реалізованих товарів, вказана у Звіті про прибутки та збитки на підставі методу Fifo, може не відповідати собівартості товарів, що знаходяться у компанії для продажу.

У Балансі залишки запасів на кінець періоду відображають їх вартість за цінами останніх придбань, тобто реальну вартість ТМЗ на дату складання Балансу.

Методи оцінки товарно-матеріальних запасів та їх вплив на фінансовий результат

№ з/п	Зміст (дані про рух запасів)	Методи оцінки запасів		
		Середньої вартості	Fifo	Lifo
1	Залишок на початок періоду	\$2,500	\$2,500	\$2,500
2	Надходження	4,546	4,546	4,546
3	Дохід від реалізації	7,200	7,200	7,200
4	Собівартість реалізованих товарів	5,078	4,600	5,496
5	Валовий прибуток (п.3 – п.4)	2,122	2,600	1,704
6	Залишок на кінець періоду	?	?	?

Метод Lifo базується на тому, що одиниці товару, придбані останніми, реалізуються першими, тобто запас товарів на кінець звітного періоду складається з початкових запасів і перших надходжень.

При використанні методу Lifo собівартість реалізованих товарів, відображена у Звіті про прибутки та збитки, буде близькою до її реального значення, разом із тим при цьому методі великі закупки в кінці облікового періоду зменшать суму отриманого доходу за рахунок зростання собівартості реалізованих товарів.

Періодична та постійна системи обліку — це два різні підходи до порядку застосування методів оцінки вартості товарно-матеріальних запасів та відображення їх у системі рахунків.

Компанія “OLBIS” на 1 січня 200X р. мала залишки на рахунках:

Грошові кошти	– \$7000;
Товари	800,
в т.ч. стільці офісні	15 шт. за ціною \$20 = \$300
крісла кабінетні	5 шт. за ціною \$60 = \$300
столи офісні	2 шт. за ціною \$100 = \$200.

Протягом року компанія здійснила ряд операцій, які в системі постійного обліку слід відобразити так:

20.01.200X р. придбано за готівку стільці офісні: 9 шт. × \$20.

Товари (стільці офісні) 180

Грошові кошти 180

10.02.200X р. придбано в кредит столи офісні 2 шт. × \$100.

Товари (столи офісні) 200

Рахунки до сплати 200

12.05.200X р. придбано в кредит крісла кабінетні 3 шт. × \$60.

Товари (крісла кабінетні) 180

Рахунки до сплати 180

11.09.200X р. реалізовано в кредит стільці офісні 12 шт. по \$35.

Рахунки до отримання 420

Доходи від реалізації 420

Собівартість реалізованих товарів 240

Товари (стільці офісні) 240

25.10.200X р. реалізовано за готівку крісла кабінетні 5 шт. по \$80.

Грошові кошти 400

Доходи від реалізації 400

Собівартість реалізованих товарів 300

Товари (крісла кабінетні) 300

20.11.200X р. реалізовано в кредит столи офісні 3 шт. по \$140

Рахунки до отримання 420

Доходи від реалізації 420

Собівартість реалізованих товарів 300

Товари (столи офісні) 300

31.12.200X р. здійснено коригування та закриття рахунків, відображено фінансовий результат діяльності компанії.

Доходи від реалізації 1240

Фінансовий результат 1240

Фінансовий результат	840
Собівартість реалізованих товарів	840
Фінансовий результат	400
Нерозподілений прибуток	400

“OLBIS”

Звіт про прибутки та збитки

за період з 1 січня по 31 грудня 200X р.

Доходи від реалізації	\$1,240
Собівартість реалізованих товарів	(840)
Валовий прибуток	<u>\$400</u>

Незважаючи на те, що при застосуванні методу Fifo оцінка вартості товарно-матеріальних запасів та собівартість реалізованої продукції при обох системах буде однаковою, фінансові результати у звітності будуть відображені по різному.

При застосування періодичної системи обліку запасів компанії “OLBIS” слід відобразити вказані операції так:

20.01.200X р. придбано за готівку стільці офісні: 9 шт. × \$20.

Придбання товарів (стільці офісні)	180
------------------------------------	-----

Грошові кошти	180
---------------	-----

10.02.200X р. придбано в кредит столи офісні 2 шт. × \$100.

Придбання товарів (столи офісні)	200
----------------------------------	-----

Рахунки до сплати	200
-------------------	-----

12.05.200X р. придбано в кредит крісла кабінетні 3 шт. × \$60.

Придбання товарів (крісла кабінетні)	180
--------------------------------------	-----

Рахунки до сплати	180
-------------------	-----

11.09.200X р. реалізовано в кредит стільці офісні 6 шт. по \$35.

Рахунки до отримання	420
----------------------	-----

Доходи від реалізації	420
-----------------------	-----

25.10.200X р. реалізовано за готівку крісла кабінетні 2 шт. по \$80.

Грошові кошти	400
---------------	-----

Доходи від реалізації	400
20.11.200X р. реалізовано в кредит столи офісні 2 шт. по \$140	
Рахунки до отримання	420
Доходи від реалізації	420
31.12.200X р. здійснено коригування та закриття рахунків, відображено фінансовий результат діяльності компанії.	

Коригування по ТМЗ	280
Товари	280
Доходи від реалізації	1240
Фінансовий результат	1240
Фінансовий результат	840
Придбання товарів	560
Коригування по ТМЗ	280
Фінансовий результат	400
Нерозподілений прибуток	400

“OLBIS”

Звіт про прибутки та збитки за період з 1 січня по 31 грудня 200X р.

Доходи від реалізації	\$1,240
Собівартість реалізованих товарів:	
ТМЗ на початок року	800
+ ТМЗ придбані	<u>560</u>
= Товари для продажу	1,360
– ТМЗ на кінець року	<u>520</u>
= Собівартість реалізованих товарів	(840)
Валовий прибуток	<u>\$400</u>

Усі наведені методи оцінки вартості товарних засобів й собівартості реалізованих товарів відповідають Міжнародним стандартам бухгалтерського обліку, але дають різні результати. Вибір методу оцінки запасів суттєво впливає на величину податку з прибутку, оскільки оцінка ТМЗ впливає на

величину прибутку як поточного, так і наступних років. Зменшення суми прибутку У фінансовій звітності, у свою чергу, впливає на інвестиційну привабливість підприємства.

Вплив помилок в оцінці ТМЗ на фінансову звітність

Види помилок	Вплив на Звіт про прибутки й збитки	Вплив на Балансовий звіт
Початкові сальдо ТМЗ занижені	Собівартість ТМЗ занижена. Завищення валового доходу та чистого доходу	Нерозподілений прибуток відповідає дійсності, при умові, що кінцеві сальдо ТМЗ попереднього періоду були занижені
Початкові сальдо ТМЗ завищені	Собівартість ТМЗ завищена. Заниження валового доходу та чистого доходу	Нерозподілений прибуток відповідає дійсності, при умові, що кінцеві сальдо ТМЗ попереднього періоду були завищені
Придбання ТМЗ занижене	Собівартість ТМЗ занижена. Завищення валового доходу та чистого доходу	Рахунки до сплати занижені. Нерозподілений прибуток завищений
Придбання ТМЗ завищене	Собівартість ТМЗ завищена. Заниження валового доходу та чистого доходу	Рахунки до сплати завищені. Нерозподілений прибуток занижений
Кінцеві сальдо ТМЗ занижені	Собівартість ТМЗ завищена. Заниження валового доходу та чистого доходу	Вартість ТМЗ занижена. Нерозподілений прибуток занижений
Кінцеві сальдо ТМЗ завищені	Собівартість ТМЗ занижена. Завищення валового доходу та чистого доходу	Вартість ТМЗ завищена. Нерозподілений прибуток завищений

Вільний перехід від одного методу оцінки ТМЗ до іншого не дозволяється.

При оцінці ТМЗ важливо дотримуватись принципу оцінки товарно-матеріальних запасів по меншій вартості, тобто якщо матеріали придбані і

оцінені за ціною придбання, а в даний час ринкова вартість їх нижча, то ці матеріальні цінності слід враховувати по ринковій вартості.

Для визначення найменшої із собівартості та чистої вартості реалізації товарно-матеріальних запасів використовують такі методи:

- постатейний метод — вибирається найменше значення з балансової вартості і чистої вартості реалізації кожного найменування товарно-матеріальних запасів;
- метод основних товарних груп — вибирається найменше значення з балансової вартості і чистої вартості реалізації кожної групи товарно-матеріальних запасів;
- метод загального рівня запасів — вибирається найменше значення з балансової вартості і чистої вартості реалізації всіх товарно-матеріальних запасів.

Бухгалтерський облік руху товарно-матеріальних запасів пов'язаний з переходом права власності. В операціях купівлі-продажу право власності переходить у момент, узгоджений сторонами, які беруть участь у цих операціях. Як правило, право власності переходить до покупця, коли продавець фактично передає йому цінності. З цього моменту покупець відображає придбання товарів і виникнення зобов'язання з їх оплати, а продавець — реалізацію товарів і право на отримання за них коштів.

На цьому базується принцип нарахування, виникнення прав і зобов'язань — з одного боку, а руху готівки — з іншого, однак вони можуть не збігатися в часі.

Відповідно до умов укладеної угоди платіж по торговельних операціях може здійснюватися, через 15, 30 або 60 днів. Але згідно з принципом нарахування доходу (виручка) від реалізації вважаються одержаними, коли право власності на товари перейшло до покупця, навіть якщо кошти за них ще не отримані. Ось чому на рахунку “Виручка від реалізації” відображається не рух готівки, а факт реалізації товарів, незалежно від того, продані вони за готівку чи в кредит.

Надання знижок покупцям, уцінка та повернення неякісних товарів призводять до зменшення суми реалізації, тому ці рахунки розглядаються як контрарні до рахунку “Виручка від реалізації” і у Звіті про прибутки та збитки віднімаються від валової реалізації.

Собівартість реалізованих товарів не одне й те саме, що собівартість реалізованої продукції, незважаючи на те, що і товари, і готова продукція є елементами товарно-матеріальних запасів.

Для виробничої компанії собівартість готової продукції складається із трьох компонентів:

- собівартості сировини й матеріалів, що безпосередньо використані при виробництві продукції;
- вартість праці, безпосередньо витраченої при виробництві виробу;
- частини накладних витрат, пов'язаних із виробництвом продукції.

Деякі види сировини, вартість витрачених енергоносіїв не входять до складу виробленої продукції, але при здійсненні виробничого процесу є необхідними, саме такі витрати називаються непрямими або накладними витратами.

Вартість сировини чи праці, витрачених на виробництво конкретного продукту, називаються прямими витратами.

До реалізації готової продукції сума прямих та накладних витрат складає собівартість готової продукції і відображається у складі товарно-матеріальних запасів. Після реалізації готової продукції ця сума вже є частиною собівартості реалізованої продукції. Розрахунок собівартості готової продукції, виробленої за звітний період, здійснюється таким чином:

$$\begin{array}{|c|} \hline \text{Собівартість} \\ \text{готової продукції, виробленої} \\ \text{за звітний} \\ \text{період} \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|} \hline \text{Незавершене} \\ \text{виробництво} \\ \text{на початок} \\ \text{звітнього} \\ \text{періоду} \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|} \hline \text{Витрати} \\ \text{на виробництво} \\ \text{звітнього} \\ \text{періоду} \\ \hline \end{array} - \begin{array}{|c|} \hline \text{Незавершене} \\ \text{виробництво на кінець} \\ \text{звітнього періоду} \\ \hline \end{array}$$

Метод визначення суми витрат на виробництво продукції називається виробничим обліком.

У бухгалтерському обліку слід розрізняти витрати на виробництво та

витрати періоду, оскільки вони впливають на величину прибутку компанії.

Витрати на виробництво — це прямі витрати, пов'язані з виробництвом продукції.

Витрати періоду — витрати, пов'язані з реалізацією продукції, а також адміністративні та інші витрати компанії за звітний період.

Здійснюючи аналіз діяльності підприємства, користувачі інформації звертають увагу на такий показник, як коефіцієнт обертання товарно-матеріальних засобів.

Він показує скільки разів протягом року відбувається оборот товарно-матеріальних засобів, і розраховується шляхом ділення величини собівартості реалізованої продукції за звітний період на величину товарно-матеріальних засобів на кінець цього звітного періоду.

Основні положення для запам'ятовування:

- При оцінці запасів компанія може використовувати один або декілька методів: середньої ціни, метод Fifo, метод Lifo.
- Метод Fifo спирається на припущення, що продукція реалізується в порядку її надходження.
- Метод Lifo спирається на припущення, що продукція реалізується в порядку, зворотному її надходженню.
- При використанні методу середньої ціни собівартість реалізованої продукції та залишки запасів визначають розрахунковим шляхом.
- Собівартість виробленої продукції — це сума прямих матеріальних витрат, витрат праці та накладних витрат.
- Витрати на виробництво — це прямі витрати, пов'язані з виробництвом продукції.
- Витрати періоду — витрати, пов'язані з реалізацією продукції, а також адміністративні та інші витрати компанії за звітний період.
- Коефіцієнт обертання товарно-матеріальних засобів показує, скільки разів протягом року відбувається оборот товарно-матеріальних засобів.

ТЕМА 6. ДОВГОСТРОКОВІ АКТИВИ ТА АМОРТИЗАЦІЯ

Мета завдання

Засвоїти:

- класифікацію довгострокових активів;
- сутність амортизації;
- методи рівномірної та прискореної амортизації;
- зміст виснаження природних ресурсів;
- особливості амортизації нематеріальних активів.

Поряд з оборотними активами кожне підприємство володіє основними засобами та іншими матеріальними та нематеріальними активами, що використовуються у бізнесі.

Довгострокові активи використовуються в господарській діяльності протягом декількох років, і затрати на їх придбання або створення переносяться на собівартість реалізованих товарів чи послуг частинами.

Довгострокові активи в Балансі, як правило, відображаються за статтями “Земля, будівлі, споруди, обладнання, інвестиції, нематеріальні активи”.

В залежності від обліку перенесення вартості матеріальних довгострокових активів на продукцію розрізняють три їх види:

- активи, вартість яких зменшується в результаті їх зносу і переноситься на продукцію методом амортизації (будівлі, обладнання);
- активи, вартість яких зменшується в результаті їх виснаження (природні ресурси);
- активи, вартість яких у ході виробничої діяльності не зменшується (земля).

Строк корисного використання операційних активів, які належать компанії, варіюється від 2 років до 5, 10, 20 і більше років.

Строк корисної служби активу та його ліквідаційну вартість встановлює кожен власник самостійно.

При обліку довгострокових активів використовуються облікові концепції, передбачені міжнародними стандартами бухгалтерського обліку:

- принцип вартості — у день придбання довгострокових активів їх оцінюють та відображають в обліку за купівельною вартістю, вираженою в грошовому еквіваленті;
- принцип погодженості — протягом усього періоду експлуатації (від моменту придбання до моменту списання) витрати з використання довгострокових активів визначають та відображають в обліку так, щоб максимально погодити їх із тими доходами, які отримала компанія за цей період унаслідок їх експлуатації;
- визнання прибутку чи збитку — визначення фінансового результату від експлуатації довгострокових активів у день списання його з балансу з будь-якої причини.

В Балансі матеріальні активи часто показуються як основні засоби або засоби виробництва, тобто будівлі, споруди, обладнання, транспортні засоби враховуються як виробничі засоби.

Залежно від характеру й порядку оплати основних засобів розрізняють такі методи їх придбання:

- шляхом сплати готівкою;
- у кредит;
- в обмін на акції компанії, що придбаває основні виробничі фонди;
- шляхом бартерного обміну;
- шляхом будівництва господарським способом;
- шляхом одержання в дар від іншої компанії.

Згідно з принципом вартості всі доречні та необхідні витрати, які здійснюються компанією при придбанні, розташуванні та підготовці до експлуатації довгострокових активів, за вирахуванням грошових знижок при придбанні, мусять бути відображені в обліку на спеціально призначеному для цього рахунку. Ці витрати виражаються в грошах як сума, яку сплачено, чи яку має бути сплачено.

Компанія сплатила \$70,000 за ділянку землі. Крім того, сплачено посереднику — \$2,000, за юридичні послуги — \$1,000, за демонтаж будівлі, що знаходилась на вказаній земельній ділянці \$2,000.

Для відображення в обліку придбаної земельної ділянки бухгалтерія складе бухгалтерське проведення:

Земельна ділянка	75,000.
Грошові кошти	75,000.

Витрати на транспортування та монтаж обладнання також включаються до первинної (купівельної) вартості.

Цікавим є облік придбання групи довгострокових активів, тобто здійснення “паушального платежу”.

Придбаваючи земельну ділянку з будівлею, що на ній розташована, компанія сплачує за них єдину суму, але ці довгострокові активи враховує окремо. У відповідності з принципами обліку на будівлі і споруди слід нараховувати знос, а на земельну ділянку — ні. Ось чому дуже важливо обґрунтовано та раціонально визначити із загальної суми частину, яку було сплачено за земельну ділянку, і частину, яку сплатили за будівлю.

Доцільним буде застосування принципу розподілу пропорційно поточної ринкової вартості кожного з відповідних активів на дату придбання.

Для визначення такої вартості компанії звертаються до послуг незалежних експертів чи державних податкових служб.

У випадку бартерного обміну існують два способи відображення придбаних виробничих основних засобів на балансі підприємства:

- або за їх ринковою вартістю
- або за вартістю активів, які були віддані в обмін отриманих.

Часто балансова й ринкова вартість довгострокових активів не співпадає, тоді компанія, що здійснила обмін, в залежності від різниці між балансовою й ринковою вартістю, відображає прибутки чи збитки від обміну.

Одна компанія обмінює парк автомобілів, що їй належить, балансовою вартістю \$100,000 на земельну ділянку, яка відображена в балансі іншої

компанії, вартістю \$120,000. Ринкова ціна парка автомобілів \$120,000 (цей показник можна знайти в каталогах уживаних автомобілів).

Перша компанія має прибутки \$20,000 і земельну ділянку вартістю \$120,000, а інша не одержує прибутку, але не має і збитків, бо віддаючи актив вартістю \$120,000, вона одержала актив такою ж вартістю \$120,000.

У разі виготовлення чи будівництва основних засобів для власних потреб до собівартості об'єкта включаються всі матеріальні витрати, заробітна плата персоналу, зайнятого на спорудженні об'єкта, накладні витрати, пов'язані з даним об'єктом основних засобів.

Балансова вартість таких споруд не повинна перевищувати їх ринкову вартість, у разі перевищення різниця відображається як збитки компанії, так як вважається, що вона не принесе економічної вигоди в майбутньому — така вимога записана в Положенні про концепції фінансового обліку як принцип консерватизму.

Якщо затрати на будівництво власними силами менші, ніж ринкова вартість, то балансова вартість дорівнює фактичним витратам. У цьому випадку ефект буде досягнутий пізніше, шляхом зменшення витрат на амортизацію і, як наслідок, — підвищення доходу, який принесуть основні виробничі засоби, збудовані господарським способом.

Якщо основні виробничі засоби будувались власними силами і для цього залучались кредитні кошти, то відсотки по боргових зобов'язаннях є різновидом накладних витрат і включаються у балансову вартість основних виробничих засобів. Американські фахівці вважають це найбільш правильним, і наполягають на капіталізації процентних виплат, тобто необхідності включати їх у балансову вартість, а їх суму рекомендують зменшувати разом з вартістю об'єкта в міру нарахування по ньому амортизації.

Таке правило діє і сьогодні, воно оформлене стандартом, що є складовою частиною GAAP “Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку” в США.

Підприємству належить більша частина використовуваних ним активів. Якщо підприємство орендує будівлі, споруди, транспортні засоби чи обладнання, то вони належать орендодавцеві і не відносяться до власних засобів орендаря.

При цьому підприємство-орендар здійснюється запис:

Капітальна оренда	10,000.
Зобов'язання з оренди	10,000.

Оренда основних засобів на тривалий термін, що майже дорівнює строкові служби цих засобів, називається капітальною орендою. Цікаво те, що засоби виробництва, які знаходяться в капітальній оренді строком, наприклад, 10 років, можуть бути відображені як засоби підприємства. Тобто капітальна оренда є винятком із правила про те, що засоби підприємства включають у себе засоби виробництва й права власності, які належать підприємству.

Засоби виробництва, за винятком землі, мають обмежений строк експлуатації.

Унаслідок використання основні засоби старіють, погіршуються їх технічні можливості, тобто вони фізично й морально зношуються.

Період часу, який підприємство планує використовувати об'єкт основних засобів, називається строком служби засобів, але в момент придбання основних засобів неможливо точно визначити, скільки буде експлуатуватись об'єкт, тому його доводиться планувати.

При визначенні строку корисної служби активу слід брати до уваги такі важливі фактори, як технологічні зміни, погіршення якості активу, фізичне його використання, моральне старіння і, по можливості, за строк служби приймати меншу з двох величин.

Протягом строку служби об'єкта підприємством використовується певна частка його купівельної вартості, ця частка є витратами підприємства.

Процес визначення частки собівартості об'єкта основних засобів, яка включається у витрати протягом усього запланованого строку служби об'єкта

основних засобів, називається амортизацією.

Розмір амортизації окремих об'єктів основних засобів визначається такими показниками:

- фактична первісна вартість;
- визначена ліквідаційна вартість;
- визначений строк корисного використання;
- метод амортизації.

Первісна (купівельна) вартість — сума всіх грошових витрат на придбання, доставку й монтаж основних засобів.

Ліквідаційна вартість — це частина купівельної вартості, яку власник активу планує повернути по закінченню визначеного строку корисного використання цього активу, вона залежить не тільки від стану активу, а й від ринку збуту.

Строк корисного використання активу встановлюється кожним власником активу самостійно.

Який би метод нарахування амортизації не обрало підприємство, він повинен привести до систематичного й раціонального розподілу собівартості активу протягом усього строку корисного використання активу.

Існують різні методи амортизації, але найчастіше використовують такі:

- рівномірний (прямолінійний) (Р);
- пропорційно випускнуну виробленої продукції (виробничий) (ВП);
- пропорційно сумі цифр числа років експлуатації активу (кумулятивний) (СР);
- метод зменшеного залишку (подвійний) (ЗЗ).

Обраний метод амортизації може послідовно застосовуватися від одного періоду до іншого, за винятком випадків, коли зміна обставин виправдовує зміну методу амортизації. У той обліковий період, коли відбулася зміна методу, необхідно кількісно визначити наслідки й розкрити причини зміни.

Більшість західних фірм використовують простий, доступний, раціональний і стабільний рівномірний метод амортизації.

При використанні рівномірного методу щорічні витрати на амортизацію є постійною величиною.

Підприємство придбало будівлю за \$60,000 і планує її використовувати протягом 30 років до повного зношення. Якщо не передбачена ліквідаційна вартість об'єкта, то для розрахунку приймаємо її за нуль.

Сума щорічної амортизації визначається так:

$$\frac{\text{(купівельна — ліквідаційна вартість)}}{\text{строк корисної служби}} \quad (5)$$

$$(\$60,000 - 0) : 30 \text{ років} = \$ 2,000.$$

Величина (у процентному відношенні), на яку щорічно зменшується собівартість, називається нормою амортизації.

Рівномірний метод нарахування амортизації

	Купівельна вартість	Нарахована амортизація	Накопичений знос	Залишкова вартість
Дата придбання	\$60,000	—	—	\$60 000
Кінець 1-го року	60,000	\$2,000	\$2,000	28,000
Кінець 2-го року	60,000	2,000	4,000	26,000
Кінець 3-го року	60,000	2,000	6,000	24,000
Кінець 4-го року	60,000	2,000	8,000	22,000
Кінець 30-го року	60,000	2,000	<u>\$60,000</u>	0

Облік зносу на підставі обсягу виробленої продукції передбачає, що первісна вартість активу знецінюється з кожною випущеною одиницею продукції, тому знос нараховується безпосередньо на кожний виріб. Норма зносу на одиницю продукції визначається за формулою

Ошибка! (6)

Фірма придбала обладнання за \$10,000. Ліквідаційна вартість встановлена в сумі \$ 2,000.

Планується випустити за допомогою цього обладнання 20,000 одиниць продукції, тоді: $(\$ 10,000 - \$ 2,000) : 20000 \text{ од.} = \$ 0.4$ — норма зносу на одиницю продукції,

— протягом 1 року було випущено — 3,800 од.

— протягом 2 року було випущено — 4,200 од.

— протягом 3 року було випущено — 3,600 од.

— протягом 4 року було випущено — 4,400 од.

— протягом 5 року було випущено — 4,000 од.

Разом 20,000 од.

Виробничий метод нарахування амортизації

	Купівельна вартість	Нарахована амортизація	Накопичений знос	Залишкова вартість
Дата придбання	\$10,000	—	—	\$10,000
Кінець 1-го року	10,000	04-3800= 1,520	\$1,520	8,480
Кінець 2-го року	10,000	04-4200= 1,680	3,200	6,800
Кінець 3-го року	10,000	04-3600 = 1,440	4,640	5,360
Кінець 4-го року	10,000	04-4400= 1,760	6,400	3,600
Кінець 5-го року	10,000	04-4000 = 1,600	<u>\$8,000</u>	2,000

Слід звернути увагу на те, що сума зносу, яка визнається витратами поточного періоду, сума нарахованої амортизації та балансова вартість при застосуванні цього методу змінюються пропорційно кількості виробленої продукції.

Вважається, що цей метод теж простий, раціональний і об'єктивний, оскільки він найбільш точно відображає більшу міру зношування активу (обладнання) у процесі роботи, ніж від плину часу. Але широкого використання такий метод нарахування зносу не набув, оскільки неможливо наперед визначити точний обсяг випущеної продукції за допомогою цього обладнання.

Прискорене нарахування зносу на свою користь має такі аргументи:

- активи, на які нараховується знос, найефективніше працюють на початковому етапі, і ефективність їх застосування зменшується з року в рік;
- з року в рік зростають витрати на їх ремонт, тобто актив у наступні роки буде приносити менше доходу, ніж у перші роки;
- використання прискореного нарахування зносу зменшує суму оподаткованого доходу корпорації.

З декількох методів прискореного нарахування амортизації найчастіше використовуються два:

- метод суми цифр числа років (СР);
- зменшеного залишку (ЗЗ).

Метод суми років вигідно використовувати, бо він сприяє процесу оновлення довгострокових активів підприємства.

Цей метод дістав свою назву внаслідок того, що в якості знаменника кумулятивного коефіцієнта (дробу) використовується сума значення всіх років служби активу, а в якості чисельника — кількість років, що залишились від строку корисної служби активу.

Підприємство придбало обладнання за \$5,000, ліквідаційна вартість встановлена в сумі \$1,000. Обчислимо необхідні складові дробів для кожного року:

Знаменник: $1 + 2 + 3 + 4 + 5 = 15$.

Чисельник: $5 - 4 - 3 - 2 - 1$.

Отже для визначення і визнання суми зносу витратними поточного періоду слід використати дробі: перший рік $5/15$; 2 рік – $4/15$; 3 рік – $3/15$; 4 рік – $2/15$; 5 рік – $1/15$.

Кумулятивний метод нарахування амортизації

		Нарахована амортизація		
Дата придбання	\$5,000	—	—	\$5,000
Кінець 1-го року	5,000	$4,000 \cdot \frac{5}{15} = 1,333$	\$1,333	3,667
Кінець 2-го року	5,000	$4,000 \cdot \frac{4}{15} = 1,067$	2,400	2,600
Кінець 3-го року	5,000	$4,000 \cdot \frac{3}{15} = 800$	3,200	1,800
Кінець 4-го року	5,000	$4,000 \cdot \frac{2}{15} = 533$	3,733	1,267
Кінець 5-го року	5,000	$4,000 \cdot \frac{2}{15} = 267$	<u>\$4,000</u>	1,000

Існує також подвійний залишковий метод.

Розрахунок для застосування цього методу здійснюється двома етапами:

- спочатку обчислюється норма амортизації як для рівномірного методу, але без урахування ліквідаційної вартості;
- одержаний результат множать на 2, і він застосовується не до купівельної вартості активу, а кожного разу до залишкової, ще не амортизованої, вартості.

Особливістю застосування подвійного методу нарахування амортизації є те, що знос нараховується не на фактичні витрати по придбанню основних засобів, а на його залишкову вартість.

Залишкова вартість основних засобів показує, яка частка їх первісної вартості збережена.

Купівельна вартість обладнання \$5,000, ліквідаційна вартість \$1,000, але для розрахунку норми амортизації ліквідаційну вартість приймаємо за 0, строк корисного використання обладнання 5 років, отже розрахунок амортизаційних відрахувань здійснюється так: $(\$5,000 - 0) : 5 \text{ років} = \$1,000$; норма амортизації дорівнює 20%, норма амортизації подвоюється, відповідно щорічно слід амортизувати 40% вартості основного засобу.

Залишковий метод нарахування амортизації

		Нарахована амортизація		
Дата придбання	\$5,000	—	—	\$5,000
Кінець 1-го року	5,000	$04 \cdot 5000 = 2000$	\$2,000	3,000
Кінець 2-го року	5,000	$04 \cdot 3000 = 1200$	3,200	1,800
Кінець 3-го року	5,000	$04 \cdot 1800 = 720$	3,920	1,080
Кінець 4-го року	5,000	80	\$4,000	1000

Цей метод використовують на практиці з метою оподаткування.

Дозвіл на використання прискореного методу нарахування зносу дає можливість здійснювати розподіл купівельної вартості довгострокових активів між обліковими періодами значно швидше.

Щорічне зменшення вартості виробничих засобів у результаті їх амортизації записується в облікових регістрах так:

Витрати на амортизацію	10,000.
Накопичений знос	10,000.

Протягом експлуатації активу виникають витрати пов'язані з його обслуговуванням, удосконаленням, ремонтом.

Витрати на ремонт і обслуговування основних засобів здійснюються для відновлення або підтримання майбутніх економічних вигід, які підприємство може очікувати від оціненого спочатку рівня продуктивності активу. У такому разі вони здебільшого визнаються як витрати тоді, коли вони понесені. Наприклад, капітальний ремонт основних засобів класифікується як витрати, оскільки в результаті його відновлюється, а не підвищується оцінений спочатку рівень продуктивності.

До прикладів витрат, що ведуть до збільшення майбутніх економічних вигід, входять: модифікація об'єкта з метою подовження його строку корисної експлуатації, включаючи збільшення його виробничої потужності; поновлення частин машин для досягнення значного поліпшення якості

продукції, що випускається; впровадження нових виробничих процесів, що дають змогу значно зменшити оцінені спочатку операційні витрати.

МСБО 16 “Основні засоби” вказує, що наступні видатки, пов'язані з об'єктом основних засобів, що вже були визнані, повинні додаватися до балансової вартості цього активу, коли є імовірність, що майбутні економічні вигоди, які перевищують первісно оцінений рівень продуктивності існуючого активу, будуть надходити до підприємства. Всі інші наступні видатки повинні визнаватися як витрати періоду, коли вони були понесені. Наприклад, компанія придбала обладнання за \$150,000, встановила ліквідаційну вартість у сумі \$15,000 і планувала ефективно використовувати обладнання протягом 4 років. За цей час компанія провела та відобразила в обліку операції, пов'язані з обладнанням:

1. Протягом другого року експлуатації обладнання було сплачено \$12,000 за новий компонент, використання якого, як очікується, підвищить продуктивність активу на 10% за рік.

Обладнання	12,000
Грошові кошти	12,000

2. Протягом третього року за ремонт, необхідний для підтримання обладнання в робочому стані, сплачено \$2,700.

Витрати на ремонт обладнання	2,700
Грошові кошти	2,700

3. Протягом четвертого року сплачено \$10,200 за проведений ремонт обладнання, що, як очікується, дасть можливість збільшити строк корисного використання активу з 4 до 6 років.

Накопичений знос (обладнання)	10,200
Грошові кошти	10,200

Внаслідок зменшення суми на рахунку “Накопичений знос” збільшується залишкова вартість об'єкта на суму капітального ремонту, відповідно, амортизацію слід нараховувати на нову балансову вартість протягом нового строку корисної служби об'єкта.

До довгострокових активів крім основних засобів належать також природні ресурси, такі як вугілля, мінеральні копалини, нафта, газ. Характерні їх ознаки: повне виснаження та заміна активів тільки в результаті природного процесу.

На відміну від основних засобів природні ресурси використовуються фізично і не зберігають своїх фізичних характеристик.

Загальні принципи вимірювання первісної вартості цих “витрачальних активів” схожі з оцінкою вартості інших довгострокових активів, тобто первісна вартість природних ресурсів складається з купівельної ціни й витрат на придбання.

За період експлуатації природного ресурсу його купівельна вартість має розподілятися між обліковими періодами, в яких використання цього виду довгострокових активів сприяло отриманню доходу.

Процес списання вартості природних ресурсів в облікових періодах називається виснаженням.

Норма виснаження на одиницю ресурсу визначається шляхом ділення загальної суми купівельної вартості на встановлений загальний об'єм ресурсу у натуральних вимірниках, який планується добути.

Норма виснаження розраховується так:

$$\frac{\text{Усього витрат} - \text{Ліквідаційна вартість}}{\text{Очікувана кількість одиниць}} \quad (7)$$

Для визначення суми виснаження отриманий результат множать на кількість добутих одиниць.

Якщо родовище вугілля оцінено при покупці в 330 млн. дол. і орієнтовно має 33 млн. тонн вугілля, то норма виснаження — 10 дол. за 1 тонну.

За рік, протягом якого було добуто 70,000 тонн вугілля амортизація родовища складе = 700,000 дол.

Бухгалтерське проведення у кінці року матиме вигляд:

Витрати (виснаження родовища)	7,000000.
Родовище вугілля	7,000000.

Витрати на розвідування родовища нафти та газу можуть бути успішними й безуспішними.

У разі успішного розвідування вартість родовища збільшується на суму таких витрат, тобто ці витрати капіталізуються, оскільки вони входять у вартість родовища. У період усього терміну розробки родовища вони зменшуються (виснажуються) .

Якщо ж нафта не виявлена (розвідування безуспішне), то вартість витрат може відразу списуватись на збитки.

У даний час МСБО не мають окремого стандарту щодо обліку у добувній промисловості, саме тому не забороняється використання GAAP США, де передбачено використання як методу повної вартості, так і методу успішного розвідування.

Компанії, які займаються видобутком нафти, витрати на безуспішне розвідування можуть включати до загальної вартості родовищ, що дають нафту. За таким повновартісним методом, родовища, з яких не здійснюється видобуток, відображаються як активи. На думку фахівців цей метод сприяє ефективній діяльності компанії в перші роки розробок.

При експлуатації природних ресурсів виникає необхідність будівництва споруд, використання бурового обладнання, транспортних засобів, які облічують на окремих рахунках, будівельну чи купівельну вартість основних засобів визнають витратами відповідних облікових періодів, по них нараховують знос, а не виснаження. Слід зазначити, що добуті природні ресурси, але не реалізовані, відображаються у складі товарно-матеріальних запасів. Витрати на виснаження записуються лише в тому році, коли пройшла реалізація природних ресурсів.

До нематеріальних активів належать комп'ютерне програмне забезпечення, патенти, авторські права, кінофільми, права на іпотечне обслуговування, ліцензії на риболовлю, квоти на імпорт, привілеї, ринкові дослідження, торгові марки тощо.

Нематеріальні активи слід визнавати, якщо і тільки якщо:

а) існує імовірність того, що майбутні економічні вигоди, які відносяться до активу, надходять до підприємства;

б) собівартість активу можна достовірно оцінити.

Нематеріальний актив слід первісно оцінювати за собівартістю. Собівартість нематеріального активу складається з ціни його придбання (включаючи будь-які імпортні мита та податки на придбання, що не відшкодовуються), а також із будь-яких видатків на підготовку активу до використання за призначенням, які безпосередньо відносяться до нього. Будь-які торговельні знижки враховуються при визначенні собівартості.

У деяких випадках нематеріальний актив можна придбати безкоштовно або за номінальну компенсацію шляхом державного гранта. Це відбувається, коли держава продає чи розподіляє підприємству нематеріальні активи, такі як ліцензії на роботу радіо- чи телестанцій, ліцензії чи квоти на імпортування або права на доступ до інших обмежених ресурсів.

Нематеріальні активи можна обмінювати на подібні чи неподібні.

МСБО 38 “Нематеріальні активи” вказує на те, що внутрішньо-генерований гудвіл не слід визнавати як актив тому, що він не становить контрольований підприємством ресурс, який можна ідентифікувати та достовірно оцінити за собівартістю.

Щоб оцінити, чи відповідає внутрішньо-генерований нематеріальний актив критеріям визнання, підприємство класифікує генерування активу на :

а) етап дослідження;

б) етап розробок.

Якщо підприємство не може відокремити етап дослідження від етапу розробок внутрішнього проекту для створення нематеріального активу, воно розглядає видатки на такий проект так, ніби вони були понесені та етапі дослідження.

Прикладами досліджень є:

а) діяльність, спрямована на отримання нових знань;

б) пошук, оцінка та остаточний вибір застосування результатів дослідження чи інших знань;

в) пошук альтернативи матеріалам, приладам, продуктам, технологіям, системам чи послугам;

г) формулювання, розробка, оцінка та остаточний вибір можливих альтернатив новим чи вдосконаленим матеріалам, приладам, продуктам, технологіям, системам чи послугам.

Прикладами розробок є:

а) проектування, конструювання та випробовування прототипів та моделей перед комерційним виробництвом або використанням;

б) проектування інструментів, матриць, ливарних форм та штампів, у яких застосовано нову технологію;

в) проектування, конструювання та функціонування дослідного заводу, який за масштабом не є економічно доцільним для комерційного виробництва;

г) проектування, конструювання та випробовування обраної альтернативи для нових чи вдосконалених матеріалів, приладів, продуктів, технологій, систем чи послуг.

Собівартість внутрішньо-генерованого нематеріального активу складається зі всіх видатків (які обґрунтовано та послідовно можна прямо віднести або розподілити) на створення, виробництво та підготовку активу до використання за призначенням.

У фінансових звітах слід розкривати сукупну суму видатків на дослідження та розробки, визнану як витрати протягом періоду.

Кожний вид нематеріальних активів відображається в обліку на окремому рахунку.

Систематичний розподіл вартості нематеріальних активів на періоди, в яких вони приносять прибутки, називають амортизацією.

Суму нематеріального активу, яка амортизується, слід розподіляти на систематичній основі протягом найкраще оціненого строку його корисної експлуатації.

Строк корисної експлуатації нематеріального активу, як правило, не перевищує двадцяти років, починаючи з дати, коли актив стає придатним для використання.

Нематеріальні активи чутливі до технічного старіння. Отже, імовірно, що строк їхньої корисної експлуатації буде коротким і завжди обмеженим.

Для нарахування амортизації нематеріальних активів використовують прямолінійний метод до того часу поки компанія не доведе необхідність застосування іншого методу.

На рахунках бухгалтерського обліку нарахування амортизації буде відображено:

Затрати на амортизацію патенту	1,000
Патенти	1,000.

Нематеріальний актив слід виключати з балансу при ліквідації або якщо від його використання та наступної ліквідації майбутньої економічної вигоди не очікується.

Федеральна податкова служба США (ФПС) регулює розрахунок оподаткованого прибутку, оскільки розмір оподаткованого прибутку та прибутку у фінансовій звітності не завжди відповідають один одному.

Інструкція ФПС для розрахунку оподаткованого прибутку дозволяє використовувати метод прискореної амортизації.

Податкова реформа 1986 р. дозволяє застосовувати метод рівномірного нарахування амортизації до всіх груп довгострокових активів та метод “піврічної конвенції” до всіх груп активів, крім нерухомого майна. “Піврічна конвенція” дозволяє нараховувати половину річної суми зносу у першому й останньому роках корисного використання активу. При цьому залишкова вартість активу не враховується. Для спрощення бухгалтерського обліку вважають, що основні засоби були придбані в середині року.

У податковій декларації сума зносу, нарахованого рівномірним методом на актив, купівельна вартість якого \$6,000, буде відображена таким чином:

Рік		
200А	$(\$6,000 : 3) \cdot \frac{1}{2} =$	\$1,000
200Б	$(\$6,000 : 3)$	2,000
200В	$(\$6,000 : 3)$	2,000
200Г	$(\$6,000 : 3) \cdot \frac{1}{2} =$	1,000
Загальна сума зносу		\$6,000.

Спираючись на метод прискореної амортизації і принцип “піврічної конвенції”, інструкції ФПС США з розрахунку податку на прибуток диференціюють норму амортизації для різних груп засобів, при цьому встановлений процент амортизації може змінюватись з року в рік.

Застосування принципу “піврічної конвенції” дозволяє амортизувати засоби швидше, ніж за рівномірним методом.

Якщо при розрахунку оподаткованого прибутку на підприємстві використовують метод прискореної амортизації, а при розрахунку бухгалтерського прибутку — метод рівномірної амортизації, оподатковуваний прибуток у перші роки може бути меншим, ніж бухгалтерський прибуток. При такій ситуації у фірми виникають відстрочені податкові зобов'язання, що класифікуються як довгострокові.

Основні положення для запам'ятовування:

- Основні засоби відображають у балансі за вартістю придбання, до якої включаються всі витрати, яких зазнало підприємство для того, щоб ці засоби були готові до використання.
- Період часу, протягом якого підприємство планує використовувати об'єкт основних засобів, називається строком служби засобів.
- Засоби виробництва, за винятком землі, мають обмежений строк експлуатації.
- Процес визначення частки собівартості об'єкта основних засобів, яка включається у витрати протягом усього запланованого строку служби об'єкта основних засобів, називається амортизацією.

- Балансова вартість об'єкта, виготовленого власними силами, не може бути вищою його ринкової (справедливої) вартості.
- Залишкова вартість основних засобів показує, яка частка їх первісної вартості збережена.
- Різниця між купівельною та залишковою вартістю об'єкта є витратами на амортизацію.
- Для розрахунку податку на прибуток часто застосовують метод прискореної амортизації.
- Величина оподаткованого прибутку може відрізнятись від бухгалтерського прибутку.
- Процес списання вартості природних ресурсів в облікових періодах називається виснаженням.
- Гудвіл відображається в обліку покупця як нематеріальний актив тільки в тому випадку, коли дійсно покупець витратив гроші при його придбанні.

ТЕМА 7. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТА КАПІТАЛ

Мета завдання

Засвоїти:

- класифікацію джерел капіталу;
- відображення в обліку залученого капіталу;
- відображення в обліку власного капіталу;
- облік простих та привілейованих акцій;
- нерозподілений прибуток та дивіденди;
- сутність консолідованої фінансової звітності.

Фінансові звіти складаються підприємствами і надаються зовнішнім користувачам у багатьох країнах світу. І хоча такі фінансові звіти можуть виглядати однаково, вони відрізняються один від одного, оскільки кожна країна має свої соціальні, економічні та законодавчі особливості.

КМСБО прагне звузити ці відмінності шляхом гармонізації регулюючих положень, стандартів бухгалтерського обліку та процедур, пов'язаних із складанням і поданням фінансових звітів.

Фінансові звіти, складені з метою надання інформації, корисної для прийняття економічних рішень, відповідають загальним вимогам більшості користувачів.

Концептуальною основою складання та подання фінансових звітів визначено елементи фінансових звітів, до яких належать: активи, зобов'язання, капітал, доходи та витрати.

Активи, зобов'язання та власний капітал — це елементи, які пов'язані з оцінкою фінансового стану. МСБО 1 “Подання фінансових звітів” вони визначаються так:

- актив — це ресурс, контрольований підприємством у результаті минулих подій, від якого очікується надходження майбутніх економічних вигод до підприємства;

— зобов'язання — теперішня заборгованість підприємства, яка виникає внаслідок минулих подій і погашення якої, за очікуванням, спричинить вибуття ресурсів із підприємства, котрі втілюють у собі майбутні економічні вигоди.

— власний капітал — це залишкова частка в активах підприємства після вирахування всіх його зобов'язань.

Зобов'язання можуть виникати в результаті:

— юридичного договору, наприклад зобов'язання перед банком повернути отриманий кредит;

— добровільного рішення здійснити заходи, які підвищують рейтинг фірми, наприклад, ліквідувати несправність продукції навіть після її гарантійного строку експлуатації.

Зобов'язання визнається у бухгалтерському балансі за умови, що його оцінка може бути достовірно визначена та відбудеться вибуття ресурсів, які втілюють у собі економічні вигоди.

Виникнення зобов'язань означає в майбутньому вибуття ресурсів, строк виконання зобов'язання важливий для правильної оцінки фінансового стану суб'єкта. За аналогією з активами зобов'язання класифікуються на поточні й довгострокові.

До поточних зобов'язань відносять: короткострокові кредити банків, поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, короткострокові векселі видані, кредиторську заборгованість, заборгованість з оплати праці, заборгованість за податками, дивіденди до сплати, інші поточні зобов'язання.

Поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення.

Сума погашення — недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язань під час звичайної діяльності підприємства.

У ході звичайної діяльності підприємства виникають борги перед кредиторами за придбані товари та отримані послуги. Для відображення

такої кредиторської заборгованості користуються терміном “Рахунки до сплати”.

Підприємство, придбавши товари в кредит на суму \$2,000, за умови 2/10, n/30, відображає дану операцію у такому вигляді:

Товари	1,960.
Рахунки до сплати	1,960.

Після здійснення розрахунків у рамках періоду, протягом якого надана знижка за негайну сплату, бухгалтерський запис матиме вигляд:

Рахунки до сплати	1,960.
Грошові кошти	1,960.

У випадку, коли оплата відбулася після закінчення періоду, протягом якого надавалася знижка, бухгалтерський запис має вигляд:

Рахунки до сплати	1,960.
Знижка при придбанні	40.
Грошові кошти	2,000.

До довгострокових зобов'язань належать: довгострокові позики банків, інші довгострокові фінансові зобов'язання, відстрочені податкові зобов'язання, інші довгострокові зобов'язання.

Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю.

Теперішня вартість — це дисконтована сума майбутніх чистих відпливів грошових коштів, що, як очікується, будуть необхідні для погашення зобов'язань під час звичайної діяльності підприємства.

Різновидом довгострокових зобов'язань є облігації.

Облігація — боргове зобов'язання суб'єктів і державних установ для захисту значних сум капіталу на довгостроковій основі.

Капітал, отриманий за допомогою облігацій, називається залученим капіталом.

Здійснивши емісію облігацій, компанія бере на себе два види зобов'язань:

- погасити у встановлений строк номінальну вартість облігації — довгострокові зобов'язання;
- виплатити відсотки — поточні зобов'язання. Відсотки, як правило, виплачуються двічі на рік, по півріччях.

Капітал, отриманий шляхом емісії акцій, називається власним капіталом.

Сума, внесена інвесторами-співвласниками, називається акціонерним капіталом. Інвестиції можуть здійснюватися з метою отримання прибутку.

Сума акціонерного капіталу та нерозподіленого прибутку є власним капіталом корпорації. Частина прибутку, розподілена між акціонерами компанії, називається дивідендами.

Існує дві категорії акціонерів: звичайні та привілейовані акціонери.

Відповідно акції, якими вони володіють, називаються звичайними (простими) та привілейованими.

Якщо випускається тільки один вид акцій, вони будуть простими, а їх сукупність називається залишковим капіталом корпорації.

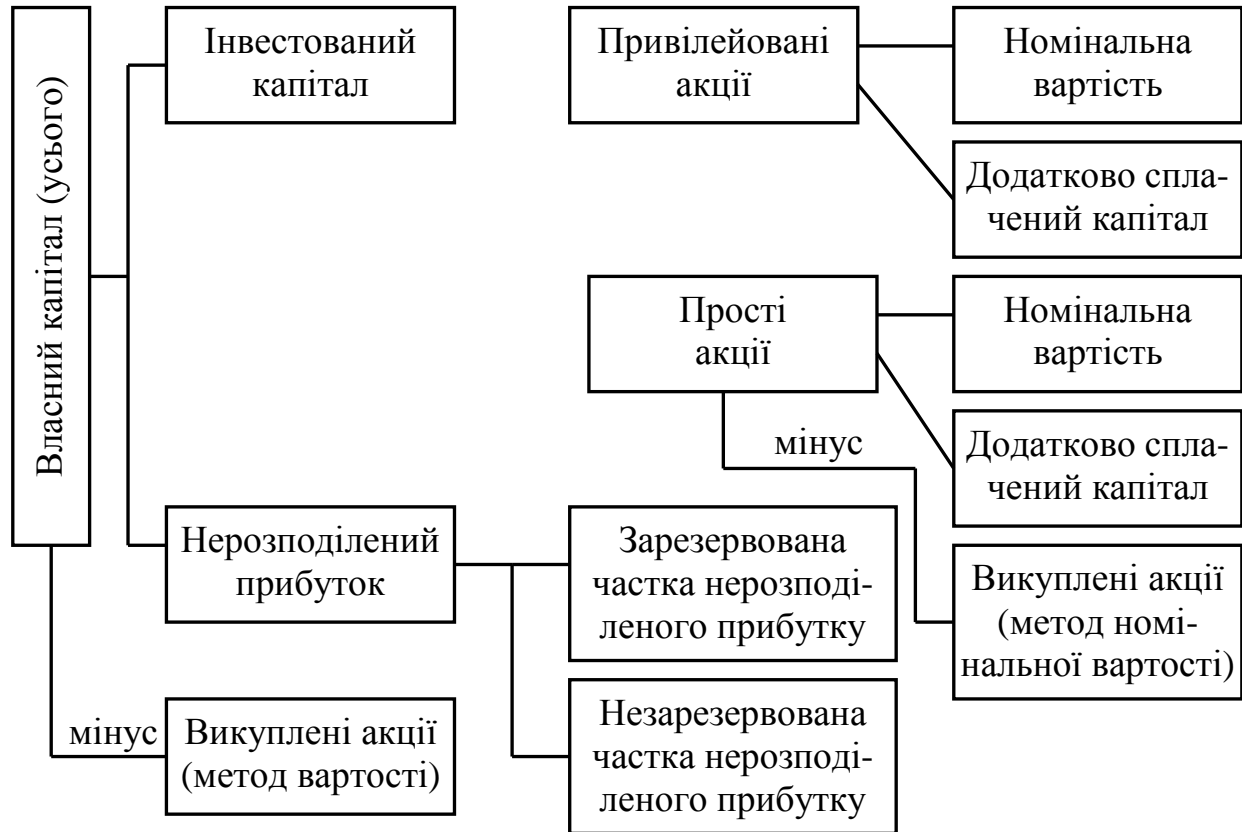
Власники привілейованих акцій не мають права голосу, але мають привілеї при розподілі прибутку підприємства, при розподілі активів компанії при її ліквідації. У разі ліквідації компанії всі кредитори та власники привілейованих акцій задовольняють свої претензії на майно корпорації, і тільки потім розглядаються вимоги власників простих акцій.

Номінальна вартість акцій — сума кожної акції, яка відображається на рахунках акцій і складає статутний капітал корпорації. Акціонерна компанія не може оголосити дивіденди, які призвели б до того, що акціонерний капітал став меншим статутного.

Корпорація “GOLLIVUD” випустила й реалізувала 10,000 звичайних акцій номінальною вартістю \$10, що зареєстровано в бухгалтерських книгах.

Грошові кошти	100,000.
Прості акції	100,000.

Отже, номінал — це та мінімальна частка капіталу, яка гарантує оплату кредиторам. Суми, отримані від продажу акцій вище їх номінальної вартості, відображаються на рахунку “Додатково оплачений капітал” і є частиною внесеного капіталу.

Складові власного капіталу

Пан Klark придбав 100 акцій компанії “GOLLIVUD” номінальною вартістю \$10 за \$10,000.

Журнальний запис операції має вигляд:

Грошові кошти	10,000.
Звичайні акції	1,000.
Додатково оплачений капітал	9,000.

Деякі корпорації можуть випускати акції без номіналу. Їх вартість встановлює рада директорів корпорації. Ця вартість називається встановленою вартістю. Вона, як правило, близька до суми, фактично отриманої корпорацією в результаті реалізації акцій.

При формуванні корпорації її рада директорів шляхом голосування дозволяє:

- випуск певної кількості акцій;
- продаж певної частки випущених акцій інвесторам.

Таким чином, сума акцій корпорації, дозволених до випуску, завжди більша суми реалізованих акцій.

Види власного капіталу

1	Статутний капітал	Максимальний розмір акціонерного капіталу, на який компанії дозволено випускати акції (оголошена кількість акцій)
2	Випущений капітал	Сума номінальної вартості всіх акцій, випущених для придбання акціонерами. Його розмір не може перевищувати статутного капіталу
3	Оголошений (затребуваний) капітал	При емісії акцій компанія не розраховує отримати всю суму від проданих акцій відразу. Сума затребуваного капіталу - це частина від ціни випущених акцій, яку відразу може одержати корпорація
4	Внесений (оплачений) капітал	Визначається як оголошений капітал, за який отримано гроші. Існує неоплачений капітал, який буде відображатись в активі балансу, так як є дебіторською заборгованістю
5	Нереалізований капітал	Перевищення ринкової вартості інвестицій над їх первісною вартістю. Нереалізований капітал не показується у звітності
6	Законний капітал	Визначається законом. Як правило, є номінальною вартістю; “резервний запас” для кредиторів; не може бути виплачений у вигляді дивідендів

Корпорація може й сама викуповувати у акціонерів раніше випущені й продані акції, тобто формується “Портфель власних акцій”.

Акціонери не зобов'язані продавати акції компанії-емітенту, вони можуть продавати їх іншим інвесторам, ціна оборудки визначається умовами ринку.

Ціна, за якою продаються акції на ринку, називається ринковою ціною, і вона не обов'язково буде відповідати їх номінальній вартості. Якщо номінальна вартість акції \$1, то її ринкова ціна може бути якою завгодно.

Деякі компанії крім грошей випускають акції під майно або послуги. Відповідно МСБО, в цьому випадку операції відображаються або за ринковою вартістю активу, або за ринковою вартістю акцій, залежно від того, що можна більш об'єктивно та достовірно оцінити.

Якщо при організації компанії "GOLLIVUD" Рада директорів прийняла рішення розрахуватися 100 акціями за надані підприємству послуги, то, враховуючи вартість аналогічних послуг, за які компанія сплатила \$1,500, необхідно здійснити трансакцію:

Організаційні виплати	1,500
Неоплачений капітал (100×\$10)	1,000
Додатково оплачений капітал	500.

Через два роки компанія обміняла 1000 акцій на ділянку землі. На дату обміну акція на ринку продавалась за \$16, а ситуацію з цінами на землю визначити важко. Бухгалтерський запис матиме вигляд:

Земля (1 000 × \$16)	16,000
Неоплачений капітал (1 000 × \$10)	10,000
Додатково оплачений капітал	6,000.

Серед працівників компанії акції можуть бути розповсюджені на пільгових умовах.

Адміністрація акціонерної компанії та її працівники підписали угоду (опціон) про розповсюдження акцій серед службовців на пільгових умовах, за цінами, близькими до ринкових на день продажу.

Якщо компанія 20 грудня 200X р. преміювала вищий управлінський апарат правом придбання протягом року 50,000 простих акцій номіналом \$10 за ринковою ціною на цю дату \$15, то враховуючи те, що віце-президент компанії скористався правом опціону 12 травня 200X р. і придбав 2,000 акцій

при ринковій ціні на цю дату в \$25, ніяка винагорода бухгалтерією не фіксується і бухгалтерський запис матиме вигляд:

Грошові кошти	30,000
Прості акції (Неоплачений капітал)	20,000
Додатково оплачений капітал	10,000.

У результаті успішної господарської діяльності компанія отримує прибуток. Рада директорів може прийняти рішення виплатити акціонерам частину прибутку у вигляді дивідендів. Виплата дивідендів призводить до зменшення капіталу.

Дивіденди — частина прибутку, розподілена між акціонерами компанії.

З виплатою дивідендів пов'язані три важливі дати:

Дата оголошення дивідендів.

Дата реєстрації власників акцій.

Дата виплати дивідендів.

Перша — дата офіційного оголошення Радою директорів про намір виплатити дивіденди.

Друга — дата визначення власників акцій, які мають право на отримання частки прибутку. Слід зазначити, що дивіденди виплачуються тільки тим акціонерам, у яких акції були на руках на момент реєстрації. Після цієї дати акція втрачає право на дивіденд, тобто, якщо акціонер продає свої акції після дати реєстрації, то право на отримання дивідендів не переходить до нового власника.

Третя — дата фактичної виплати дивідендів акціонерам.

Операції щодо виплати дивідендів слід відобразити в обліку таким чином:

Рада директорів прийняла рішення про виплату дивідендів у сумі \$60,000. Про це було оголошено 23 лютого, а 31 березня вони були виплачені акціонерам, зареєстрованим на 8 березня.

23.02.200X.

Нерозподілений прибуток	60,000
-------------------------	--------

Дивіденди до виплати	60,000
----------------------	--------

08.03.200X.

ніякого бухгалтерського запису немає

31.03.200X.

Дивіденди до виплати	60,000
Грошові кошти	60,000

Як правило, дивіденди виплачуються грошима, але інколи дивіденди виплачуються у вигляді акцій корпорації, які називаються акції-дивіденди. Величина акцій-дивідендів складає від 5 до 10% загальної кількості акцій, що знаходяться у власності акціонерів. Оскільки кількість додаткових акцій, отриманих кожним із акціонерів у вигляді акцій-дивідендів, пропорційна кількості акцій, що знаходяться у власності цих акціонерів, то частка загального капіталу корпорації, яка знаходиться у власності кожного акціонера, в результаті виплати акцій-дивідендів не зміниться.

Корпорація отримує певну частину капіталу завдяки нерозподіленому прибутку, крім того, вона отримує капітал у результаті:

- а) випуску та реалізації своїх акцій, які є власним капіталом;
- б) випуску та реалізації облігацій, які є залученим капіталом.

Корпорація не зобов'язана щорічно виплачувати дивіденди по акціях та не зобов'язана повертати акціонерам їх інвестиції.

Корпорація має фіксовані зобов'язання щодо власників випущених нею облігацій:

- а) виплата процентів;
- б) повернення номіналу облігацій.

Емісія облігацій — більш ризикований спосіб отримання капіталу, ніж емісія акцій. В той же час інвестори ризикують значно більше, ніж кредитори.

Розробляючи структуру свого довгострокового капіталу, корпорація повинна визначити прийнятне для себе співвідношення між залученим

капіталом, який має високий рівень ризику, та власним капіталом, який має низький рівень ризику, але більш високу вартість порівняно із залученим.

Питома вага залученого капіталу для більшості виробничих компаній США, як правило, менша за п'ятдесят відсотків.

Придбавши акції, інвестор має:

- значний або суттєвий вплив;
- контроль за операційною й фінансовою політикою іншої компанії;
- або ніякого значного впливу чи контролю не має.

Контроль — це повноваження керувати фінансовою та операційною політикою підприємства для отримання вигоди від його діяльності.

Контроль має місце тоді, коли компанія-інвестор володіє більше ніж 50% випущених акцій з правом голосу іншої компанії.

Дочірнє підприємство — це підприємство, що контролюється іншим підприємством (відомим як материнська, холдингова, компанія).

Материнська компанія — підприємство, яке має одне або кілька дочірніх підприємств.

Більшість крупних корпорацій мають дочірні компанії. Оскільки консолідована фінансова звітність дає найбільш точну інформацію про господарську структуру групи корпорацій, найбільш ефективним фінансовим документом є консолідована фінансова звітність.

Консолідовані фінансові звіти — фінансові звіти групи, подані як фінансові звіти єдиного підприємства. Таке визначення дає МСБО 27 “Консолідовані фінансові звіти та облік інвестицій у дочірні підприємства”.

Компанія заробляє прибуток при реалізації своєї продукції або послуг зовнішнім клієнтам. Корпорації, що входять у консолідовану групу, можуть продавати один одному та купувати один в одного. Результати внутрішньо-господарських трансакцій не повинні показуватись у консолідований фінансовій звітності.

Консолідовані фінансові звіти слід складати з використанням єдиної облікової політики для подібних операцій та інших подій за схожих

обставин. Якщо неможливо використовувати єдину облікову політику при складанні консолідованих фінансових звітів, цей факт слід розкривати разом із часткою статей у консолідованому фінансовому звіті, до яких застосовується різна облікова політика.

Основні положення для запам'ятовування:

- Капітал фірми класифікується на: залучений капітал та власний капітал.
- Значну частку залученого капіталу компанія отримує шляхом емісії облігацій.
- Облігації зобов'язують виплачувати процент та номінал у встановлений строк.
- Власний капітал компанія отримує шляхом емісії акцій та використання нерозподіленого прибутку.
- Номінальна вартість акцій — сума кожної акції, яка відображається на рахунках акцій і складає статутний капітал корпорації.
- Частина прибутку, розподілена між акціонерами компанії, називається дивідендами.
- Виплата дивідендів грошовими коштами призводить до зменшення власного капіталу.
- Нерозподілений прибуток — це різниця між чистим прибутком і сумою виплачених дивідендів.
- Материнська компанія — підприємство, яке має одне або кілька дочірніх підприємств.
- Дочірнє підприємство — це підприємство, що контролюється іншим підприємством (відомим як материнська, холдингова, компанія).
- Консолідовані фінансові звіти — фінансові звіти групи, подані як фінансові звіти єдиного підприємства.
- Результати внутрішньогосподарських трансакцій не повинні показуватись у консолідованій фінансовій звітності.
- Консолідовані фінансові звіти слід складати з використанням єдиної облікової політики.

ТЕМА 8. ОБЛІК ДОХОДІВ, ВИТРАТ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Мета завдання

Засвоїти:

- принципи визнання доходу;
- чотири типи дохідних трансакцій;
- моменти визнання доходу;
- методи визнання доходу.

Відповідно до принципу визнання доходу (revenue recognition principle) він визнається тоді, коли (1) він реалізований чи може бути реалізований і (2) він зароблений.

Дохід реалізований тоді, коли товари і послуги обмінені на грошові кошти чи вимоги на кошти (дебіторська заборгованість).

Доходи можуть бути реалізовані тоді, коли активи, отримані в результаті обміну, можуть бути легко переведені у відому суму грошових коштів чи вимог на кошти.

Дохід зароблений тоді, коли підприємство в основному завершило те, що воно повинно було зробити для одержання права на вигоди, представлені доходами, тобто тоді коли процес заробітку завершений чи практично завершений.

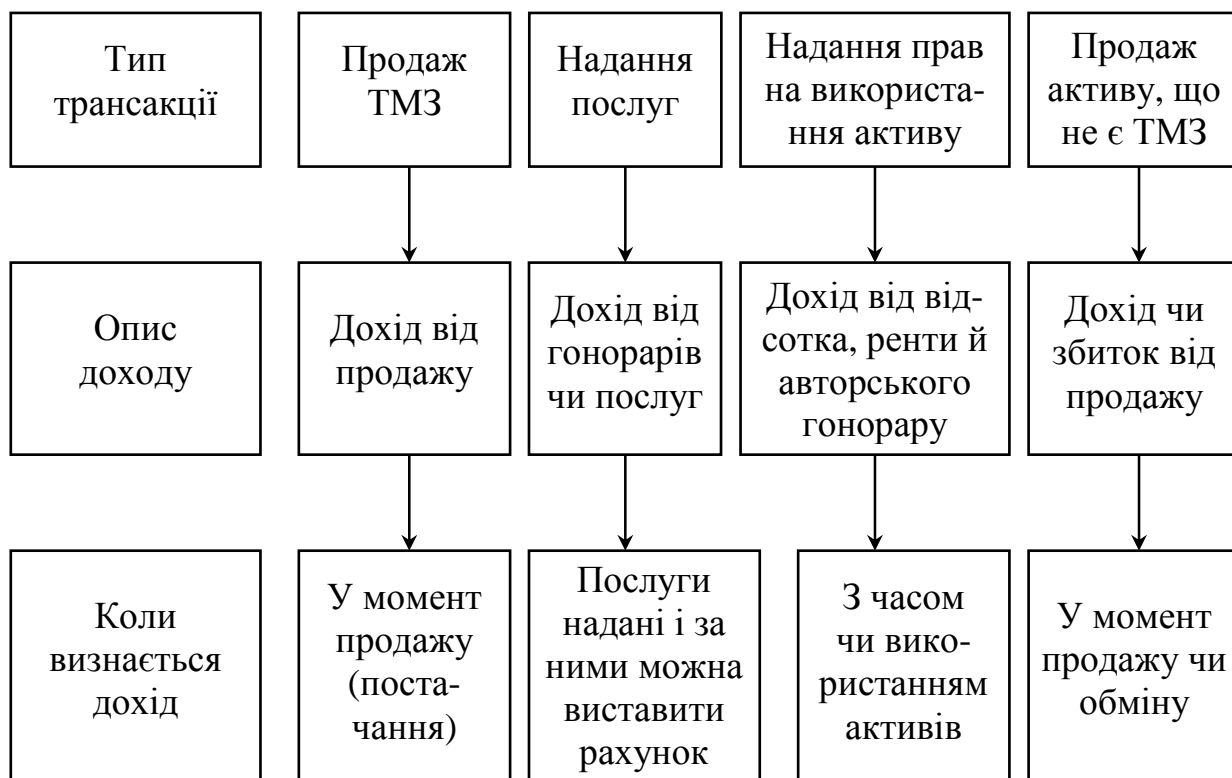
Чотири типи дохідних трансакцій визнаються відповідно до цього принципу:

1. Дохід від продажу товарів визнається в момент продажу, під яким звичайно мається на увазі постачання покупцям.
2. Дохід від наданих послуг визнається тоді, коли послуги були надані і по них може бути виставлений рахунок.
3. Дохід від надання іншим прав на використання активів підприємства у вигляді відсотка, ренти й авторського гонорару визнається з

часом чи з використанням активу.

4. Дохід від продажу активів, що не є товарно-матеріальними запасами, визнається в момент продажу.

Момент визнання доходу представлений на рисунку.

Момент визнання доходу

Попередні твердження описують концептуальну природу доходу й основу для обліку доходних трансакцій. Але на практиці існують відхилення від принципу визнання доходу (повний метод нарахування). Доходи, внаслідок розмаїтості доходних операцій, іноді визнаються в інші моменти процесу заробітку. Наприклад, багато проблем, пов'язаних з визнанням доходу, виникають через те, що кінцеве одержання продажної ціни товару не досить гарантоване чи через те, що буває складно визначити момент, коли процес заробітку завершений. Гарним прикладом може служити продаж нерухомості. Компанія "А" визнавала дохід на повну ціну продажу тоді, коли одержувала 5% від продажної ціни чи мінімальний початковий внесок плюс дві місячні виплати. У той же час компанія "У" відзначала, що для визнання доходу необхідно одержати тільки 3%. Професійні бухгалтери безперервно

розробляють критерії, що повинні виконуватися перш ніж можливо визначити відхилення від визнання доходу в момент продажу. Існує кілька загальних причин відхилення від визнання доходу в момент продажу. Одна з причин — бажання раніш визнати прибуток у процесі заробітку, чим у момент продажу, якщо існує високий ступінь впевненості в тім, що дохід зароблений. Друга причина — бажання відкласти визнання доходу після продажу, якщо є високий ступінь непевності щодо суми доходу чи витрат, якщо продаж не являє собою основну частину завершення процесу заробітку. Однак існують значні протиріччя у посібниках з бухгалтерського обліку і внаслідок цього — у практиці з визнання доходу.

Нижче представлено графічний опис операцій з визнання доходу.

У момент постачання (продажу)	До постачання			Після постачання		Особливі види продажів	
«Основне правило»	До виробництва	Під час виробництва	При завершенні виробництва	З одержанням готівки	Після відшкодування витрат виробництва	Франшизи	Консигнація

Схема операцій з визнання доходу

До моменту доставки продукції чи товарів або надання послуг клієнтам звичайно виконуються дві умови з визнання доходу (реалізованого чи заробленого і підлягаючого реалізації). Дохід від виробничої і торгової діяльності звичайно визнається в момент продажу (point of sale) (звичайно, це означає доставку). Однак можуть виникнути проблеми, пов'язані з застосуванням цього правила на практиці. Наприклад, незалежно від того, за який розрахунок (готівковий чи в кредит) було здійснено продаж, виникає особлива проблема, пов'язана з вимогами з повернення або надання знижок. Певні компанії мають настільки високий рівень повернень (high rate of returns) — високий коефіцієнт співвідношення повернутих товарів до обсягу продажів,— що вони вважають за необхідне відстрочити облік продажів до закінчення терміну дії права на повернення. Наприклад, у друкарській галузі показник повернення досягає 25% для книг із твердою палітуркою і 65% для

деяких періодичних видань. До інших видів компаній, що мають високий рівень повернення, відносяться торгівля швидкопсувними видами продуктів, оптові фірми чи дистриб'ютори, що доставляють ці продукти роздрібним торговцям, фірми звукозапису, а також деякі виробники іграшок і спортивних товарів. Повернення в цих галузях промисловості звичайно здійснюється на підставі обговореного контрактом права чи існуючої практики, що передбачає угоди про “гарантовані продажі” чи консигнаційні постачання товарів.

Існують три методи визнання доходів у випадку, коли продавець піддається постійним ризикам, пов'язаним із правом володіння, що виникає в результаті повернення продукції. Ці методи включають:

- 1) відстрочку обліку продажу до моменту закінчення терміну дії права на здійснення повернення;
- 2) облік продажів і скорочення обсягу реалізацій на суму оцінених майбутніх повернень;
- 3) облік продажів і облік повернень у момент їхнього виникнення.

КМСБО додержується такої думки: якщо компанія реалізує свою продукцію, але при цьому надає покупцям право на повернення, то дохід від операцій з реалізації повинен визнаватися в момент реалізації тільки в тому випадку, якщо дотримуються всі умови, наведені нижче:

1. Ціна, що виставляється продавцем покупцю, є фіксованою чи може бути визначена на дату продажу.
2. Покупець зробив оплату продавцю чи покупець зобов'язаний зробити оплату продавцю і зобов'язання не залежить від перепродажу товару.
3. Зобов'язання покупця перед продавцем не може бути змінене у випадку крадіжки або фізичного знищення чи ушкодження товару.
4. Продавець не несе істотних зобов'язань за майбутній перепродаж товару покупцем.

5. Сума майбутніх повернень може бути визначена з розумним ступенем точності.

У більшості випадків метод визнання доходу в момент продажу (постачання) використовується через те, що він допомагає уникнути більшості невизначеностей, властивих процесу одержання доходів, і ціна обміну завжди відома. При певних обставинах, однак, дохід визнається до моменту завершення і постачання. Найбільш придатний приклад — облік довгострокового будівельного контракту, коли застосовується метод відсотка виконаних робіт.

Довгострокові контракти, такі, як контракти на будівництво об'єктів, розвиток військового і комерційного літакобудування, виробництво військових систем і технічного забезпечення, використовуваного при дослідженні космосу, часто передбачають, що продавець (будівельник/конструктор) може виставляти рахунки замовнику через визначені інтервали в міру завершення певних етапів проекту. Якщо проект складається з окремих одиниць, наприклад, групи будівель чи відрізків дороги, то передача права власності і виставляння рахунків можуть провадитися по завершенні певних етапів, обговорених контрактом, завершенні будівництва кожного будинку чи кожних 10 км дороги. Подібні контракти передбачають постачання частинами, а реалізація відображається в обліку в міру “постачання” частин.

Визнано два абсолютно різні методи обліку довгострокових будівельних контрактів.

1. Метод відсотка виконаних робіт (percentage-of-completion method). Доходи і валовий прибуток визнаються в кожному періоді в міру просування будівництва, тобто на підставі процентного співвідношення виконаних робіт. Витрати на будівництво плюс валовий прибуток, отриманий на дійсну дату, збираються на рахунку товарно-матеріальних запасів (Незавершене будівництво), а рахунки, що виставляються, збираються на контр-рахунку

ТМЗ (Рахунки з незавершеного будівництва). Даний метод дозволений МСБО.

2. Метод завершеного контракту (completed-contract method). Доходи і валовий прибуток визнаються тільки за виконання контракту. Витрати на будівництво збираються на рахунку товарно-матеріальних запасів (Незавершене будівництво), а виставлені рахунки збираються на контр-рахунку ТМЗ (Рахунки з незавершеного будівництва). Даний метод не дозволений МСБО.

Метод завершеного контракту може застосовуватися тільки, якщо 1) компанія уклала раніше короткострокові контракти, 2) не виконуються умови, необхідні для застосування методу відсотка виконаних робіт, 3) існують властиві контракту ризики, що не входять у звичайні, періодично повторювані, ділові ризики.

Метод відсотка виконаних робіт визнає доходи, витрати і валовий прибуток у міру того, як довгостроковий контракт наближається до свого завершення. Відстрочка визнання цих статей до повного виконання контракту розглядається як перекручування зусиль (витрат) і виконання (доходів) у проміжних звітних періодах. Щоб застосовувати метод відсотка виконаних робіт, необхідно мати визначені підстави або стандарт для визначення відсотка виконання на визначену проміжну дату.

Основною перевагою методу завершеного контракту є те, що відбиваний у звіті дохід ґрунтується на кінцевих результатах, а не на розрахунках невиконаних робіт. Його основний недолік — він не відбиває поточне виконання контракту, якщо термін дії контракту становить більше одного звітного періоду. Хоча операції можуть бути зовсім однаковими протягом усього терміну виконання контракту, дохід відбивається у звіті тільки по завершенні контракту, що спричиняє перекручування відбиваного доходу.

Три додаткових методи було запропоновано як придатні при деяких обставинах: 1) метод завершеного виробництва, 2) метод приросту і 3) метод відкриттів. МСБО дозволений тільки метод завершеного виробництва. Два

інших методи мають концептуальні переваги, але через практичні проблеми, економічні та податкові наслідки ні професійні бухгалтери, ні стягнені галузі не наполягають на їхньому впровадженні.

Метод завершеного виробництва

У деяких випадках дохід визнається при завершенні виробництва, незважаючи на те, що товар не проданий. Приклади таких ситуацій містять у собі дорогоцінні метали чи сільськогосподарські товари з гарантованими цінами. Дохід визнається тоді, коли метали добуті чи сільськогосподарський врожай зібраний, тому що ціни в достатній мірі гарантовані, одиниці товару взаємозамінні й витрати на поширення товару незначні. Коли продаж або одержання коштів передує виробництву і доставці, як у випадку з передплатою на журнали, дохід може бути визнаний тоді, коли він зароблений шляхом виробництва і доставки.

Метод приросту

Приріст — це збільшення вартості, внаслідок природного росту або процесу дозрівання. Фермери спостерігають приріст при вирощуванні врожаю чи худоби. Ліси й розсадники збільшуються у вартості з ростом дерев і рослин. Деякі вина з часом кращають. Чи є приріст доходом? Чи варто визнавати його як дохід? Періодичне визнання приросту як доходу не прийнято на практиці.

Теоретики розділилися з приводу природи приросту. Деякі заперечують визнання приросту як дохід. Вони стверджують, що хоча немає сумнівів у тому, що активи збільшилися, але технічний процес виробництва продовжується і за ним піде переведення активу у ліквідні активи.

Інші вважають, що з економічної точки зору визнання приросту може бути виправданим, але поточна дисконтована вартість (необхідна для порівняльної оцінки ТМЗ) залежить від таких факторів, як майбутні ціни на

ринку і майбутні витрати на забезпечення росту, збирання врожаю і підготовку товару до продажу, щодо яких немає достатньої визначеності.

Дозволено визнання доходу в момент завершення виробництва для деяких сільськогосподарських товарів, що “мають негайний ринок: збуту за встановленими цінами, на які виробник не може вплинути”. Однак в офіційних заявах бухгалтерських організацій нічого не говориться про можливе поширення цього принципу на сільськогосподарські товари, що знаходяться у процесі дозрівання чи виробництва і мають готовий ринок збуту за встановленими цінами.

Метод відкриттів (Міжнародна практика)

Пропозиція Комітету з цінних паперів США щодо обліку визнання резервів (RRA) для виробників нафти і газу пожвавило інтерес до використання методу відкриттів для обліку у видобувних галузях промисловості. Як було згадано вище у відношенні приросту, немає сумнівів у тім, що активи підприємства можуть значно збільшитися шляхом розробок і відкриттів. Багато хто стверджує, що фінансова звітність компаній видобувної промисловості могла б бути поліпшена, якби відкриті ресурси відображалися як активи, а зміни в запасах: нафти і газу включалися у доходи. Їхні аргументи за метод відкриттів засновані на значущості відкриттів у процесі заробітку і точці зору, що ринкова ціна товару може бути визначена.

У деяких випадках не існує розумної гарантії одержання виторгу від реалізації і визнання доходу, що відстрочується. Звичайно, застосовується один із двох методів відстрочки визнання доходів доти, поки не будуть отримані кошти, а саме: метод продажу на виплат (installment sales method) чи метод відшкодування витрат виробництва (cost recovery method). У деяких ситуаціях кошти надходять до терміну постачання чи передачі власності і враховуються як попередня оплата, тому що операція з продажу є незавершеною. Це називається методом попередньої оплати (deposit method).

Одним з найбільш розповсюджених є метод продажу на виплат. Розглянемо його більш докладно.

Метод продажу на виплат (installment sales method) наголошує на одержанні коштів, а не на продажу. Він визнає прибуток у тім періоді, коли надходять кошти, а не в тім, коли має місце реалізація. Метод обліку на виплат виправдується тим, що під час відсутності розумної основи для оцінки ступеня імовірності збору коштів доход не повинен визнаватися доти, поки кошти не будуть отримані.

Вираз “продаж на виплат”, звичайно, використовується для опису будь-якого виду продажів, оплата за які провадиться періодично частковими платежами протягом тривалого періоду часу. Даний метод застосовується в сфері роздрібної торгівлі, де усі види сільськогосподарського і домашнього устаткування, а також меблі продаються на виплат. Іноді він також застосовується у галузі, що робить виробниче устаткування, де монтаж устаткування оплачується протягом тривалого періоду часу. З недавнього часу цей метод став застосовуватися і у галузі освоєння земель.

Відповідно до методу обліку на виплат визнання доходу відстрочується доти, поки не будуть отримані кошти. Як доходи, так і собівартість реалізованої продукції визнаються в тім періоді, коли відбувся продаж, а визнання відповідного валового прибутку відстрочується доти, поки не будуть отримані кошти.

Витрати компанії визнаються в зв'язку з обліком відповідних доходів за один звітний період. Правилком фінансового обліку є розділення витрат на поточні (зумовлені поточними доходами) і відкладені. Перші йдуть у звіт про прибуток і збитки, другі — в баланс.

Для одержання поточних витрат рахунку витрат за операційною діяльністю вони класифікуються симетрично рахункам поточних доходів, але додатково специфікуються на рахунки виробничих і накладних витрат. Виробничі прямі витрати (direct operating expenses) включають матеріали і зарплату (у тому числі пільгові виплати і відпускні виробничих робітників і

лінійного інженерного персоналу) у промислових компаніях; товари — в торгових компаніях. Прямі витрати формують вартість продажів (cost of sales, COS) і групуються за видами продукції/товарів для статей вартості продажів у сегментній звітності.

Накладні витрати (overheads) враховуються на рахунках, що відкриваються за статтями з наступним групуванням у звіті про прибуток і збитки на адміністративні, загальні, комерційні витрати за іншою ознакою (загальні і комерційні витрати). У фінансовому обліку розподілу накладних витрат (за групами продукції/товарів і на НЗВ) не потрібно, вони в повній врахованій сумі визнаються витратою в звітному періоді.

До адміністративних витрат (administrative expanses) відносяться: зарплата дирекції і персоналу офісу (salaries of directors and office stuff), оплата понаднормових (overtime premium), місцеві податки (rates), витрати на зв'язок, поштові і передплату (communications, postage, subscriptions), на освітлення й опалення (lighting and heating), страхування (insurance), орендну плату (rent), транспортні витрати (automobile expenses).

До загальних витрат (general expenses) відносяться: зарплата робочих загальногосподарських функцій (wages) і менеджерів (salaries), амортизація основних засобів і НМА (depreciation and amortization) комунальні витрати (utilities), банківське обслуговування (bank charges), витрати на відрядження (traveling), представницькі (entertainment).

Адміністративні й загальні витрати можуть мати спільне найменування адміністративних. Витрати на банківське обслуговування можуть бути представлені окремою статтею фінансових витрат у звіті про прибутки і збитки.

До комерційних витрат (selling/distribution expenses) входять: зарплата менеджерів з продажів і виплати торговим представникам (salaries of sales managers and commissions), витрати на відрядження і представницькі витрати менеджерів з продажів і торгових представників, маркетингові й рекламні витрати (marketing and advertising), транспортні витрати з доставки товарів

покупцям (carriage outwards), надані знижки (diskaunts allowed, але можуть списуватися на прибуток), списані безнадійні борги (bad debts written off).

Облік доходів і витрат за іншою діяльністю (gains and losses) здійснюється на рахунках вибуття основних засобів, фінансових операцій з цінними паперами і відсотками, курсових різниць, оренди.

Схема обліку доходів і витрат основної діяльності у фінансовому звіті компаній окремих країн не має кардинальних розходжень. Для її розуміння потрібно знання облікової політики, плану рахунків і облікової процедури.

Вибуття основних засобів до закінчення терміну їхнього корисного життя пов'язано з визначенням фінансових результатів, що включаються в статтю іншого прибутку і збитків від операційної діяльності звітів про прибутки і збитки (у статтю екстраординарного прибутку і збитків, у деяких країнах).

Екстраординарні операції розкриваються в поясненнях до сум, причин, обставин і є самостійною статтею про прибуток і збитки. До них може відноситися закриття/перепродаж одного з підприємств холдингу, реструктуризація з розрахунком відповідного податку на прибуток, продаж земельної ділянки. Такі операції наводяться у звіті статтями доходів, витрат і фінансового результату з екстраординарної діяльності (окремим розділом). Застосовується також варіант розміщення екстраординарного прибутку/збитку після статті на прибуток від звичайної діяльності (Великобританія), що не означає відсутності оподатковування екстраординарної діяльності. У плані рахунків компаній можуть бути передбачені рахунки для обліку таких операцій.

Одним з видів витрат компаній є нарахований податок на прибуток. Розрахунок цього податку проводиться від прибутку, обліченого за правилами фінансового бухгалтерського обліку (accounting profit). Поряд з цим обчислюється податок на прибуток, розрахований за податковими правилами (taxable profit).

Різниця між ними враховується як відкладене зобов'язання за бухгалтерськими правилами (deferred taxation assets — переплата), і відображається в пасиві балансу, якщо нарахований податок на прибуток за бухгалтерськими правилами більший фактичного (deferred taxation liabilities — доплати). Відкладене оподаткування в балансі представляється у складі довго- і короткострокових статей.

Описаний спосіб обліку оподаткування і його представлення у звітності називається методом економічних зобов'язань з оподаткування, він пов'язаний із принципом нарахування. Традиційний спосіб обліку фактичного оподаткування називається методом юридичних зобов'язань, він пов'язаний з касовим принципом.

Відкладене оподаткування має альтернативні варіанти:

1. Нульове (nil provision/flow through), при якому визнається тільки фактичне оподаткування, а відкладене відсутнє.
2. Повне (full provision/comprehensive allocation), при якому цілком визнається відкладене оподаткування.
3. Часткове (partial provision) застосовується до найбільш підтверджених відкладених податкових платежів.

Для обліку відкладеного оподаткування відкриваються рахунки витрат за податками, відкладеного оподаткування і податків до сплати. Оборот рахунка витрат за податками списується в зменшення балансового прибутку, сальдо рахунка відкладеного оподаткування приводиться в балансі, сальдо рахунка податків до сплати показує заборгованість з податків за звітний період. Переплата податків при складанні балансу переводиться у вигляді попередньої оплати.

Загальна схема обліку відкладеного оподаткування залежить від співвідношення балансового і податкового прибутку.

Приклад. Балансовий прибуток перевищує податковий: балансовий — 120, податковий — 100, ставка податку на прибуток — 30%. Податок від балансового прибутку — 36, від податкового — 30. Різниця в оподаткуванні

наводиться в пасиві балансу за статтею відкладених податкових зобов'язань (відкладений кредитор).

Д-т Витрати з податку на прибуток (податок від балансового прибутку)	36
К-т Відкладене оподаткування (різниця в податку)	6
К-т Податок на прибуток до сплати (податок фактичний)	30

Приклад. Податковий прибуток перевищує балансовий: балансовий — 200, податковий — 250, ставка податку на прибуток — 30%. Податок від балансового прибутку — 60, від податкового — 75. Різниця в оподаткуванні наводиться в активі балансу за статтею відкладених вимог (відкладений дебітор).

Д-т Витрати з податку на прибуток (податок від балансового прибутку)	60
Д-т Відкладене оподаткування (різниця в податку)	15
К-т Податок на прибуток до сплати (податок фактичний)	75

Нараховане оподаткування розподіляється за декількома звітними періодами. Ставка податку може коректуватися в періоді списання різниць. При невизначеності майбутніх ставок списання відкладеного оподаткування провадиться за ставкою на звітну дату (середньою ставкою). Виникаючі різниці в ставках податків списуються за рахунок резерву відкладеного оподаткування/резервів.

Різниці звичайно виникають з амортизації основних засобів, виторгу, пенсійних відрахувань, податковим збиткам, при консолідації звітності компаній з різною валютою.

У цілому облік відкладеного оподаткування розрізняється по країнах:

1. Відсутній унаслідок збігу облікових і податкових правил: Греція, Туреччина.
2. Те ж, але визначається тільки при складанні звітності відповідно до МСБО: Японія, Франція, Швейцарія, Швеція.
3. Те ж, але визначається лише при зміні бази/методу оподаткування: Данія, Бельгія.
4. Постійна облікова практика: Німеччина, Великобританія, Нідерланди, Люксембург, Ірландія, Іспанія, Португалія, США.

За кордоном основою визначення фінансового результату є використання методу “витрати-випуск”, що рекомендується до використання нормами Міжнародного комітету з бухгалтерських стандартів і Четвертою директивою Європейського економічного Співтовариства (1978 р.).

Основою цього є визначення фінансового результату порівнянням витрат з випуском у фінансовій бухгалтерії, витрати враховуються лише за елементами, що дозволяє визначати в бухгалтерському обліку знову створену вартість і фінансовий результат.

Загальний фінансовий результат встановлюється двома варіантами, що забезпечують збереження особливостей французької й англосаксонської систем бухгалтерського обліку.

У французькому варіанті загальний результат роботи підприємства визначається шляхом підсумовування експлуатаційного, фінансового і надзвичайного результатів.

У англосаксонському варіанті для визначення доходів і витрат використовують таку класифікацію: виробництво, транспорт, постачання, реалізація, фінанси і бухгалтерія, персонал, адміністрування.

Однак при обох варіантах основою розрахунку є поділ в обліку фінансової бухгалтерії витрат за елементами минулої і знову створеної вартості.

Основні положення для запам'ятовування:

- Відповідно до принципу визнання доходу (revenue recognition principle) він визнається тоді, коли 1) він реалізований чи може бути реалізований і 2) він зароблений.
- Дохід від продажу товарів визнається в момент продажу, під яким звичайно мається на увазі постачання покупцям.
- Дохід від наданих послуг визнається тоді, коли послуги були надані і по них може бути виставлений рахунок.
- Дохід від надання іншим прав на використання активів підприємства у вигляді відсотка, ренти й авторського гонорару визнається з часом чи з використанням активу.
- Дохід від продажу активів, що не є товарно-матеріальними запасами, визнається в момент продажу.

ТЕМА 9. ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Мета завдання:

Засвоїти:

- відмінності фінансового та управлінського обліку;
- методи обліку витрат.

На рубежі XIX — XX ст. система бухгалтерського обліку розділилася на дві відносно самостійні підсистеми: фінансовий і виробничий, виробничий; облік пізніше розвинувся в управлінський.

У фінансовому обліку формується інформація про: витрати (у цілому) і доходи компанії, стан дебіторської і кредиторської заборгованості, стан фондів (капіталу), фінансові результати, майно і т. п.

В управлінському обліку формується внутрішня інформація підприємства про витрати виробництва. Останні враховуються за видами, статтями витрат, місцями їхнього виникнення, тобто по структурних підрозділах, а також по центрах відповідальності (хто відповідає за ті чи інші витрати).

Найбільш загальна класифікація розходжень між фінансовим і управлінським обліком може бути сформульована таким чином. Вона включає деякі розходження за наступними критеріями (див. таблицю). В управлінській бухгалтерії фінансовий результат визначається за виробами і на цій основі потім за внутрішніми й зовнішніми сегментами діяльності.

Управлінська бухгалтерія використовується для визначення фінансового результату за: виробами, центрами відповідальності, новими технологічними рішеннями, зонами реалізації усередині країни і за її межами, каналами реалізації, категоріями покупців, групами населення й інших позицій, за якими приймаються тактичні й стратегічні рішення. Управлінська бухгалтерія використовується середніми і великими фірмами.

Сегментом діяльності є будь-яка позиція, за якою визначається фінансовий результат зіставлення витрат з випуском. Вони підрозділяються на

внутрішні (вироби, центри відповідальності) і зовнішні (нові потреби в продукті, зони і канали реалізації, представництва та ін.).

Основні порівняльні характеристики фінансового
й управлінського обліку

Області порівняння	Фінансовий облік	Управлінський облік
Обов'язковість ведення обліку	Потрібна за законодавством	За рішенням адміністрації
Цілі обліку	Складання фінансових звітів для користувачів поза організацією	Надання допомоги адміністрації в плануванні, управлінні й контролі
Основні споживачі інформації	Особи й організації поза підприємством	Різні рівні управління підприємством
Види систем бухгалтерського обліку	Система подвійного запису	Будь-яка система, що задовольняє інформаційні потреби управління
Свобода вибору	Обов'язкова відповідність до загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку	Основний критерій — придатність інформації
Використовувані вимірники	Грошова одиниця за курсом, що діє в момент здійснення операції	Грошові й натуральні одиниці виміру, обчислені за поточною чи майбутньою вартістю
Основний об'єкт аналізу	Господарська одиниця в цілому	Ступінь деталізації, необхідна для цілей управління
Періодичність складання звітності	Регулярна: щомісячна, щоквартальна, щорічна	Плаваюча, в міру виникнення необхідності
Ступінь точності інформації	Вимагає об'єктивності, історична за природою	Нарівні з перевіреною інформацією використовуються оцінки та прогнози
Часове співвідношення інформації	Інформація про вже здійснені операції і господарські акти	Аналіз, що здійснився, і прогноз майбутнього

Наприклад, у Франції фінансовий результат відображається на спеціальному рахунку “Аналітичний фінансовий результат”, підсумок якого, як правило, дорівнює експлуатаційному результату фінансової бухгалтерії. При цьому в управлінській бухгалтерії результат устанавлюється за статтями калькуляції при використанні повної собівартості чи тільки за перемінними витратами при розрахунку усіченої собівартості. В останньому випадку визначаються дві категорії маржі.

Маржа — це різниця між ціною виробу і змінними витратами. Маржа першої категорії визначається після вирахування змінних витрат, другої — після вирахування прямих постійних витрат. Використовується в ціноутворенні для визначення мертвої точки, у якій рівень прибутку дорівнює нулю і нижче якої знаходиться зона збитку, а вище — зона прибутку.

В управлінському обліку витрат застосовують методи фактичного розрахунку витрат за всіма статтями калькуляції (full costing), ”точно-в-час” (Just in time). В обліку витрат за традиційною методологією визначають повну собівартість зробленої продукції з розподілом накладних витрат за калькуляційними об'єктами (за будь-яким базисом, найчастіше — прямій зарплаті).

При методі Стандарт кост витрати враховують за стандартними (нормативними) сумами (матеріальні витрати — без застосування первинних документів) з наступним обліком відхилень на спеціальних “конверсійних” рахунках (conversional accounts) і їхнім списанням за рахунок прибутку. Прибуток, обчислений виходячи зі стандартних витрат, називається маржинальним (marginal profit). Стандарти витрат обчислюють на основі технології виробництва і є її невід'ємною частиною. Зміни норм виникають у надзвичайно рідких випадках, велику аналітичну цінність має витрата понад норми, а економія визнається при відсутності порушень технології.

Схема обліку витрат на виробництво і реалізацію за системою Стандарт кост:

Матеріали	Матеріали (конверсійний рахунок)		
Фактично	200/200	Норма 180	
			баланс 20/200
Зарплата	Зарплата (конверсійний рахунок)		
Фактично	400/400	Норма 390	
			Баланс 10/400
Накладні витрати	Накладні витрати (конверсійний рахунок)		
Фактично	800/800	Норма 770	
			Баланс 30/800
Комерційні витрати	Комерційні витрати (конверсійний рахунок)		
Фактично	150/150	Норма 145	
			Баланс 5/150

Готова продукція

Норма

Матеріали	180	Нормативна собівартість	
Зарплата	390	реалізованої продукції	1 000
Накладні витрати	770	Залишок на складі	340/1 340
	1340		

Продаж

Нормативна собівартість		Продажна вартість	
реалізованої продукції	1 000	реалізованої продукції	1 400
Комерційні витрати			
по нормі	145		
Прибуток маржинальний	255/1 400		1 400

Прибуткові збитки

Збитки:	Прибуток маржинальний
20	255
10	
30	
5/65	
Прибуток від реалізації 190/255	255

Система Директ костинг заснована на принципах Стандарт коства з тією відмінністю, що за дебетом рахунків виробничих витрат (основних і конверсійних) враховуються тільки прямі витрати. Накладні витрати без розподілу списуються за рахунок маржинального прибутку, що дорівнює різниці витрат від продажів і прямих нормативних витрат. Собівартість продукції обмежена прямими витратами (так звана усічена собівартість).

Система “точно-в-час” застосовується в умовах автоматизованого виробництва і є європейською ідеєю, але реалізована в Японії (компанія “Тойота”). Вона поєднує систему Стандарт коств з організацією оперативного обліку витрат за допомогою картотеки заводу, переміщуваних відповідно до графіка їхньої обробки. Закупівлі здійснюють “з коліс”, у точно обговорений з постачальниками час, а випущена продукція без складування відвантажується покупцям, що робить автомобілі компанії дешевшими.

Змінні й постійні витрати визначаються з використанням математичних розрахунків (рівняння лінійного зв'язку). Логічний підхід (віднесення прямих витрат до перемінних, а накладних до постійних, орієнтований поділ накладних витрат на змінні й постійні) не дає надійних результатів.

У підсумку слід відзначити, що управлінський облік застосовується насамперед для контролювання внутрішніх операцій фірми. Питання про застосування внутрішньої підсистеми обліку і контролю вирішує адміністрація фірми. У цій підсистемі створюється інформація про витрати виробництва, що групуються за видами, місцями виникнення, носіями витрат (видами продукції). Управління витратами здійснюється через діяльність людей. Тому

в управлінському обліку обов'язково виділяються такі його об'єкти, як центри відповідальності.

Важливим об'єктом управлінського обліку є виявлення результатів, аналізуючи які встановлюється ефективність діяльності внутрішніх підрозділів. Метою управлінського обліку є забезпечення інформацією менеджерів, відповідальних за досягнення конкретних виробничих цілей. Інформація управлінського обліку не підлягає публікації і складає комерційну таємницю. Адміністрація самостійно встановлює склад і терміни представлення внутрішньої звітності. Управлінський облік спрямований на вибір оптимальних управлінських рішень. Він утворює єдину систему планування, обліку, аналізу, прогнозування витрат і доходів.

Основні положення для запам'ятовування:

- В управлінському обліку формується внутрішня інформація підприємства про витрати виробництва. Останні враховуються за видами, статтями витрат, місцями їхнього виникнення, тобто по структурних підрозділах, а також по центрах відповідальності (хто відповідає за ті чи інші витрати).
- В управлінській бухгалтерії фінансовий результат визначається за виробами і на цій основі потім за внутрішніми й зовнішніми сегментами діяльності.
- В управлінському обліку витрат застосовуються методи фактичного розрахунку витрат за всіма статтями калькуляції (full costing), "точно-в-час" (Just in time).

РОЗДІЛ 2.

СИТУАЦІЇ ДЛЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Загальні підходи до оцінювання самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни “Облік у зарубіжних країнах”

Модуль 1.

Оцінювання виконаного завдання:

Складання робочого плану рахунків фірми — 5 балів.

Прості бухгалтерські проведення (один дебет, один кредит).

Кореспонденція рахунків — 2 бали (1 — дебетовий рахунок, 1 — кредитовий рахунок).

Сума проведення (операції) — 2 бали (якщо сума передбачена умовою задачі, враховується 1 бал).

Складні бухгалтерські проведення (декілька дебетів і кредитів).

Кореспонденція рахунків — 2 бали (1 — дебетовий рахунок, 1 — кредитовий рахунок). Сума проводки (операції) — 2 бали.

Оцінка робочої таблиці — 20 балів.

Оцінка складання фінансової звітності

Звіт про прибутки та збитки — правильно складений — 10 балів; допущені неточності, неохайність, не заповнення реквізитів — знімається по 1 балу за кожне порушення.

Баланс — правильно складений — 10 балів; допущені неточності, неохайність, не заповнення реквізитів — знімається по 1 балу за кожне порушення.

Звіт про рух грошових коштів — правильно складений — 10 балів; допущені неточності, неохайність, не заповнення реквізитів — знімається по 1 балу за кожне порушення.

Рейтинг для модуля 1

Кількість правильних відповідей	Понад 85	85-70	70-55	Менше 55
Підсумкова оцінка	відмінно	добре	задовільно	незадовільно

Модуль 2.

Оцінювання виконаного завдання:

Прості бухгалтерські проведення (один дебет, один кредит) Кореспонденція рахунків — 2 бали (1 — дебетовий рахунок, 1 — кредитовий рахунок).

Сума проведення (операції) — 2 бали, (якщо сума передбачена умовою задачі, враховується 1 бал).

Складні бухгалтерські проведення (декілька дебетів і кредитів).

Кореспонденція рахунків — 2 бали (1 — дебетовий рахунок, 1 — кредитовий рахунок).

Сума проводки (операції) — 2 бали.

Рейтинг для модуля 2

Кількість правильних відповідей	Понад 350	350-300	300-200	Менше 200
Підсумкова оцінка	відмінно	добре	задовільно	незадовільно

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

МОДУЛЬ 1

Ситуація 1. Складання французького бухгалтерського балансу

Методика організації фінансового обліку відповідно до міжнародних стандартів складання звітності складається із:

1. Складання оборотного балансу до інвентаризації.
2. Відображення у фінансовому обліку амортизаційних відрахувань.
3. Відображення у обліку комісійних послуг банку.
4. Відображення у обліку сумнівної заборгованості покупців-банкрутів.
5. Створення резервів по знеціненню рахунків.
6. Відображення у обліку витрат, передбачених заздалегідь.
7. Методика ведення рахунку «Загальна експлуатація».
8. Облік інших поточних прибутків.
9. Методика обліку витрат і випуску за методом В.В.Леонтєва «витрати-випуск».
10. Встановлення експлуатаційного результату.
11. Встановлення надзвичайного результату.
12. Встановлення прибутка-нетто.
13. Складання оборотного балансу після інвентаризації.
14. Складання бухгалтерського балансу.

Вихідні дані: за даними рахунки оборотного балансу на 31 грудня 2XXX р. є такі обороти за рік

Шифр рахунку	Найменування рахунків, субрахунки	Обороти, франків	
		дебет	кредит
1	2	3	4
10	Капітал і резерви		180000
20	Нематеріальна нерухомість	5000	
280	Амортизація нематеріальної нерухомості		3000

1	2	3	4
213	Технічне устаткування	28000	
2813	Амортизація технічного устаткування		16000
216	Обладнання офісу, інформаційні засоби, рухомість офісу	14600	
2816	Амортизація офісного обладнання, інформ. засобів, рухомості офісу		5600
2121	Споруди	18000	
2812	Амортизація споруд		9600
30	Запаси сировини	136 000	
401	Постачальники товарів і послуг	464000	528 000
411	Покупці	426 600	306 000
412	Векселі до одержання	372 400	384 600
501	Банківські рахунки	446 000	424 000
508	Накопичені проценти	396 000	326 000
481	Рахунки чекання за передплатою	94000	82000
51	Каса	788 000	784 000
60	Покупки	952 000	4800
641	Заробітна плата персоналу	48000	
643	Заробітна плата підприємця	24000	
644	Відрахування на соціальне страхування	6600	
646	Відрахування на інші соціальні потреби	3400	
63	Податки, мита і прирівняні до них платежі	28600	
61	Послуги із сторони	13600	
627	Транспортування товарів і перевезення робітників	24000	
672	Витрати, пов'язані зі зміною методів	53600	
66	Фінансові витрати	19400	
70	Продаж зробленої продукції і товарів	7000	1 306 000
75	Інші поточні прибутки	11400	
7188	Інші додаткові прибутки		5600
718	Прибутки від супутньої діяльності		16000
77	Надзвичайні прибутки	4600	3600
	РАЗОМ	4 384 800	4 384 800

Дані річної інвентаризації:

1. Залишок товарів на складі оцінений у 144 000 фр.

2. Річні норми амортизації установлені в таких розмірах:

- нематеріальна нерухомість.....20%
- технічне устаткування.....20%
- обладнання офісу.....10%
- споруди.....20%

3. Проценти в розмірі 600 франків (за весь звітний рік) від Ліонського банку не були облічені, послуги банку по операціях від 27 грудня 200X р. склали 80 франків і не відбиті у обліку.

4. Покупці, які винні фірмі 12 000 франків, виявилися банкрутами. Збиток по цій дебіторській заборгованості оцінений у 8 000 франків. Необхідно створити оціночний резерв на цю суму.

5. Витрати, передбачені заздалегідь, склали:

- податки, мита і прирівняні до них платежі.....6 000 фр.
- послуги з боку .....2 000 фр.

6. Витрати до оплати:

- транспортування товарів і перевезення робітників 4 000 фр.
- з/п підприємця.....3 600 фр.
- витрати, пов'язані зі зміною методів .....2 200 фр.

Міжнародна система фінансового обліку передбачає проведення таких бухгалтерських записів за відображенням результатів інвентаризації, закриттям рахунків «витрати - випуск», відображенням фінансового результату:

№ п/п	Господарська операція	Сума	Кореспондуючі рахунки	
			дебет	кредит
1	Амортизаційні відрахування за 200X рік: - нематеріальної нерухомості - обладнання - офісу - споруд			

№ п/п	Господарська операція	Сума	Кореспондуючі рахунки	
			дебет	кредит
2	Відображення в обліку відсотків від Ліонського банку на користь фірми			
3	Комерційні послуги Ліонському банку			
4	Відображення в обліку сумнівної заборгованості по покупцях — банкрутах			
5	Створення оціночного резерву по розрахунках із сумнівними покупцями			
6	Відображення в обліку витрат, передбачених заздалегідь			
7	Відображення в обліку витрат до оплати			
8	Списання сум з усіх рахунків витрат			
9	Списання знижок із продажів, наданих фірмою протягом року			
10	Списання сум із рахунків прибутків (випуску) у кредит рахунку 80 «Загальна експлуатація»			
11	Відображення в обліку експлуатаційного результату звітного періоду, вираженого на рахунку 80			
12	Експлуатаційний результат звітного періоду списується на рахунок 87 «Прибутки і збитки»			
13	Списується результат по рахунку 77 «Надзвичайні прибутки і збитки»			

Далі складіть самостійно оборотну відомість після інвентаризації і бухгалтерський баланс.

Ситуація 2

Мета. Засвоїти можливі варіанти подання балансу.

Умова: Потрібно підготувати баланс у горизонтальному і вертикальному форматі для компанії SBS за станом на 31 грудня XXX р, використовуючи таку інформацію:

	у. од.
— Капітал на 1 січня XXXI р.....	47600
— Прибуток за рік до 31 грудня XXXI р.....	8000
— Приміщення, що належать на правах безумовної власності, чиста балансова вартість на 31 грудня XXXI р.....	50000
— Механізовані транспортні засоби, чистий балансова вартість на 31 грудня XXXI р.....	9000
— Присторої і приналежності, чиста балансова вартість на 31 грудня XXXI р.....	8000
— Довгострокова позичка.....	25000
— Банківський овердрафт.....	5500
— Товари на складі для перепродажу.....	16000
— Дебіторська заборгованість.....	800
— Гроші в касі.....	100
— Кредиторська заборгованість.....	1800
— Вилучений прибуток.....	4000

Методичні рекомендації:

Слід враховувати, що при використанні будь-якого формату балансу треба:

- указувати фіксовані активи в порядку тривалості термінів їх служби;
- нематеріальні фіксовані активи показувати перед матеріальними;
- поточні активи наводити в порядку їх ліквідності.

Ситуація 3

Мета: Встановити за допомогою звіту про джерела і використання грошових коштів відповідність між прибутком або збитками і зміною робочого капіталу.

Умова:

Уайт, одноособовий підприємець, мав такі баланси за станом на 31 березня:

	XXX6			XXX7		
	Вартість, у.од.	Амортизація, у.од.	Усього у.од.	Вартість, у.од.	Амортизація, у.од.	Усього у.од.
Фіксовані активи						
Земля в безумовній власності	10000	—	10000	10000	—	10000
Приналежності	1000	750	250	1200	870	330
Транспортні засоби	800	400	400	800	600	200
	11800	1150	10650	12000	1470	10530
Поточні активи						
Запаси		11000			15400	
Дебітори		1000			540	
Кошти		9550			3030	
		21550			18970	
Поточні пасиви						
Кредитори		(12000)			(8 000)	
Чисті поточні активи			9550			10970
			20200			21500
Капітал						
До перенесення (на початок періоду)			18000			20200
Плюс прибуток за рік			5400			5800
			23400			26000
Мінус вилучення			(3200)			(4500)
			20200			21500

Потрібно підготувати звіт про джерела і використання грошових коштів за рік, що минув 31 березня XXX7 м.

Методичні рекомендації:

Не існує спеціальних вимог до форми подання даного звіту, проте найчастіше використовується наведений нижче спосіб подання інформації:

Джерела засобів	У.од.	У.од.
Прибуток до сплати податків	X	
Урахування статей, що не включають рух засобів:	X	
Амортизація		
(Прибуток)/збитки від продажу фіксованих активів	(X) або X	
	X	
Загальний розмір фондів, створених у результаті операцій	X	
Інші джерела засобів		
Засоби, виручені від продажу фіксованих активів	X	
Засоби, виручені від продажу інвестицій	X	
Випуск нових акцій	X	
Одержання нової позички	X	
Використання засобів		
Покупка фіксованих активів	(X)	
Сплата податків	(X)	
Виплата дивідендів	(X)	
Погашення позички	(X)	
		**X або (X)
Збільшення/(зменшення) робочого капіталу	X або (X)	
Збільшення/зменшення) запасів	X або (X)	
Збільшення/зменшення) дебіторської заборгованості	X або (X)	
Збільшення/зменшення кредиторської заборгованості	X або (X)	
Рух чистих ліквідних засобів:		
Збільшення/зменшення коштів	X або (X)	X або (X)
Збільшення/зменшення, короткострокових інвестицій	X або (X)	
Величини, позначені **, рівні між собою		**X або (X)

Ситуація 4

Мета: Розкрити за допомогою складання прогнозу руху грошових коштів, очікувані джерела грошових надходжень і використання грошей.

Умова:

Директори компанії Flail Ltd одержали таку інформацію про очікува-

ний рух грошових коштів за рік, що минає 31 грудня XXX2 року:

- а) за гроші буде куплено фіксованих активів на 3 000 у.од.;
- б) гроші будуть також витрачені на:
  - закупівлю товарів у постачальників - 18 750 у.од. (на кінець року сума заборгованості складе 4 125 у.од.);
  - заробітну плату - 11 250 у.од. (на кінець року сума заборгованості складе 600 у.од.);
  - процент від позички - 1 575 у.од.;
- в) оборот складе 36 000 у.од. (дебіторська заборгованість на кінець року складе 450 у.од.);
- г) процент від банківського вкладу складе 150 у.од.;
- д) буде здійснене подальше погашення позички в розмірі 5 250 у.од.;
- е) будуть запропоновані дивіденди на 5 000 у.од. і виплачені остаточні дивіденди за останній рік;
- ж) буде сплачений корпоративний податок у розмірі 2 300 у.од. у рахунок XXXI р.

Потрібно підготувати прогноз прямування коштів за рік, що минає 31 грудня XXX2р.

Методичні рекомендації:

При складанні прогнозованого звіту про рух грошових коштів класифікувати надходження і платежі з ознаками інвестування, фінансування та операційної діяльності.

Ситуація 5

Мета: Показати з використанням звіту про прибуток і збитки, який був отриманий за звітний період прибуток (або понесені збитки).

Умова:

1 червня XXX8 р. Джек Хейс почав займатися бізнесом як продавець морозива, торгуючи з фургона, яким об'їжджав місто.

А) Він орендував фургон за 1000 у.од. на 3 місяці. Витрати на експлуатацію фургона в середньому складають 300 у.од. на місяць.

Б) Він найняв помічника-сумісника за 100 у.од. на місяць.

В) Він позичив 2 000 у.од. у своєму банку; виплата процентів від пози-
чки складає 25 у.од. на місяць.

Г) За 3 місяці — до 31 серпня ХХХ8 р. сума його продажу склала
10 000 у.од.

Д) Він купив морозиво в місцевої фірми Floors Ltd. Вартість покупок за
період до 31 серпня ХХХ8 р. склала 6 200 у.од., а до 31 серпня було продано
все морозиво зі складу.

Е) Для офісної роботи він використовував власний будинок. Витрати
на телефон і пошту за 3 місяці (до 31 серпня) склали 150 у.од.

Підготуйте звіт про реалізацію, прибутки і збитки за період від 1 черв-
ня до 31 серпня ХХХ8 р. (у вертикальному і горизонтальному форматі).

Методичні рекомендації:

Як і баланс, звіт про прибуток і збитки можна складати як у горизонта-
льному, так і у вертикальному форматі. При горизонтальному форматі справа
вказується сума продажів і валового прибутку. Чистий прибуток, отриманий
у звітному періоді, переноситься у баланс як частини капіталу власника.

Ситуація 6

Мета: Провести переоцінку фіксованих активів (головних засобів)

Умова:

Коли Сем вирішив відкрити підприємство з прокату автомобілів з 1
січня ХХХ4 р., він купив приміщення за 50 000 у.од. Для нарахування
амортизації він вирішив, що:

а) вартість земельної ділянки складає 20 000 у.од.(цей актив не підда-
ється амортизації);

б) вартість будівель складає 30 000 у.од.; амортизація зараховується на
основі лінійного методу до нуля протягом 30 років.

Через 5 років роботи 1 січня ХХХ9 р. Сам вирішив, що його нерухо-
мість тепер коштує 150000 у.од. і підрозділяється на :

— землю.....75 000 у.од.

— будівлі .....75 000 у.од.

За його оцінками будівлі можуть ще протриматися протягом 25 років.

Розрахуйте щорічні амортизаційні відрахування для кожного з 30 років служби нерухомості, а також зазначте вартість землі і будівель у балансі підприємства на кінець кожного з цих 30 років.

Методичні рекомендації:

Слід знати, що після переоцінки фіксованих активів амортизація повинна нараховуватися на нову їх вартість.

Ситуація 7

Мета: Порівняти основні методи амортизації головних засобів.

Умова:

Компанія *Printers Ltd* купує обладнання для фотографування за 11000 у.од. на початок XXX0 р. Компанія одержує 8 000 у.од. прибутку щороку до нарахування амортизації. Керуючий збирається використовувати устаткування протягом 5 років, припускаючи, що залишкова вартість його складе 1 000 у.од.

Складіть таблицю, що показує рівень чистого прибутку за кожний рік,

— використовуючи прямолінійний метод нарахування амортизації;

— використовуючи метод залишку, що зменшується, при 35 % на рік.

Методичні вказівки:

Прокоментуйте розмір процентної ставки, використаної при нарахуванні прискореної амортизації у порівнянні з методом прямолінійної амортизації.

Ситуація 8

Мета: Поясніть, як враховуються та оцінюються запаси; як впливають на прибуток методи їх оцінки.

Умова:

Компанія *Imports Lts* купила 5 200 т. цукру двома партіями: 500 т. по 200 у.од., і решту — по 180 у.од. за тонну. До 31 березня ринкова ціна на

цукор піднялася до 400 у.од. за тонну. До кінця звітнього періоду компанія продала 4 500 т. за середньою ціною 230 у.од. за тонну. Запас до початку звітнього періоду склав 800 т. і був оцінений по 170 у.од. за тонну.

А) Яка вартість кінцевого запасу цукру до 31 березня?

Б) Який прибуток компанії?

В) Поясніть, як вплинуло на показники фірми підняття ціни до 400 у.од.?

Методичні рекомендації:

Особливістю методів оцінки FIFO і LIFO є те, що при зростанні цін FIFO збільшує поточний прибуток, а метод LIFO зменшує їх.

Ситуація 9

Мета: Застосувати головне правило визначення вартості запасів, розглянути питання урахування непередбачених подій і ризиків.

Умова:

Компанія «Київ Антікс Ltd» реалізує старі картини й предмети старовини в салоні, розміщеному в кінотеатрі «Київська Русь». Ця компанія також має невелику фабрику в Донецьку, що робить меблі. На фабриці є цех, що здійснює високоякісну реставрацію древніх меблів. Зроблена в салоні інвентаризація зафіксувала за станом на кінець звітнього періоду, тобто на 31 березня 2XXX р. наступне:

	Ціна придбання	Ринкова вартість
Художні полотна: «Мадонна»	150	50
«Лев»	50	75
«Львівський замок»	40	25
Ваза періоду династії Мінь	20	140
Стародавня шафа	20	150
Інші предмети	100	170
Разом	380	610

Фаховий оцінювач-мистецтвознавець підтвердив ринкову вартість.

Потрібно:

1. Базуючись на вищевказаній інформації, відобразити вартість запасів у річній звітності.

2. Який вплив на звітність можуть мати (або не мати) такі обставини (роздивитися кожний випадок окремо):

а) картина «Мадонна» виявилася підробкою картини Ван Смолл Лоузена і оцінена всього в 50 000 у.од. Виявилось також, що це полотно було придбане від імені «Київ Антікс Ні» співробітником цієї компанії у своєї матері. У даний час співробітник звільнився з «Київ Антікс Неї.» Порушений проти нього позов призвів до тому, що страхова компанія запропонувала сплатити 80 000 у.од. за понесені збитки.

Ця пропозиція датована 14 квітня 200X р.;

б) у групі «інші предмети» ринкова вартість у всіх випадках перевищує ціну придбання за винятком стародавньої шафи, придбаної за 10 000 у.од., при ринковій вартості 5 000 у.од.

в) 14 квітня картина «Львівський замок» була реалізована за 20 000 у.од.

г) Стародавня шафа, придбана за 20 000 у.од., була відправлена у Донецьк на реставрацію. За виконану роботу Донецька фабрика виставила салону рахунок на суму 20 000 у.од. Крім того, третя особа виконала реставрацію позолоченого орнаменту, на що витрачено 15 000 у.од. Вся робота була завершена до січня 200X р.,

д) 15 квітня в результаті слабкого землетрусу ваза «Мінь» упала з полки і розбилась. Вона не була застрахована.

е) Картина «Лев» була оцінена в 75 000 у.од., виходячи з припущення, що вона належить пензлю Стубсса. Оцінювач не впевнений, чи дійсно це Стубсс; на його думку, автором є Рембрандт (вартість 500 000 у.од.) або Ван Смолл Лоузен (вартість 150000 у.од.). Ця непевність викликала інтерес у світі мистецтва, в результаті десять експертів-мистецтвознавців зробили такий висновок:

Стуббс - 3 за; Рембрандт - 3 за; Ван Смолл Лоузен - 3 за; невідомий художник — 1 за.

Методичні рекомендації:

При виконанні п. 2 завдання треба звернути увагу на «після балансові події», що не відбиваються в звітності, але на рахунках повинні знайти відображення.

Ситуація 10

1 січня студент університету з метою заробити гроші на навчання відкрив власний бізнес по наданню рекламних послуг. Протягом року він здійснив ряд господарських операцій, які завершені 31 грудня звітного року.

1. Статутний капітал зафіксував у розмірі \$6,000.
2. Придбав матеріали для реклами на суму \$400, при чому розрахунки здійснив готівкою. Ці матеріали знаходяться на складі для використання за потребою.
3. Протягом року студент отримав доходи в сумі \$33,000, на період складання звітності дебіторська заборгованість становила \$2000 (рахунки до отримання).
4. Витрати для надання рекламних послуг склали \$18,000, розрахунки проведені повністю за винятком \$1000 (рахунки до сплати).
5. Документально підтверджено використання матеріалів для операційної діяльності на суму \$300.
6. Для оплати за навчання студент зняв з рахунку компанії \$3,000 готівкою.
7. Наприкінці року студент придбав автомобіль, сплативши при цьому \$2,000 готівкою, на решту виданий кредит у сумі \$6000.

Завдання:

Відкрити Т-рахунки: “Грошові кошти”, “Рахунки до отримання”, “Матеріали”, “Автомобіль”, “Рахунки до сплати”, “Отриманий кредит”, “Капітал”, “Доходи від надання послуг”, “Операційні витрати”. Скласти

журнальні проводки і записати їх на відповідні Т-рахунки. Підготувати звіт про прибутки та збитки; баланс; звіт руш грошових коштів.

Ситуація 11

Підприємство DISCOVERY придбало у жовтні 200X р. товари у кількості 1000 одиниць по \$60 на загальну суму \$60,000. До кінця року 600 одиниць товару було реалізовано по \$80. На кінець облікового періоду — 31.12.200X р. на складі знаходилось 400 одиниць товару. Чиста вартість реалізації цих запасів на цю дату зросла до \$85 за одиницю.

Завдання:

Визначити, за якою оцінкою слід відобразити запаси в балансі підприємства на 31.12.200X р.

Ситуація 12

Готуючи фінансовий звіт за 200X р., бухгалтер фірми ADVERTISE-
MENT виявив, що вартість запасів на 01.01.200X р. була занижена на \$15,000, а на 31.12.200X р. завищена на \$20,000. Під час визначення впливу цієї помилки на сальдо нерозподіленого прибутку він розрахував, що собівартість реалізованої продукції за 200X р. була завищена на \$5,000.

Практикант, який переписував цей звіт, не погодився з результатом і запропонував виправити помилку шляхом відображення в балансі заниженої суми \$35,000.

Завдання:

Виявити правильний результат та вказати вплив помилки на дані звіту про прибутки та збитки про тип балансу підприємства.

Ситуація 13

Фірма DOMINIK має прес для виготовлення печива первинною вартістю \$100,000. При введенні в експлуатацію комісія визначила строк корисної служби об'єкта 10 років. Для нарахування амортизації бухгалтерія застосовувала рівномірний метод та нульову ліквідаційну вартість. Після двох років використання преса бухгалтер переглянув строк корисного

використання активу, і за його пропозицією було встановлено загальний строк використання 6 років.

Завдання:

Здійснити розрахунки витрат на знос за період експлуатації, що залишився до кінця встановленого строку, скласти бухгалтерські проведення за операціями.

Ситуація 14

Фірма DOMINIK прийняла рішення переоцінити будівлю карамельного цеху. Станом на 1 січня 200X року залишки на рахунках становили:

Будівля	1500,000.
Накопичений знос будівлі	450,000.

Знос будівлі нараховується прямолінійним методом за ставкою 2%, тобто протягом 50 років.

Будівля була переоцінена 30 червня 200X р. На дату переоцінки ринкова вартість будівлі складала \$1380,000.

Завдання:

Відобразити господарські операції за 30 червня і 31 грудня 200X р. в системі рахунків.

Ситуація 15

12 травня 200X р. компанія RYKAS оголосила про виплату дивідендів 25 травня на суму \$500,000 акціонерам, зареєстрованим станом на 15 травня 200X р.

Завдання:

Відобразити господарські операції 12, 15 і 25 травня в системі рахунків.

Ситуація 16

Компанія SARMAT для придбання нової системи охолодження пива отримала кредит у банку на суму \$2500,000. Строк погашення кредиту 5 років під 20% річних. Щорічно компанія повинна сплачувати по \$500,000 плюс проценти за рік. Кредит був отриманий 7 жовтня 200X р.

Завдання:

Визначити, яка сума кредиту повинна бути відображена у балансі підприємства на 31 грудня 200X р. як поточні зобов'язання. Яка сума повинна бути відображена у балансі на 31 грудня 200X р. як довгострокові зобов'язання.

МОДУЛЬ 2**Ситуація 1**

Компанія "GALA PALLOME" розпочала свою діяльність 200X р. і займалась наданням консультаційних послуг. У подальшому компанія успішно витримала конкуренцію в розширенні сфери послуг і займається наданням юридичних послуг.

Завдання:

1. Виконати необхідні регулюючі проведення у компанії GALA PALLOME на 31 грудня 200X р.

2. Скласти робочу таблицю.

3. Підготуйте звіт про прибутки й збитки та бухгалтерський баланс.

Для розв'язування задачі скористайтеся прикладом, наведеним у кінці завдання.

GALA PALLOME

Сальдо на рахунках Головної книги станом

на 1 липня 200_ р.

№ рах.	Назва рахунка	Дебет	Кредит
101	Грошові кошти	\$20,000	
103	Рахунки до отримання	-	
105	Матеріали	15,000	
110	Передоплата за рахунками	-	
115	Земельна ділянка	30,000	
120	Будівлі та споруди	180,000	
125	Обладнання	55,000	

Продовження таблиці

130	Накопичений знос (будівлі)		\$15,000
131	Накопичений знос (обладнання)		10,000
140	Довгострокові інвестиції (земля)	—	
201	Рахунки до сплати		10,000
202	Податок на прибуток до сплати		—
203	Податок на майно до сплати		—
205	Позика, отримана під 10% річних		160,000
301	Внесений акціонерний капітал за номіналом (7000 акцій, номінал \$10)		70,000
303	Додатковий капітал		10,000
305	Нерозподілений дохід		25,000
401	Дохід від надання послуг		
501	Витрати на комунальні послуги		
505	Витрати на заробітну плату		
506	Витрати на страхування		
510	Витрати на амортизацію		
515	Витрати на сплату відсотків		
520	Витрати по сплаті податку на прибуток		
525	Інші витрати		
	РАЗОМ	\$300,000	\$300,000

Перелік операцій з 1 липня по 31 грудня 200X р.

Дата	Зміст господарських операцій	Сума
02.07.	Нарахована орендна плата за минулий період: надійшли кошти в сумі не отримано на рахунки компанії	105,000 2,500
12.07.	Сплачено по рахунках за комунальні послуги	8,000
01.08.	Придбано земельну ділянку для використання в майбутньому, за яку сплачено готівкою отримано кредит на 3 роки під 10% річних, які сплачуються 31.12 щороку	40,000 10,000 30,000

10.08.	Отримано рахунки за користування електроенергією, телефоном та інші витрати	200
11.09.	Операційні витрати, що були сплачені, складають: комунальні послуги витрати на заробітну плату	25,850 12,150
25.10.	Сплачено за страховий поліс, строк дії поліса — 2 роки, застраховано майно компанії	4,000
10.11.	Списано матеріали, використані для проведення рекламних заходів, вартість їх врахована як інші витрати	3,500
20.11.	Надано юридичні та консультаційні послуги по організації бізнесу фірмам “ТРОПІКАНА” та “ТОВАССО”	92,300
20.12.	Нарахована амортизація будівлі (строк корисного використання 25 років, ліквідаційна вартість — 0)	?
20.12.	Нарахована амортизація обладнання (строк корисного використання 10 років, ліквідаційна вартість \$5.000). Обліковою політикою передбачене використання рівномірного методу амортизації.	?
25.12.	На кінець облікового періоду було використано з попередньо сплачених страхових послуг	350
31.12.	Нарахований і сплачений податок на майно	1,600
31.12.	Надійшли кошти від фірм-партнерів за надані юридичні послуги	80,250
31.12.	Погашено частину позики, отриманої у січні поточного року та проценти за користування позикою	25,000 16,000
31.12.	Сплачено проценти з позики для придбання земельної ділянки	?
31.12.	Витрати на сплату податку на прибуток розраховані за ставкою 20%	?
31.12.	Сплачено податок на прибуток	?

Для здійснення журналізації господарських операцій використовуйте журнал такої форми:

ГОЛОВНИЙ ЖУРНАЛ

Дата	Зміст операції	Folio	Дебет	Кредит

Для складання пробного балансу використайте робочу таблицю:

Назва рахунку	Пробний баланс		Коригуючі проводки		Пробний баланс після коригування		Звіт про прибутки і збитки		Звіт про зміни у власному капіталі		Баланс	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит

Звіт про прибутки та збитки

За _____ 200__ р.

Підприємство, Галузь _____

Місце реєстрації _____

Адреса _____

Одиниці виміру (\$1,000) _____

Дата подання _____

Дохід	
Собівартість реалізації	
Валовий прибуток	
Операційні витрати	
Амортизація	
Витрати з реалізації	
Адміністративні витрати	
Разом операційні витрати	
Прибуток від операційної діяльності	

Доходи й витрати від неопераційної діяльності	
Доходи від інвестицій	
Витрати по виплаті процентів	
Доходи (збитки) від курсових різниць по операціях з інвалютою	
Інші доходи й витрати	
Разом доходи й витрати від неопераційної діяльності	
Прибуток до сплати податку і надзвичайних статей	
Податок на прибуток	
Прибуток без урахування надзвичайних статей	
Надзвичайні статті за вирахуванням податку на прибуток	
Чистий прибуток	

Бухгалтерський баланс

на _____ 200_ р.

Підприємство, Галузь _____

Місце реєстрації _____

Адреса _____

Одиниці виміру (\$1,000) _____

Дата подання _____

	Початок звітнього періоду	Кінець звітнього періоду
Активи		
<i>Поточні активи</i>		
Грошові кошти та їх еквіваленти		
Короткострокові інвестиції		
Рахунки до отримання		
Заборгованість учасників по внесках до статутного капіталу		
Товарно-матеріальні запаси		
Витрати, оплачені авансом		
Відстрочені витрати		
Інші поточні активи		
Разом поточні активи:		

<i>Довгострокові активи</i>		
Основні засоби за первинною вартістю		
Нарахована амортизація		
Чиста вартість основних засобів		
Довгострокова дебіторська заборгованість		
Довгострокові інвестиції		
Нематеріальні активи		
Нарахована амортизація нематеріальних активів		
Разом довгострокові активи:		
<i>Усього активи</i>		
Зобов'язання		
<i>Поточні зобов'язання</i>		
Рахунки до оплати		
Короткострокові боргові зобов'язання		
Податки до сплати		
Нараховані зобов'язання		
Інші короткострокові зобов'язання		
Разом поточні зобов'язання:		
<i>Довгострокові зобов'язання</i>		
Довгострокові зобов'язання		
Відстрочені рахунки до сплати та інші довгострокові зобов'язання		
Разом довгострокові зобов'язання:		
<i>Усього зобов'язань</i>		
Власний капітал		
<i>Статутний капітал</i>		
Прості акції		
Привілейовані акції		
Викуплені власні акції		
Власний капітал		
<i>Інший капітал</i>		
Додатково оплачений капітал		
Нерозподілений прибуток		
Резервний капітал		
Додатковий капітал		
Разом власний капітал:		
Усього зобов'язання та власний капітал		

Ситуація 2

Компанія “KEEPSAKE” почала свою діяльність у 200X році і займалась наданням маркетингових послуг. У подальшому компанія успішно витримала конкуренцію в розширенні сфери послуг і займається наданням маркетингових та рекламних послуг.

Завдання:

1. Виконати необхідні регулюючі проведення у компанії “KEEPSAKE” на 31 грудня 200X р.
2. Скласти робочу таблицю.
3. Підготувати звіт про прибутки й збитки та бухгалтерський баланс.

“KEEPSAKE”

Сальдо на рахунках Головної книги станом на 1 липня 200X р.

№ рах.	Назва рахунка	Дебет	Кредит
101	Грошові кошти	\$50,000	
103	Рахунки до отримання	—	
105	Матеріали	5,000	
110	Передоплата за рахунками	—	
115	Земельна ділянка	40,000	
120	Будівлі та споруди	180,000	
125	Обладнання	60,000	
130	Накопичений знос (будівлі)		\$15,000
131	Накопичений знос (обладнання)		10,000
140	Довгострокові інвестиції (земля)	—	
201	Рахунки до сплати		20,000
202	Податок на прибуток до сплати		—
203	Податок на майно до сплати		—
205	Позика, отримана під 10% річних		180,000
301	Внесений акціонерний капітал, за номіналом (7000 акцій, номінал \$10)		70,000
303	Додатковий капітал		20,000
305	Нерозподілений дохід		20,000
401	Дохід від надання послуг		
501	Витрати на комунальні послуги		
505	Витрати на заробітну плату		
506	Витрати на страхування		
508	Витрати по догляду за будівлями		

510	Витрати на амортизацію		
515	Витрати на сплату процентів		
520	Витрати по сплаті податку на прибуток		
525	Інші витрати		
	РАЗОМ	\$335 000	\$335 000

Перелік операцій з 1 липня по 31 грудня 200X р.

Дата	Зміст господарських операцій	Сума
02.07.	Нарахована орендна плата за минулий період: надійшли кошти в сумі не отримано на рахунки компанії	\$105,000 2,500
12.07.	Виплачено по рахунках за комунальні послуги	10,000
01.08.	Придбано земельну ділянку для використання в майбутньому, за яку сплачено готівкою отримано кредит на 4 роки під 10% річних, які сплачують- ся 31.12 щороку	50,000 10,000 40,000
10.08.	Отримано рахунки за користування електроенергією, телефоном та інші витрати	2,000
11.09.	Операційні витрати, що були сплачені, складають: комунальні послуги витрати на заробітну плату	28,550 15,100
25.10.	Сплачено за страховий поліс, строк дії поліса — 2 роки, застраховано майно компанії	4,000
10.11.	Списано матеріали, використані для проведення рекламних заходів, вартість їх врахована як інші витрати	5,500
20.11.	Надано маркетингових та рекламних послуг по організації бізнесу фірмам “LIADER” та “LEISURE”	92,300
20.12.	Нарахована амортизація будівлі (строк корисного використання 20 років, ліквідаційна вартість — 0)	?
20.12.	Нарахована амортизація обладнання (строк корисного використання 10 років, ліквідаційна вартість \$1000). Обліковою політикою передбачено використання рівномірного методу амортизації	?
25.12.	На кінець облікового періоду було використано із попередньо сплачених страхових послуг	350
31.12.	Нарахований і сплачений податок на майно	1,500
31.12.	Надійшли кошти від фірм-партнерів за надані послуги	90,250
31.12.	Погашено частину позики, отриманої у січні поточного року, й відсотки за користування позикою	20,000 ?

31.12.	Сплачено відсотки по позиці для придбання земельної ділянки	?
31.12.	Витрати на сплату податку на прибуток розраховані за ставкою 20%	?
31.12.	Сплачено податок на прибуток	?

Ситуація 3

Компанія “FLIGHT” — акціонерне товариство відкритого типу було створене в 200X р. Основна діяльність ВАТ “FLIGHT” — торгівля. Ви бухгалтер-професіонал, який надає послуги по веденню обліку та складанню фінансової звітності.

Після ознайомлення з веденням обліку в компанії протягом 200X року. Ви виявили деякі операції, що потребують уточнення. Ви, користуючись своїм правом професійного судження, прийшли до висновку про необхідність здійснити коригування в Головному журналі:

Дата	Зміст господарських операцій	Сума
01.11.	Сплачена страховка за 6 місяців, яка відображена в бухгалтерському обліку, як “страховка сплачена авансом”	\$15,000
01.09.	Отримана орендна плата авансом за 6 місяців. Сума класифікована як інші доходи	2,100
31.10.	Відсотки по банківському векселю сплачені 31.10.200Б. З моменту сплати відсотки не нараховувались. Перша сплата в розмірі \$170 000 у погашення основної суми боргу буде здійснена 30.06.200В року. Відсотки нараховуються щомісяця	?
01.11.	Придбано товари в кредит на суму €1600. Курс обміну в той день був \$1,5 за €1. Оплата рахунку буде проводитись 01.02.200В року. Курс валют на 31.12.200Б року \$1,7 за €1	?
31.12.	Амортизація не нараховувалась протягом року: Обладнання, ліквідаційна вартість якого \$20 000, амортизується 10 років рівномірним методом. Будівля, ліквідаційна вартість якої \$40 000, амортизується 25 років рівномірним методом. Відомо, що 80% обладнання і 10% будівлі пов'язані з витратами на реалізацію, а решта — з адміністративними витратами	?
31.12.	Виявлено, що один із рахунків до отримання є безнадійним і підлягає списанню	1,200
31.12.	Податок на прибуток розраховується за ставкою 25%	?

ПРОБНИЙ БАЛАНС компанії "FLIGHT" до коригування

№ ра-хунка	Назва рахунка	Дебет	Кредит
111	Грошові кошти	\$247,710	
141	Рахунки до отримання	32,400	
149	Резерв безнадійних боргів		\$6,450
151	Векселі до отримання (\$8000)	160,000	
155	Відсотки до отримання	—	
161	Товари	250,000	
185	Наперед сплачена страховка	15,000	
211	Земля	259,400	
212	Будівлі	540,000	
2191	Накопичений знос будівлі		20,000
214	Обладнання	1220,000	
2192	Накопичений знос обладнання		120,000
311	Рахунки до сплати		178,600
334	Поточна частина довгострокових зобов'язань		
355	Нараховані відсотки		
365	Аванси отримані		
412	Вексель банку, 6%		510,000
511	Прості акції — 25 000		1175,790
530	Нерозподілений прибуток		185,740
611	Дохід від реалізації		899,750
720	Собівартість реалізованих товарів		
721	Покупки	358,300	
722	Повернення покупок		47,000
729	Коригування по товарах		
755	Витрати по безнадійних боргах	5,240	
757	Інші торговельні витрати	113,000	
758	Витрати на амортизацію будівлі		
760	Витрати на амортизацію обладнання		
800	Адміністративні витрати	97,300	
805	Витрати на страхування		
911	Доходи по відсотках		18,480
914	Дохід від курсових різниць		
919	Інші доходи		162,040
951	Витрати по відсотках	25,500	
952	Збитки від курсових різниць		
991	Витрати по податку на прибуток		
341	Податок на прибуток до сплати		
	Чистий прибуток		
	РАЗОМ	\$3323,850	\$3323,850

Завдання виконати з використанням бухгалтерських регістрів.

Ситуація 4

Компанія “EXIMER” не здійснює постійного бухгалтерського обліку, а користується послугами аудиторської фірми, якій щомісяця здає бухгалтерські документи для відображення господарських операцій у бухгалтерських регістрах й одночасної перевірки первинного обліку. За результатами перевірки аудиторська фірма здійснює коригуючі записи 31 грудня 200X р.

Господарські операції, які аудиторська фірма повинна відобразити в обліку

Дата	Зміст господарських операцій	Сума, \$
31.12.	1 липня 200X року придбано виробниче обладнання за \$450,000. Обліковою політикою передбачено 12-річний строк корисного використання, ліквідаційна вартість встановлена \$30,000. Фірма застосовує рівномірний метод нарахування амортизації, в 200X році амортизація не нараховувалась	?
31.12.	Реалізація продукції за 200X рік склала \$4000,000, в тому числі \$600,000 реалізація в кредит. Минулий досвід свідчить, що збитки фірми по безнадійних боргах будуть у розмірі 0,25% від реалізації в кредит. У 200X році витрати по безнадійних боргах не враховувались	?
31.12.	На початку 200X року запаси офісного приладдя по рахунку “Запаси” склали \$600. Протягом року було придбано приладдя на \$8,800, ця сума віднесена на витрати по офісному приладдю. За результатами інвентаризації на 31.12.200X р. залишок приладдя складає \$400	?
31.12.	31.07.200X р. компанія отримала в банку “NEXT” кредит у сумі \$120,000 на 1 рік під 9% річних з виплатою при погашенні. Проценти не нараховувались	?
31.12.	Заробітна плата, яка належить працівникам виробництва, не нарахована	\$18,000
31.12.	30 вересня 200X року компанія надала кредит у сумі \$60,000 компанії “CHAMPION” під 10% річних, які повинні бути повернені через шість місяців з отриманням процентів у момент погашення. Грошові кошти були видані і в той же день отримано вексель компанії	?
31.12.	На початок року залишки сировини склали \$200. Протягом року було придбано сировини на \$4,000 і використано у виробництві. На 31.12.200X р. залишок сировини склав \$800	?

Продовження таблиці

31.12.	1 січня 200X р. компанія придбала виробниче обладнання за \$60,000. Для нарахування амортизації передбачено застосовувати виробничий метод. І протягом усього строку експлуатації очікувалось виробити за допомогою цього обладнання 60,000 одиниць продукції. За період експлуатації обладнання було вироблено продукції: у 200X р. — 3000 шт.; XXX1 р. — 7000 шт.; за XXX2 р. — 5000 шт. У XXX2 році амортизація не нараховувалась	?
31.12	За XXX2 рік податок на майно компанії склав \$59,000. Податок підлягає сплаті до 20.01.XXX3 р.	?
31.12.	1 березня компанія видала кредит президенту компанії й отримала вексель на \$30,000. Сума кредиту підлягає поверненню через рік із виплатою 6% річних у момент погашення. Операція не була відображена в обліку	?
31.12.	Компанії належить три автомобілі, якими користуються виконавчі директори. 1 жовтня XXX2 р. був підписаний шестимісячний контракт з їх технічного обслуговування. Оплата здійснена авансом за наступні 6 місяців у сумі \$9,600 та враховані витрати з технічного обслуговування	

Для виконання завдання треба розробити робочий план рахунків та відобразити всі операції у системі рахунків.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

ТЕМА 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СКЛАДАННЯ І ПРЕДСТАВЛЕННЯ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ

Теми рефератів

1. Порівняльна характеристика основних принципів складання фінансової звітності в Україні (згідно П(С)БО) та на заході (згідно МСБО).
2. Порівняльна характеристика основних принципів складання фінансової звітності в Україні (згідно П(С)БО) та на заході (згідно Концептуальної основи).
3. Відмінності та спільні риси якісних характеристик інформації за кордоном та в Україні.

Задачі для самостійного розв'язання

Мета завдання — засвоїти необхідність дотримання основоположних бухгалтерських принципів при складанні фінансової звітності.

Задача 1. Зазначте, який із наведених принципів і якісних характеристик, відзначених буквами, застосовується до нижче приведених статей:

- а) своєчасність;
- б) порівняність;
- в) повне розкриття;
- г) консерватизм;
- д) принцип оцінки;
- е) істотність.

1. Той самий метод урахування товарно-матеріальних запасів застосовувався в 200X і 200X рр.

2. До фінансових звітів додається пояснювальна записка, яка говорить про те, що можливо у компанії виникне зобов'язання в суді, навіть якщо ніякого формального зобов'язання на дату упорядкування бухгалтерського балансу не існує.

3. Всі виплати з малої каси дебетуються на рахунок інших витрат.
4. Для цілей підготування щомісячних фінансових звітів магазин роздрібної торгівлі не проводить повного фізичного підрахунку ТМЗ, а використовує розрахункові дані.
5. Товарно-матеріальні запаси оцінюються по найменшій із двох оцінок (собівартість чи ринкова вартість).
6. Довгострокові інвестиції оцінюються за вартістю придбання.
7. Купівля дрібних інструментів, якими користується значна виробнича фірма, відбивається як витрати.
8. Компанія досягає угоди з клієнтом про погашення ним кредиту, що вже був списаний як безнадійний.

ТЕМА 3. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ КОМПАНІЙ

Теми рефератів

1. Сутність та види балансів Франції згідно наукових теорій вчених країни.
2. Мета та методи складання звіту про рух грошових коштів.
3. Особливості складання консолідованої звітності.

Задачі для самостійного розв'язання

Мета виконання завдання:

- опанувати методику складання звіту про рух грошових коштів;
- засвоїти основи консолідації балансу материнської та дочірньої компанії.

Задача 1. На основі балансу та звіту про прибутки і збитки скласти Звіт про рух грошових коштів прямим та непрямим методами.

Баланс
на _____ 200 __ р.
компанії “АВС”

	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
Активи		
Поточні активи		
Грошові кошти	15 000	46 000
Короткострокові інвестиції	127 000	115 000
Рахунки до отримання	55 000	47 000
Запаси	110 000	144 000
Витрати майбутніх періодів	5 000	1 000
Разом поточних активів	312 000	353 000
Довгострокові активи		
Основні засоби	505 000	715 000
Нарахована амортизація	-68 000	-103 000
Разом основних засобів	437 000	612 000
Усього активів	749 000	965 000
Зобов'язання		
Поточні зобов'язання		
Рахунки до оплати	43 000	50 000
Розрахунки з бюджетом (податок на прибуток)	5 000	3 000
Нараховані зобов'язання	9 000	12 000
Разом поточних зобов'язань	57 000	65 000
Довгострокові зобов'язання		
Облігації до оплати	245 000	295 000
Разом довгострокових зобов'язань	245 000	295 000
Власний капітал		
Прості акції	200 000	276 000
Додатковий оплачений капітал	115 000	189 000
Нерозподілений прибуток	132 000	140 000
Разом	447 000	605 000
Усього зобов'язань і власного капіталу	749 000	965 000

Звіт про прибутки та збитки
за період з _____ 200 __ р.
компанії “ABC”

Дохід	698 000
Собівартість реалізації продукції	(520 000)
Валовий прибуток	178 000
Операційні витрати (в т. ч. знос основних засобів — 37 000 дол.)	(147 000)
Прибуток від операційної діяльності	31 000
Доходи і витрати від неопераційної діяльності	
Витрати з виплати відсотків за отримані кредити	(23 000)
Процентний дохід за наданими кредитами	6 000
Доходи від продажу цінних паперів	12 000
Збитки від реалізації основних засобів	(3 000)
Разом доходи та витрати від неопераційної діяльності	(8 000)
Прибуток до сплати податку	23 000
Податок на прибуток	(7 000)
Чистий прибуток	16 000

Інші операції, не пов'язані з основною діяльністю, що відбулись в звітному періоді:

1. Придбані цінні папери на суму 78 000 дол.
2. Реалізовані цінні папери на суму 102000 дол. Вартість придбання цих паперів складає 90 000 дол.
3. Придбані основні засоби на суму 120 000 дол.
4. Реалізовані основні засоби за 5 000 дол. Первісна вартість — 10 000 дол., знос — 2 000 дол.
5. Випущені облігації загальною номінальною вартістю 100 000 дол. і на безготівковій основі зроблений обмін на основні засоби.

6. Виплачено 50 000 дол. за облігаціями, за якими наступив термін погашення.
7. Випущено 15 200 звичайних акцій номінальною вартістю 5 дол. на суму 150 000 дол.
8. Виплачені дивіденди в розмірі 8 000 дол.
- Зразок звіту про рух грошових коштів наведений нижче.

Звіт про рух грошових коштів
за період _____ 200 ____ р.
компанії “АВС”

Рух грошових коштів від операційної діяльності	
Чистий прибуток	
Коригування чистого прибутку	
Амортизація	
Прибуток від реалізації цінних паперів	
Збитки від реалізації основних засобів	
Рахунки до отримання	
Запаси	
Витрати майбутніх періодів	
Рахунки до оплати	
Нараховані зобов'язання	
Податок на прибуток	
Разом коригування чистого прибутку	
Чисті грошові кошти від операційної діяльності	
Рух грошових коштів від інвестиційної діяльності	
Придбання цінних паперів	
Реалізація цінних паперів	
Придбання основних засобів	
Реалізація основних засобів	
Чисті грошові кошти від інвестиційної діяльності	

Рух коштів від фінансової діяльності	
Погашення облігацій	
Випуск звичайних акцій	
Виплата дивідендів	
Чисті грошові кошти від фінансової діяльності	
Чиста зміна в стані коштів	
Кошти на початок року	
Кошти на кінець року	
Перелік негрошових операцій, пов'язаних з інвестиційною і фінансовою діяльністю	
Випущено облігації під придбання основних засобів	

Задача 2. Материнська компанія придбала пакет акцій (100 000), випущених дочірньою компанією (номінальною вартістю 5 дол. за акцію) за 575 000. На дату придбання материнська компанія оплатила також обладнання для дочірньої компанії на суму 10 000 дол. Баланс материнської та дочірньої компаній наведені у табл. 1 і 2 відповідно.

Таблиця 1 — Баланс материнської компанії на 01.01.200А р. (тис. дол.)

Актив		Пасив	
Інвестиції в дочірню компанію	575	Акціонерний капітал (прості акції)	1000
Дебітори	20	Нерозподілений прибуток	350
Грошові кошти	405	Кредитори	150
Інші активи	500		
Баланс	1500	Баланс	1500

Таблиця 2 — Баланс дочірньої компанії на 01.01.200А р. (тис. дол.)

Актив		Пасив	
Грошові кошти	150	Акціонерний капітал	500
Інші активи	450	Нерозподілений прибуток	75
		Кредитори	25
Баланс	600	Баланс	600

Необхідно скласти робочу таблицю консолідації балансів материнської та дочірньої компаній за нижче наведеним прикладом (табл. 3).

Таблиця 3 — Робоча таблиця консолідації балансів материнської та дочірньої компаній

Статті	Компанія		Коригування		Консолідований баланс
	матер.	дочірня	дебет	кредит	
Актив					
Інвестиції					
Грошові кошти					
Дебітори					
Інші активи					
Всього					
Пасив					
Акціонерний капітал					
Нерозподілений прибуток					
Кредитори					
Всього					

ТЕМА 4. ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ І ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Теми рефератів

1. Порівняльна характеристика обліку касових операцій на заході та в Україні.
2. Первісна документація з обліку грошових коштів західних компаній.
3. Спільні риси та відмінності списання безнадійної дебіторської заборгованості відповідно П(С)БО та МСБО.

Задачі для самостійного розв'язання

Мета завдання:

- вивчити облік грошових коштів, засвоїти формування фонду дрібних сум;
- вивчити облік рахунків до отримання;
- засвоїти облік товарних закупівель та їх продажу, облік надання знижок, повернення проданих товарів;
- опанувати методику розрахунку і обліку резерву за сумнівною заборгованістю.

Задача 1. Згідно касового апарату виручка магазину за день становила 6 500 дол. США. Фактична наявність грошей у касира — 6 525 дол. Оприбуткувати виручку від реалізації з урахуванням надлишку,

Задача 2. Виручка продуктового магазину згідно касового апарату становила за день 9 300 дол. США. Фактична наявність грошей у касі — 9 285 дол. Оприбуткувати виручку від реалізації з урахуванням нестачі.

Задача 3. Фірма створила фонд дрібних сум на місяць у розмірі 300 дол. США. Витрати за місяць: поштові — 70 дол.; транспортні — 60 дол.; канцелярські — 80 дол.; представницькі — 40 дол.

Задача 4. Корпорацією “К” виписаний рахунок на адресу покупця за відпущенні товари:

1. Товари за договірними цінами 12 500 дол.

2. Комерційна знижка	500 дол.
3. Нетто комерційне	12000 дол.
4. Розрахункова знижка	2%
5. До оплати	
6. ПДВ	10%
7. Разом за рахунком	

Надійшли гроші від покупця за продані товари згідно рахунку.

Необхідно розрахувати суми до сплати та відобразити, операції в обліку.

Задача 5. Корпорація “Д”:

а) 12.03. одержано і акцептовано вексель від компанії “А” на 20 000 дол. з сплатою через 6 міс. під 12% річних в покриття дебіторської заборгованості.

б) Продано дебіторську заборгованість у сумі 8000 дол. фінансовій компанії за умови 2% комісійних від суми дебіторської заборгованості.

в) Клієнт “А” має заборгованість у сумі 6 300 дол. 31.12.200_р. корпорація оцінила цього дебітора як неплатоспроможного на 100% та здійснила пряме списання дебіторської заборгованості. Проте 31 лютого 200_р. дебітор знайшов можливість відшкодувати 3 300 дол. Гроші надійшли на рахунок корпорації.

г) Дебіторська заборгованість корпорації на кінець року становить 45 000 дол. Несплати за попередні три роки: 6, 4 і 8%. 31.12.200_р., нараховано резерв сумнівних боргів з врахуванням залишку резерву 400 дол. У березні наступного року списано за рахунок резерву сумнівний борг у сумі 500 дол.

д) Обсяг продаж корпорації за звітний період становить 800 000 дол. Розмір несплат за попередні три роки становить відповідно 5,9 та 7%. 31.12.200_р. нараховано резерв сумнівних боргів (визначити). 15.03.200_р. один з клієнтів, який збанкрутував, надіслав в остаточний розрахунок 5 000 дол. з загальної суми боргу в 9 000 дол.

Скласти бухгалтерські проводки за операціями корпорацій, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 6. Корпорація “Р”.

Заборгованість покупця корпорації “Р” становить 50 000 дол. В кінці звітнього періоду корпорація “Р” оцінила свого клієнта як неплатоспроможного на 40% і створила резерв на знецінення рахунків клієнта. Через 3 місяці клієнт перерахував корпорації “Р” 30000 дол. Решту заборгованості клієнта корпорація “Р” списала за рахунок створеного резерву.

Скласти бухгалтерські проводки за операціями корпорацій, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 7. Дебіторська заборгованість компанії “К” на кінець року становить 60 000 дол. Несплати за попередні три роки: 7, 5 та 9%. 31.12.200А р. нараховано резерв сумнівних боргів з урахуванням залишку резерву 200 дол. У лютому наступного року списано за рахунок резерву сумнівний борг 1 300 дол. Скласти бухгалтерські проводки за операціями компанії, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 8. Обсяг продаж компанії “Д” за звітний період становить 700 000 дол. Розмір несплат за попередні три роки становить відповідно 4%, 8 та 6%. 31.12.200X р. нараховано резерв сумнівних боргів (визначити). 15.02.200X р. один з клієнтів, що банкрутує, надіслав в остаточний розрахунок 3 000 дол. з загальної суми боргу 7 000 дол. Скласти бухгалтерські проводки за операціями компанії, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 9. Фірма оцінює свого клієнта як неплатоспроможного на 70%, борг якого становив 20 000 дол. 31.12.200X р. створено резерв сумнівних боргів. 15.02.200X р. клієнт перерахував остаточний рахунок 4 000 дол. Скласти бухгалтерські проводки за операціями компанії, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 10. Рахунок на адресу покупця за відпущені товари: договірна ціна — 10 500 дол., комерційна знижка — 500, розрахункова знижка — 2% (визначити), ПДВ (10%) — визначити. Через певний час згідно рахунку та

договору надійшли гроші від покупця. Скласти бухгалтерські проводки за операціями, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 11. Від покупця “К” одержано (01.07.200X р.) вексель під 12% річних строком на 3 місяці в покриття дебіторської заборгованості. Номінал векселя 18 000 дол. 01.10 покупець оплатив номінальну вартість векселя і проценти. Скласти бухгалтерські проводки за операціями, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 12. 03.10.200X р. рахунок постачальника. Куплено товари в кредит на суму 10 000 дол. Умови розрахунку — 2/п-10. Частину товару на суму 500 дол. повернуто постачальнику (05.10.200X р.) як такого, що не відповідає якості. 12.10.200X р. оплачено рахунок постачальника. Скласти бухгалтерські проводки за операціями, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 13. Рахунок постачальника. Договірна ціна матеріалів — 9 000 дол. ПДВ — 10%. Через 15 днів рахунок постачальника оплачено з рахунку в комерційному банку. Відобразити облік розрахунків з постачальниками та надходження матеріалів за постійною та періодичною системами обліку.

ТЕМА 5. ОБЛІК ЗАПАСІВ

Теми рефератів

1. Проблема вибору методу оцінки вибуття запасів та його вплив на фінансовий результат діяльності компанії.
2. Підходи до відображення запасів в фінансовій звітності. Задачі для самостійного розв'язання

Мета виконання завдання:

- засвоїти методику розрахунку собівартості реалізованих товарів;
- опанувати методи визначення вартості товарно-матеріальних запасів.

Задача 1. Перелік операцій фірми “Густав” за травень 200_ р.

(Система постійного обліку)

	Дата	Кількість, штук	Ціна за одиницю	Загальна вартість
Залишок товарів на складі	01.05.	100	2,0	200
Надходження товарів на склад	03.05.	400	2,10	840
Видано товарів зі складу	04.05.	200		
Надходження товарів на склад	09.05.	300	2,12	636
Видано товарів зі складу	11.05.	400		
Надходження товарів на склад	18.05.	100	2,40	240
Видано товарів зі складу	20.05.	100		
Залишок товарів на складі	31.05.	200		
Всього		×	×	1916

Система постійного обліку, метод FIFO:

Дата видачі	Кількість, штук	Розрахунок вартості	Сума

Система постійного обліку, метод LIFO:

Дата видачі	Кількість, штук	Розрахунок вартості	Сума

Система постійного обліку, метод середньої величини

Дата	Залишок	Одержано	Видано	Ціна за од.	Сума

Задача 2. Перелік операцій фірми «Вдала» за червень 200_ р.

(Система періодичного обліку)

	Кількість, штук	Ціна за одиницю	Загальна вартість
Залишок товарів на 01.06.	130	1,28	166,4
Закупки за червень:			
3	150	1,10	165,0
8	240	1,35	324,0
11	300	1,20	360,0
15	280	1,28	358,4
18	500	1,35	375,0
25	250	1,10	275,0
30	325	1,20	390,0
32	400	1,28	512,0
Разом із залишком	2,575		3225,8
Залишок товарів на кінець місяця	750		
Собівартість реалізованої продукції за червень	1,825		?

Методичні вказівки

1. Провести оцінку виданих (реалізованих) товарів та товарів на кінець місяця за допомогою методів FIFO, LIFO та середньозваженої оцінки за системами постійного та періодичного обліку.

2. Проаналізувати результати, які будуть одержані при оцінці товарно-матеріальних запасів з використанням методів FIFO, LIFO та середньозваженої вартості за системами постійного та періодичного обліку.

Задача 3. Корпорація “Аріс Контіс” має таку інформацію про придбання та використання матеріалів за півроку:

(Системи постійного та періодичного обліку)

Дата	Показники	Вимір
1 січня	Залишок	2000 од. по 10 дол.
20 січня	Надходження	520 од. по 10,5 дол.
26 січня	Видаток	1400 од.
6 лютого	Надходження	800 од. по 11,5 дол.
23 лютого	Надходження	600 од. по 12.5 дол.
14 березня	Видаток	1240 од.
17 квітня	Видаток	480 од.
8 травня	Надходження	1000 од. по 11 дол.
16 червня	Видаток	760 од.

Методичні вказівки: визначити собівартість витрачених матеріалів і залишок на 30 червня, використовуючи методи FIFO, LIFO та середньозваженої оцінки за системами постійного та періодичного обліку запасів.

ТЕМА 6. ОБЛІК ІНВЕСТИЦІЙ В ЗАХІДНИХ КОМПАНІЯХ

Теми рефератів

1. Загальна характеристика обліку інвестицій в асоційовані компанії.
2. Фінансова звітність щодо частки в спільних підприємствах згідно МСБО 31.
3. Методи оцінки перекласифікації інвестицій та їх відображення в обліку.
4. Відображення в обліку та списання дисконта або премії. Задачі для самостійного розв'язання

Мета виконання завдання:

- вивчити облік фінансових вкладень західних компаній;
- засвоїти методику розрахунку величини Goodwill.

Задача 1. 31.07.1994 р. компанія “Д” придбала 90% капіталу компанії “Е” у вигляді звичайних акцій. Прибуток від цього придбання за період до 31.07.200X р. складає 135 000 у.о. Капіталі резерви компанії “Е” на 31.07.200X р. мають такий вигляд:

Акціонерний капітал	200000 у.о.
Нерозподілений прибуток (не на дату придбання)	285 000 у.о.
За придбані акції компанія “Д” заплатила	374 000 у.о.

Необхідно:

1. Розрахувати величину Goodwill, яку одержала компанія в результаті консолідації фінансової звітності.
2. Визначити частку меншості на день придбання.

ТЕМА 7. ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ І НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Теми рефератів

1. Способи придбання основних засобів і методи їх оцінки.
2. Особливості обліку природних ресурсів на Заході.
3. Проблеми вибору методу нарахування амортизації необоротних активів та його вплив на фінансові результати діяльності компанії.

Задачі для самостійного розв'язання

Мета виконання завдання:

- засвоїти облік основних засобів і нематеріальних активів;
- опанувати методи нарахування амортизації основних засобів.

Задача 1. Підприємство придбало устаткування на суму 48 000 дол. (ПДВ — 8 000) зі знижкою в 1%. Крім того, підприємство понесло такі

витрати: залізничний транспорт — 1000, транспортування — 300, оплата праці — 700. Відобразити операції в обліку і визначити первісну вартість.

Задача 2. Земля придбана разом зі старим будинком за 60 000 дол. Старий будинок знесли, а витрати, пов'язані зі зносом (зарплата), рівні 1 000 дол. У результаті ліквідації будинку одержали будматеріали на суму 2 000 дол. Оцінити собівартість землі і відобразити операції в обліку.

Задача 3. Підприємство зробило закупки на суму 20 000 на умовах 5/10 чистих 30. Рахунок на 10 000 підприємство оплатило протягом періоду дії знижки. Відобразити операції в обліку і знижки, використовуючи валовий метод.

Задача 4. Підприємство одержало споруду (балансова вартість — 70 000, амортизація — 2 000) в обмін на власний ангар (балансова вартість — 6 000, амортизація — 10 000). Ці споруди мають однакову справедливу вартість. Відобразити операції в обліку.

Задача 5. Підприємство придбало патент на винахід в обмін на випуск 1 000 простих акцій (номінал — 1 дол.). Балансова вартість патенту — 4 000, а ринкова вартість простої акції на момент здійснення операції — 18 дол. Визначити вартість патенту і відобразити операції в обліку.

Задача 6. Підприємство зробило закупки на суму 20 000 на умовах 5/10 чистих 30. Рахунок на 10 000 підприємство оплатило протягом періоду дії знижки. Відобразити операції в обліку і знижки, використовуючи чистий метод.

Задача 7. Продано верстат (у кредит). Первісна вартість верстата 30000 дол., амортизація за період експлуатації — 20 000 дол. Договірна ціна реалізації 15 000 дол. Відобразити в обліку вибуття устаткування за методикою США.

Задача 8. Первісна вартість устаткування 42 000 дол., термін експлуатації — 5 років. Очікувана ліквідаційна вартість 2 000 дол. Визначити суму амортизації за перший рік експлуатації методом подвійної норми та відобразити її в обліку.

ТЕМА 8. ОБЛІК ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Теми рефератів

1. Відображення розрахунків з оплати праці в країнах Західної Європи та США.
2. Особливості нарахування та обліку пенсійних зобов'язань.
3. Облігація як засіб залучення капіталу.
4. Значення векселів в умовах ринкової економіки та їх облік.
5. Методика обліку лізингових зобов'язань.

Задачі для самостійного розв'язання

Мета завдання:

- навчитися відображати в обліку зобов'язання;
- опанувати облік зобов'язань з оплати праці, облігацій, векселів.

Задача 1. Інформація про заробітну плату персоналу компанії “В” за звітній період (в доларах) складає:

— Фіксована зарплата (оклади)	60 000
— Погодинна оплата праці	40 000
— Утримана сума прибуткового податку	21 000
— Утримані профспілкові внески	400
— Обов'язкові утримання на соціальне страхування (7,15%)	7 150
— Чиста зарплата до сплати	71 450

Необхідно відобразити облік зобов'язань з оплати праці.

Задача 2. Нараховано зарплату персоналу фірми — 25 000 дол. Утримано: прибутковий податок — 3 700 дол., обов'язкове соціальне страхування — 2 300 дол. Виплачено зарплату працівникам фірми (визначити). Перераховано також заборгованість з утримань із зарплати.

Задача 3. Компанія “К” випустила 01.01.200X р. 1 000 шт. довгострокових облігацій номіналом 1 000 дол. кожна, на 5 років, процентна ставка — 12%. Сплата відсотків інвесторам 2 рази на рік: 01.07 та 01.01. наступного

року. Квота до ціни — 100 (реалізація за номінальною вартістю).

Методичні вказівки:

1. При достроковому викупі необхідно:

- визначити поточну (балансову) вартість облігацій на дату дострокового викупу.
- відобразити в обліку виплату грошей (викуп).
- визначити та відобразити в обліку прибутки чи збитки від викупу облігацій.

2. Поточна (балансова) вартість облігацій на дату викупу дорівнює:

- 1) номінальній вартості облігацій (випуск облігацій за номінальною вартістю);
- 2) номінальна вартість мінус недоамортизований дисконт (випуск облігацій з дисконтом);
- 3) номінальна вартість плюс недоамортизована премія (випуск облігацій з премією).

Задача 4. Компанія “К” 01.01.200X р. випустила (реалізувала) 1 000 шт. довгострокових облігацій номіналом 1 000 дол. кожна, на 5 років, за умови 12% річних. Квота до ціни — 98. Виплата відсотків 01.07 та 01.01 наступного року. Скласти бухгалтерські проводки за операціями, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 5. Після шостого платіжного періоду компанія викупила всі довгострокові облігації з квотою 103 до номіналу. Довідка: випущено 1000 облігацій номіналом 1000 дол. кожна, на 5 років, 12% річних, квота до ціни — 100, сплата процентів 01.07. та 01.01. наступного року. Скласти бухгалтерські проводки за операціями корпорацій, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 6. Після шостого платіжного періоду компанія викупила всі довгострокові облігації з квотою 103 до номіналу. Довідка: облігації випущено на 5 років, 1000 шт. номіналом 1000 дол. кожна, 12% річних, квота до ціни — 98, сплата процентів 01.07. та 01.01. наступного року. Скласти

бухгалтерські проводки за операціями, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 7. Після восьмого платіжного періоду компанія викупила всі свої довгострокові облігації з квотою — 104 до номіналу. Облігації були випущені у кількості 1 000 шт. номіналом 1 000 дол. кожна, на 5 років, 12% річних, квота до ціни — 106, оплата процентів 1.07. та 1.01. наступного року. Скласти бухгалтерські проводки за операціями, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 8. Компанія випустила (реалізувала) 01.01.200X р. 1 000 шт. довгострокових облігацій номіналом 100 дол. кожна, на 4 роки, процентна ставка— 12%. Квота до ціни — 105. Виплата процентів 01.07. та 01.01. 1.07.200X р. компанія виплатила відсотки по облігаціях з погашенням відповідної суми премії. Скласти бухгалтерські проводки за операціями компанії, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 9. Компанія випустила 1.01.200X р. довгострокові облігації, 1 000 шт., номіналом 100 дол. кожна, на 4 роки. Квота до ціни — 92. Виплата процентів 01.07. та 01.01. Відобразити в обліку сплату процентів інвесторам 01.07.200X р. з відповідною амортизацією дисконту та остаточне погашення зобов'язань за облігаціями через 4 роки (01.01.200X р.). Скласти бухгалтерські проводки за операціями компанії, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 10. Після шостого платіжного періоду компанія викупила всі свої довгострокові облігації з квотою 104 до номіналу. Довідка: облігації випущено на 4 роки, 1000 шт. номіналом 100 дол. кожна, 12% річних, квота до ціни — 95, сплата процентів 01.07 та 01.01. Скласти бухгалтерські проводки за операціями, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 11. Компанія викупила після шостого платіжного періоду всі свої довгострокові облігації з квотою 104 до номіналу. Ці облігації були випущені у кількості 1 000 шт., номіналом 100 дол. кожна, на 4 роки, 12% річних з оплатою процентів 01.07. та 02.02. Квота до ціни — 108. Скласти бухгалтерські проводки за операціями компанії, зробивши необхідні розрахунки.

ТЕМА 9. ОБЛІК ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Теми рефератів

1. Облік власного капіталу та відображення прибутку в індивідуальних підприємствах.
2. Облік власного капіталу та розподілу прибутку в товариствах.
3. Облік власного капіталу та розподілу прибутку в корпораціях.
4. Реорганізація балансу компанії при наявності дефіциту.
5. Облік різних видів дивідендів.

Задачі для самостійного розв'язання

Мета завдання:

- вивчити облік акціонерного капіталу;
- засвоїти методику виплати дивідендів.

Задача 1. Корпорація оголосила дивіденди 10 червня в розмірі 0,5 дол. на кожную з 1,8 мільйона випущених акцій. Реєстрація акціонерів відбулась 24 червня, а виплата дивідендів — 16 липня. Скласти бухгалтерські проводки за операціями корпорації, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 2. Рада директорів корпорації “Опус” оголосила дивіденди у розмірі 10% акцій, що знаходяться в обігу.

На дату оголошення дивідендів акціонерний капітал становив:

Звичайні акції (50 000 шт.)

за номінальною вартістю	10 дол.
Ринкова вартість 15 дол.	500 000 дол.
Нерозподілений прибуток	300 000 дол.
Всього	800 000 дол.

Кількість акцій, що мають бути випущені

в обіг 10% від 50 000 5 000 штук

Ринкова вартість: $5\,000 \times 15$ 75 000 дол.

Відобразити операції в обліку.

Задача 3. Відобразити операції на рахунках обліку компанії “Драйв” за звітний період.

1. 1000 звичайних акцій номінальною вартістю 100 дол. були випущені за ціною 110 дол.

2. Сто звичайних акцій були викуплені за ціною 112 дол.

3. Десять акцій були повторно випущені в обіг за ціною 112 дол.

4. Десять акцій були повторно випущені в обіг за ціною 130 дол.

5. Десять акцій були повторно випущені в обіг за ціною 98 дол.

6. Десять акцій були повторно випущені за ціною 105 дол.

Задача 4. Компанією “С” було вилучено з обігу 10 звичайних акцій з номінальною вартістю 100 дол. (емісійна вартість — 110 дол.) у квітні звітного року.

Відобразити бухгалтерський облік вилучення власних акцій за собівартістю та за номінальною вартістю.

Задача 5. Корпорація після п'ятого платіжного періоду конвертувала 1000 шт. довгострокових облігацій в прості акції номіналом кожна 10 дол. Умова конвертації: одна облігація в 100 дол. обмінюється на шість простих акцій. Довідка: облігації були випущені у кількості 1 000 шт. номіналом 100 дол. кожна, на 4 роки, квота — 92,12% річних та з оплатою відсотків по півріччях. Скласти бухгалтерські проводки за операціями корпорацій, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 6. Після шостого платіжного періоду корпорація конвертувала в прості акції 1 000 шт. довгострокових облігацій номіналом 100 дол. кожна, які були випущені на 4 роки та реалізовані з квотою 108. Оплата відсотків здійснювалась 01.07 та 01.01. Умова конвертації: одна облігація обмінюється на 7 простих акцій номіналом 10 дол. Скласти бухгалтерські проводки за операціями корпорацій, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 7. Корпорація випустила 25 000 шт. простих акцій номінальною вартістю 20 дол. та реалізувала їх по 25 дол. Через рік здійснено додатковий випуск простих акцій — 10 000 шт. номіналом 20 дол., при цьому 3 000 акцій

було сплачено грошима, а в оплату решти було одержано: устаткування на 55 000 дол., будівлю на 60 000 дол. та патент на винахід на 25 000 дол. Скласти бухгалтерські проводки за операціями корпорацій, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 8. 01.09.200X р. корпорація викупила 7 000 шт. простих акцій власної емісії на фондовій біржі за ціною 15 дол. кожна. Первісні акції випускались за ціною 10 дол. (номінальна вартість). 20.10.200X р. здійснено повторний випуск (реалізацію) раніше викуплених акцій: 4 000 шт. за ціною 20 дол. Скласти бухгалтерські проводки за операціями корпорацій, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 9. Корпорація випустила 1 000 привілейованих акцій номіналом 100 дол. кожна. Реалізація їх здійснилась за ціною 130 дол. кожна. Умова конвертації: одна привілейована акція обмінюється на 6 простих номіналом 10 дол. кожна. Через рік після випуску всі привілейовані акції конвертовані в прості. Скласти бухгалтерські проводки за операціями корпорацій, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 10. Рада директорів корпорації оголосила 5 березня дивіденди у розмірі 0,5 дол. на кожну з 90 тисяч штук простих акцій в обігу. Реєстрація акціонерів відбулася 20 березня, виплату дивідендів здійснено 5 квітня. Скласти бухгалтерські проводки за операціями корпорацій, зробивши необхідні розрахунки.

Задача 11. Рада директорів корпорації оголосила 15.03. дивіденди з виплатою їх простими акціями у розмірі 10% кількості акцій в обігу. В обігу знаходиться 90 тис. простих акцій номіналом 10 дол. кожна. Ринкова ціна становить 15 дол. за акцію. Реєстрація акціонерів відбулася 27.03., виплату дивідендів акціями здійснено 15.04. Скласти бухгалтерські проводки за операціями корпорацій, зробивши необхідні розрахунки.

ТЕМА 10. ОБЛІК ДОХОДІВ, ВИТРАТ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Теми рефератів

1. Поняття, визначення й оцінка доходів від усіх видів діяльності.
2. Витрати на виробництво продукції: поняття, класифікація та групування.
3. Методика визначення фінансового результату в країнах Європи і США.

Задачі для самостійного розв'язання

Мета виконання завдання:

— навчитися застосовувати теоретичні знання для розподілу доходів і витрат від різних видів діяльності.

Задача 1. При підготовці річної звітності Звіт про фінансові результати повинен бути представлений у визначеному форматі. Він має включати наступні категорії:

1. Виторг (валовий доход від реалізації).
2. Витрати на виробництво реалізованої продукції.
3. Витрати на збут.
4. Адміністративні витрати.
5. Інші доходи.
6. Доходи за цінними паперами, від наданих позик та ін.
7. Відсотки до сплати й аналогічні витрати.
8. Нехарактерні операції.

Необхідно перераховані нижче елементи доходів і витрат віднести до вищезгаданих категорій:

1. Списані безнадійні борги.
2. Реклама.
3. Знос устаткування.
4. Знос будинків.

5. Доход від реалізації устаткування.
6. Надання кредиту клієнтам.
7. Розкрадання на складі.
8. Витрати на гарантійне обслуговування продукції.
9. Урядові субсидії.
10. Страхові позови.
11. Доход від оренди.
12. Недопоставки сировини та комплектуючих.
13. Збитки в зв'язку зі страйком робітників.
14. Торгові знижки, які надані клієнтам.
15. Резерв на непогашений клієнтами кредит на кінець року.
16. Збитки від зміни курсу валют у ході імпорту.

ТЕМА 11. ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Теми рефератів

1. Порівняльна характеристика систем обліку витрат в управлінському обліку країн Європи і США.
2. Подібності й відмінності обліку витрат у Франції та в Україні.
3. Мета, завдання та значення управлінського обліку за кордоном і в Україні.

Задачі для самостійного розв'язання

Мета виконання завдання:

- представити поняття витрат в управлінському обліку;
- прилучити студента до багатства цього поняття і передати думку про те, що поняття витрат не обмежується визначенням, установленим законом, і має силу при будь-яких обставинах;
- підвести до розуміння взаємозв'язку, що існує між визначенням витрат, що він вибирає, і тим, як він розраховує його використувати.

Задача 1. Компанія виробляє два види продукції: верстат 1 і верстат 2, для виробництва яких використовуються наступні ресурси:

Для виробництва верстата		1 Для виробництва верстата 2
сировина	2 одиниці	3 одиниці
Цех № 1		
РСБВ (робоча сила, безпосередньо пов'язана з виробництвом)	1 година	1,5 години
Машини	5 маш/година	4 маш/година
Цех № 2		
РСБВ	3 години	7 годин
Машини	0,5 маш/година	1 маш/година

У січні 200А р. компанія виробила 10 верстатів № 1 і 20 верстатів № 2.

Витрати за січень склали:

питомі витрати з сировини	30 у.о.
витрати на 1 годину	36 у.о.

Амортизація машин:

цех 1	3 000 у.о.
цех 2	2 100 у.о.
цех технічного обслуговування	300 у.о.

Витрата на робочу силу, непрямі по відношенню до продукції, склали:

цех 1	1700 у.о.
цех 2	2 400 у.о.
цех технічного обслуговування	960 у.о.

Витрати на фурнітуру, непрямі по відношенню до продукту, склали:

цех	1 900 у.о.
цех	2 810 у.о.
цех технічного обслуговування	600 у.о.

На технічне обслуговування кожних 10 годин роботи машин необхідна 1 година.

Методичні вказівки:

- 1) визначити суму прямих і непрямих витрат;
- 2) розподілити непрямі витрати між робочими місцями і визначити число робочих одиниць;
- 3) розрахувати суму непрямих витрат, які необхідно віднести до виробництва продукції;
- 4) визначити витрати на 1 робочу одиницю, розрахувати виробничі витрати з продукції і звести розрахунки в таблицю, наведену нижче.

Вид ресурсу	1 одиниця верстата 1			1 одиниця верстата 2		
	Кількість	Витрати	Всього	Кількість	Витрати	Всього
Сировина						
Цех № 1						
РСБВ						
Непрямі витрати						
Витрати загальні по цеху						
Цех № 2						
РСБВ						
Непрямі витрати						
Витрати на виробництво готової продукції						

Задача 2. 20 вересня 200D р. англієць Скотт довідався, що він терміново повинен відправитися наступного дня в Берлін за родинних обставин. Він не може дістати квиток на потяг чи літак; він вирішує попросити свого друга Блейка позичити йому “Мерседес”.

За останні три роки Скотт уже позичав у Блейка його автомобіль для невеликих поїздок, але тепер він уперше просить позичити йому машину для

поїздки на далеку відстань. Скотт хоче заплатити Блейку, але він не знає, як це зробити.

Відомо, що покупна вартість “Мерседеса” на вересень 200A р.; 18 000 євро. Середній пробіг “Мерседеса” — 200 000 км.

Покупна вартість “Мерседеса” у вересні 200D р. — 28 000 євро.

Витрати на утримання автомобіля (лагодження, пальне та ін.) у вересні 200D р.— 4 500 євро, що відповідає пробігу в 3 000 км.

Річне фіксоване мито на транспортні засоби в 200D р.— 360 євро. Страховий внесок у 200Dр.— 3 600 євро.

Блейк використовує “Мерседес” у професійних цілях.

Відстань між Лондоном і Берліном — 850 км.

Вартість бензину — 25 євро за 1 л. Середнє споживання — 13 літрів на 100 км.

Кількість бензину в паливному баку при відправленні з Лондона — 35 л, по поверненні в Лондон — 5 л.

Методичні вказівки: необхідно визначити елементи, що складають витрати на використання автомобіля, і розрахувати компенсацію, яку хоче виплатити Скотт Блейку.

Студенти заочної форми навчання отримують:

- 1) реферат — за номером у списку групи;
- 2) задачу - за кінцевою цифрою залікової книжки,
0 - 2 завдання № 2 ,6;
3 - 7 завдання № 3 ,7;
7 - 9 завдання №5,8.

КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Для виконання контрольної роботи необхідно розкрити зміст запропонованих теоретичних питань, розв'язати задачу й зробити висновки.

Контрольна робота № 1

1. Теоретичне питання: Звіт про прибутки і збитки. Звіт про рух грошових коштів.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику системи стандарт-кост.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Визначити фактори.

2. Обчислити величину відхилень за прямими матеріальними затратами.

3. Зробити висновки.

2. Інформаційне забезпечення

Для виготовлення однієї деталі потрібно 18 кг основних матеріалів по 16 дол. за 1 кг. У звітному місяці було виготовлено 100 деталей, для цього використано 900 кг матеріалів вартістю 17 дол. за 1 кг.

Контрольна робота № 2

1. Теоретичне питання: Вимоги до якості інформації. Принципи обліку.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику методу рівномірного (прямолінійного) списання вартості.

Завдання II. Розгляньте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити суму амортизаційних відрахувань за кожний рік, нагромаджений знос і залишкову вартість.

2. Нарахувати амортизацію автомобіля за роки експлуатації.

3. Зробити висновки.

2. Інформаційне забезпечення

А) Початкова вартість автомобіля — 22 000 дол. Б) Ліквідаційна вартість автомобіля — 2000 дол. В) Термін служби автомобіля — 4 роки.

Контрольна робота № 3

1. Теоретичне питання: Елементи фінансової звітності.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику природних ресурсів.

Завдання II. Розгляньте та проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити вартість однієї видобутої одиниці ресурсів.

2. Обчислити вартість “виснаження” природних ресурсів за обліковий період.

3. Скласти бухгалтерську проводку.

2. Інформаційне забезпечення

А) Вартість придбання шахти — 560 000 дол. Б) Ліквідаційна вартість — 60 000 дол. В) Запаси вугілля оцінюються — 50 000 дол. Г) Видобуток вугілля становив — 120 000 т.

Контрольна робота № 4

1. Теоретичне питання: Консолідовані бухгалтерські документи.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте визначення сумнівних боргів і коротку характеристику методів підрахунку величини видатків за сумнівними боргами.

Завдання II. Розгляньте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити величину втрат за сумнівними боргами за звітний період за методом у процентах від нетто-реалізації.

2. Обчислити процент втрат за сумнівними боргами за три попередні роки.

3. Скласти бухгалтерську проводку, що відображає величину втрат за сумнівними боргами.

2. Інформаційне забезпечення

А) Нетто реалізація за три останні роки — 224 000 дол.

Б) Витрати за сумнівними боргами за три останні роки — 5000 дол.

В) Реалізація за звітний період — 66 600 дол.

Г) Повернення й уцінка — 600 дол.

Д) Залишки з продажу — 1000 дол.

Контрольна робота № 5

1. Теоретичне питання: Створення спільних підприємств у Східній Європі.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Коротко охарактеризуйте метод нарахування амортизації пропорційно обсягові виконаних робіт.

Завдання II. Розгляньте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити амортизаційні відрахування за кожен рік, нагромаджений знос і залишкову вартість.

2. Нархувати амортизацію вантажного автомобіля за роки експлуатації.

3. Зробити висновки.

2. Інформаційне забезпечення

А) Початкова вартість — 40 000 дол. Б) Ліквідаційна вартість — 4000 дол. В) Термін експлуатації — 5 років. Г) Пробіг автомобіля — 60 000 миль,

у т. ч. за:

1-й рік — 20 000 миль;

2-й рік — 20 000 миль;

3-й рік — 10 000 миль;

4-й рік — 5000 миль;

5-й рік — 5000 миль.

Контрольна робота № 6

1. Теоретичне питання: Структура бухгалтерського балансу.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте визначення сумнівних боргів і коротку характеристику методу підрахунку величини видатків за сумнівними боргами шляхом обліку рахунків за термінами їх сплати.

Завдання II. Розгляньте основні дані задачі. Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити процент сумнівних боргів кожного з термінів.

2. Обчислити загальну величину видатків за сумнівними боргами за встановлений термін.

3. Скласти бухгалтерську проводку, що відображає величину втрат за сумнівними боргами.

2. Інформаційне забезпечення

Картка обліку сплати (дол. США)

Покупець	Всього до сплати	Термін оплати не наступив	Прострочення від 1 до 30 днів	Прострочення від 31 до 60 днів	Прострочення від 61 до 90 днів	Прострочення понад 91 день
А	10 000	10 000				
Б	22 000		22 000			
В	4 200			4200		
Г	5 800				5800	
Д	4 500					4500
Всього	46 500	10 000	22 000	4200	5800	4500
% сумнівних боргів		1	2	10	30	50

Контрольна робота № 7

1. Теоретичне питання: Облік короткотермінових зобов'язань.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику методів нарахування амортизації та назвіть основні особливості методу списання вартості за сумою чисел.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити амортизовану вартість за весь період служби обладнання.

2. Обчислити суму чисел за формулою.

3. Нарахувати амортизацію обладнання за роки експлуатації.

4. Зробити висновки.

2. Інформаційне забезпечення

А) Початкова вартість — 15 000 дол.

Б) Ліквідаційна вартість — 3000 дол.

В) Термін експлуатації — 6 років.

Контрольна робота № 8

1. Теоретичне питання: Непередбачені чи потенційні зобов'язання.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику системи стандарт-кост.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Визначити фактори.

2. Обчислити величину відхилень за прямими трудовими; затратами.

3. Зробити висновки.

2. Інформаційне забезпечення

Для виготовлення продукту "В" за нормативом потрібно 18 год при нормативній ставці 8 дол. за годину. За звітний місяць було виготовлено 100 одиниць продукту "В", для чого затрачено 1650 трудогодин, вартістю 10 дол. за одну годину.

Контрольна робота № 9

1. Теоретичне питання: Облік довготермінових зобов'язань.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте визначення векселів до отримання та показників, які їх характеризують.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити позичковий процент, суму погашення векселя, дисконт, виплату за векселем.

2. Скласти бухгалтерські проводки.

2. Інформаційне забезпечення

Вексель на суму 6000 дол. під 12 % річних видано на термін 110 днів, дисконтується банком ставкою 15 %, коли залишилося 60 днів до закінчення терміну векселя.

Контрольна робота № 10

1. Теоретичне питання: Облік пенсійних зобов'язань. 2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику методів нарахування амортизації та вкажіть основні особливості методу зменшеного залишку.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити амортизовану вартість за кожен рік експлуатації при подвійній нормі амортизації, нагромаджений знос і залишкову вартість.

2. Нарахуйте амортизацію обладнання за роки експлуатації.

3. Зробіть висновки.

А) Початкова вартість автомобіля — 44 000 дол.

Б) Ліквідаційна вартість автомобіля — 4000 дол.

В) Термін експлуатації — 5 років.

Контрольна робота № 11

1. Теоретичне питання: Облік власного капіталу компанії.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику методів оцінки матеріальних запасів та особливостей методу середньої вартості.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити повну вартість матеріальних запасів.

2. Оцінити матеріальні запаси за методом середньої вартості.

2. Інформаційне забезпечення

- А) Залишок матеріальних запасів на початок періоду — 2200 одиниць;
- Б) Ціна за одиницю — 10 дол.;
- В) За звітний період поступило матеріальних запасів — 300 одиниць;
- Г) Ціна за одиницю — 12 дол.

Контрольна робота № 12

1. Теоретичне питання: Міжнародні бухгалтерські фірми та професія бухгалтера.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Коротко охарактеризуйте метод нарахування амортизації та вкажіть на основні особливості методу списання вартості за сумою чисел.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

- 1. Обчислити амортизовану вартість за весь період служби обладнання.
- 2. Обчислити суму чисел за формулою.
- 3. Нархувати амортизацію обладнання за роки експлуатації.
- 4. Зробити висновки.

2. Інформаційне забезпечення

- А) Початкова вартість — 24 000 дол.
- Б) Ліквідаційна вартість — 4000 дол.
- В) Термін експлуатації — 5 років.

Контрольна робота № 13

1. Теоретичне питання: Бухгалтерське регулювання та бухгалтерські професії в Бельгії.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику методу нарахування амортизації пропорційно обсягові виконаних робіт.

Завдання II. Розгляньте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити амортизаційні відрахування за кожен рік, нагромаджений знос і залишкову вартість.
  2. Нарахувати амортизацію вантажного автомобіля за роки експлуатації.
  3. Зробити висновки.
2. Інформаційне забезпечення
- А) Початкова вартість — 55 000 дол.
  - Б) Ліквідаційна вартість — 5000 дол.
  - В) Термін експлуатації — 4 роки.
  - Г) Пробіг автомобіля — 100 000 миль, у т. ч. за: 1-й рік — 30 000 миль, 2-й рік — 30 000 миль, 3-й рік — 20 000 миль, 4-й рік — 20 000 миль.

Контрольна робота № 14

1. Теоретичне питання: Бухгалтерське регулювання та принципи обліку в Данії.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте визначення бухгалтерського балансу та характеристику статей і розділів балансу.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Визначити, до якого розділу активу чи пасиву належить кожна із названих статей.
  2. Скласти бухгалтерський баланс акціонерного товариства.
2. Інформаційне забезпечення
1. Векселі отримані — 495;
  2. Прибуток — 2783;
  3. Земля — 1155;
  4. Обладнання невиробниче — 836;

5. Нерозподілений капітал — 506;
6. Видатки на комунальні послуги — 33;
7. Видатки на канцелярські потреби — 22;
8. Каса — 858.

Контрольна робота № 15

1. Теоретичне питання: Подання бухгалтерських документів і консолідація бухгалтерських звітних документів у Данії.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику системи стандарт-кост.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Визначити фактори.
  2. Обчислити величину відхилень за прямими матеріальними затратами.
  3. Зробити висновки.
2. Інформаційне забезпечення

Для виготовлення однієї деталі потрібно 15 кг основних матеріалів по 10 дол. за кг. За звітний місяць було виготовлено 100 деталей, для цього використано 800 кг матеріалів вартістю 12 дол. за кг.

Контрольна робота № 16

1. Теоретичне питання: Подання бухгалтерських документів і бухгалтерської звітності в Бельгії.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику методів оцінки матеріальних запасів та особливості методів оцінки ФІФО і ЛІФО.

Завдання II. Розгляньте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити й оцінити величину матеріальних запасів, витрачених на виробництво за методами ФІФО та ЛІФО.

2. Обчислити залишок матеріальних запасів на кінець звітного періоду та здійснити його оцінку.

3. Зробити висновок і вказати, який із методів оцінки краще застосовувати за вказаних умов.

2. Інформаційне забезпечення

Залишки матеріальних запасів

Зміст операції	Кількість (од.)	Ціна (дол. США)	Сума (дол. США)
1. Залишок на початок	20	10	200
2. Надійшло за документами:			
№1	22	11	?
№2	24	12	?
№3	26	13	?
3. Разом надійшло	72		?
4. Витрачено на виробництво:			
в оцінці за методом ФІФО	50		?
в оцінці за методом ЛІФО	50		?
5. Залишок на кінець:			
в оцінці за методом ФІФО	?		?
в оцінці за методом ЛІФО	?		?

Контрольна робота № 17

1. Теоретичне питання: Порядок обліку гудвіла та перерахунку іноземної валюти в Данії.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст І. Дайте коротку характеристику системи стандарт-кост.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Визначити фактори.
2. Обчислити величину відхилень за прямими трудовими затратами.
3. Зробити висновки.
2. Інформаційне забезпечення

Для виготовлення деталі "X" за нормативом потрібно 48 год при нормативній ставці 13 дол. за годину. За звітний місяць було виготовлено 100 деталей "X", для цього затрачено 4000 трудогодин, вартість 14 дол. за одну годину.

Контрольна робота № 18

1. Теоретичне питання: Бухгалтерське законодавство і бухгалтерські професії у Франції.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику методів оцінки матеріальних запасів та особливостей методу суцільної (специфічної) ідентифікації.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно обчислити:

1. Вартість кінцевих матеріальних запасів за методом специфічної ідентифікації.
2. Собівартість реалізованих товарів.
3. Залишок матеріальних запасів на кінець періоду та зробити висновки.
2. Інформаційне забезпечення Залишки матеріальних запасів

Зміст операції	Кількість (од.)	Ціна (дол. США)	Сума (дол. США)
1	2	3	4
1. Залишок на 01.03	100	1,00	?

1	2	3	4
2. Придбано:			
01.03	50	1,10	?
02.03	120	1,20	?
15.03	130	1,30	?
22.03	140	1,40	?
3. Разом товарів для продажу	540		?
4. Реалізовано	340		?
5. Залишок на 01.04	200		?

У залишок на 01.04 входять 100 одиниць, що були в запасі на 01.03, 30 одиниць із придбаних 02.03 і 70 одиниць із придбаних 22.03.

Контрольна робота № 19

1. Теоретичне питання: Облік самофінансування французьких фірм.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику системи директ-костинг.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити, скільки комплектів білизни необхідно продати, щоб не мати збитків та отримати прибуток 800 дол.

2. Зробити висновки.

2. Інформаційне забезпечення

А) Ціна придбання одного комплекту — 100 дол.;

Б) Ціна продажу — 180 дол.;

В) Оренда приміщення магазину — 40 000 дол.

Обчислення провести за рівнянням:

А) За умови, що магазин окупив лише свої витрати;

Б) За умови, що магазин отримав прибуток 800 дол.

Контрольна робота № 20

1. Теоретичне питання: Бухгалтерський облік у французьких сільсько-господарських кооперативах.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте детальну характеристику методу ФІФО, вкажіть на його переваги та недоліки.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно обчислити:

1. Величину матеріальних запасів, витрачених на виробництво за методом ФІФО.

2. Величину залишку матеріальних запасів на кінець звітної періоду та здійснити його оцінку.

3. Зробити висновки.

2. Інформаційне забезпечення

Залишки матеріальних запасів

Зміст операції	Кількість (од.)	Ціна (дол. США)	Сума (дол. США)
1. Залишок на початок	10	10	100
2. Надійшло за документами			
№19	11	10	
№20	12	11	?
№21	13	12	?
3. Разом надійшло	36		?
4. Витрачено на виробництво: в оцінці за методом ФІФО	40		?
5. Залишок на кінець: в оцінці за методом ФІФО	?		?

Контрольна робота № 21

1. Теоретичне питання: Бухгалтерське регулювання та бухгалтерські професії в Німеччині.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику системи директ-костинг.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити, скільки жіночих костюмів потрібно продати, щоб не мати збитків та отримати прибуток 1200 дол.

2. Зробити висновки.

2. Інформаційне забезпечення

А) Ціна придбання одного костюма — 150 дол.;

Б) Ціна продажу — 270 дол.;

В) Оренда приміщення обходиться магазину — 60 000 дол.

Обчислена провести за рівнянням:

А) За умови, що магазин окупить лише свої витрати;

Б) За умови, що магазин отримає прибуток 1200 дол.

Контрольна робота № 22

1. Теоретичне питання: Подання бухгалтерських документів і консолідація бухгалтерських звітних документів у Німеччині.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте характеристику методу ФІФО, вкажіть на його переваги та недоліки.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно обчислити:

1. Величину матеріальних запасів, витрачених на виробництво за методом ЛІФО.

2. Величину залишку матеріальних запасів на кінець звітної періоду та здійснити його оцінку.

3. Зробити висновки.

2. Інформаційне забезпечення

Залишки матеріальних запасів

Зміст операції	Кількість (од.)	Ціна (дол. США)	Сума (дол. США)
1. Залишок на початок	10	10	100
2. Надійшло за документами:			
№ 30	20	11	?
№31	30	12	?
№33	40	15	?
3. Разом надійшло	90		?
4. Витрачено на виробництво: в оцінці за методом ЛФО	95		?
5. Залишок на кінець в оцінці за методом ЛФО	?		?

Контрольна робота № 23

1. Теоретичне питання: Бухгалтерські принципи. Облік гудвіла та перерахунок іноземної валюти в Німеччині.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте визначення бухгалтерського балансу та характеристику статей і розділів балансу.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Визначити, до якого розділу активу чи пасиву належить кожна із вказаних статей.

2. Скласти бухгалтерський баланс акціонерного товариства.

2. Інформаційне забезпечення

1. Векселі отримані — 550;
2. Отримані аванси — 550;
3. Винагороди отримані — 550;
4. МШП — 356,4;
5. Рахунки до отримання — 314,6;
6. Прибуток — 952,6;
7. Видатки на страхування — 110;
8. Рахунки до оплати — 158,4.

Контрольна робота № 24

1. Теоретичне питання: Бухгалтерське регулювання та бухгалтерські професії в Греції.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте характеристику методу середньої вартості при оцінці матеріальних запасів, вкажіть на його переваги та недоліки.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити вартість матеріалів, що реалізовані за місяць.
2. Обчислити залишок на 1 липня та здійснити його оцінку.

2. Інформаційне забезпечення

Залишки матеріальних запасів

Зміст операції	Кількість (од.)	Ціна (дол. США)	Сума (дол. США)
1. Залишок на 01.06	12	10	120
2. Надійшло			
05.06	25	11	?
08.06	35	12	?
20.06	45	13	?

Зміст операції	Кількість (од.)	Ціна (дол. США)	Сума (дол. США)
3. Всього надійшло	105		?
4. Реалізовано	100		?
5. Залишок на 01.07	?		?

Контрольна робота № 25

1. Теоретичне питання: Бухгалтерські принципи й аудит у Греції.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте характеристику короткотермінових інвестицій фірми.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Визначити, прибуток чи збитки отримала фірма при продажу цінних паперів.

2. Відобразити дані операції на рахунках бухгалтерського обліку. 2. Інформаційне забезпечення

Фірма "1" придбала 4000 акцій у вигляді вкладеного капіталу фірми "2"; купівельна вартість акцій становила 52 дол., включаючи комісійні та послуги брокера. Реалізація акцій проводиться по 50 дол. за одну акцію.

Контрольна робота № 26

1. Теоретичне питання: Бухгалтерські професії та бухгалтерське регулювання в Ірландії.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику природних ресурсів.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити вартість однієї видобутої одиниці ресурсів.
  2. Обчислити вартість “виснаження” природних ресурсів за обліковий період.
  3. Скласти бухгалтерську проводку.
2. Інформаційне забезпечення
- А) Вартість нафтового родовища — 400 млн. дол.;
- Б) Запаси нафти — 200 млн. барелей;
- В) Річний видобуток — 6 млн. барелей.

Контрольна робота № 27

1. Теоретичне питання: Особливості організації обліку гудвіла та матеріальних активів основного капіталу в Ірландії.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику методу рівномірного (прямолінійного) списання вартості .

Завдання II. Розгляньте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити суму амортизаційних відрахувань за кожний рік, нагромаджений знос і залишкову вартість.
  2. Нарахувати амортизацію автомобіля за роки експлуатації.
  3. Зробити висновки.
2. Інформаційне забезпечення
- А) Початкова вартість автомобіля — 26 000 дол.;
- Б) Ліквідаційна вартість автомобіля — 2000 дол.;
- В) Термін служби автомобіля — 6 років.

Контрольна робота № 28

1. Теоретичне питання: Бухгалтерське регулювання та бухгалтерські професії в Італії.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику природних ресурсів.

Завдання II. Розгляньте і проаналізуйте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити вартість однієї видобутої одиниці ресурсів.

2. Обчислити вартість “виснаження” природних ресурсів за обліковий період.

3. Скласти бухгалтерську проводку.

2. Інформаційне забезпечення

А) Вартість придбання шахти — 280 000 дол.

Б) Ліквідаційна вартість — 80 000 дол.

В) Запаси вугілля оцінюються — 50 000 дол.

Г) Видобуток вугілля — 130 000 т.

Контрольна робота № 29

1. Теоретичне питання: Подання бухгалтерських документів і консолідація звітних документів в Італії.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте визначення сумнівних боргів і коротку характеристику методів підрахунку величини видатків за сумнівними боргами.

Завдання II. Розгляньте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити величину втрат за сумнівними боргами за звітний період за методом у процентах від нетто-реалізації.

2. Обчислити процент втрат за сумнівними боргами за 3 попередні роки.
3. Скласти бухгалтерську проводку, що відображає величину втрат за сумнівними боргами.

2. Інформаційне забезпечення

- А) Нетто реалізація за три останні роки — 425 800 дол.
- Б) Витрати за сумнівними боргами за три останні роки — 4000 дол.
- В) Реалізація за звітний період — 45 000 дол.
- Г) Повернення й уцінка — 500 дол.
- Д) Залишки з продажу — 3000 дол.

Контрольна робота № 30

1. Теоретичне питання: Особливості організації обліку гудвіла й основного капіталу в Італії.

2. Задача.

1. Зміст ситуації і завдання

Зміст I. Дайте коротку характеристику методу нарахування амортизації пропорційно обсягові виконаних робіт.

Завдання II. Розгляньте основні дані задачі.

Для розв'язання задачі необхідно:

1. Обчислити амортизаційні відрахування за кожен рік, нагромаджений знос і залишкову вартість.

2. Нархувати амортизацію вантажного автомобіля за роки експлуатації.

3. Зробити висновки.

2. Інформаційне забезпечення

А) Початкова вартість — 70 000 дол.

Б) Ліквідаційна вартість — 6000 дол.

В) Термін експлуатації — 5 років.

Г) Пробіг автомобіля — 80 000 миль, у т. ч. за:

1-й рік — 20 000 миль, 2-й рік — 30 000 миль, 3-й рік — 10 000 миль, 4-й рік — 10 000 миль, 5-й рік — 10 000 миль.

ТЕСТИ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. За суб'єктивно-географічною ознакою системи обліку класифікують-ся на:

- а) англо-американську, континентальну, південноамериканську моделі;
- б) англо-американську, південноамериканську моделі;
- в) англо-американську, європейську, південноафриканську моделі.

2. Історично склалися такі способи реєстрації фактів у бухгалтерському обліку:

- а) первинний і вторинний;
- б) простий і подвійний;
- в) простий і складний.

3. Як називають власників підприємства, організованого як корпорація?

- а) партнерами;
- б) засновниками;
- в) інвесторами;
- г) монополістами;
- д) акціонерами.

4. Існують такі види корпорацій:

- а) прості й складні;
- б) відкриті й закриті;
- в) великі, середні, малі;
- г) типові, альтернативні.

5. Концепція бухгалтерського обліку означає:

- а) цілі обліку;
- б) пріоритетність користувачів фінансової звітності;
- в) зміст нормативних, методологічних, організаційних документів у сфері обліку.

6. Процедура створення міжнародного стандарту фінансової звітності:

- а) змінюється залежно від змісту стандарту;

- б) суворо регламентована;
  - в) коригується КМСБО раз на два роки.
7. Спосіб відображення господарських операцій у системі обліку — це:
- а) цикл;
  - б) принцип;
  - в) облікова процедура.
8. Для обліку видів майна, яке належить підприємству і яке знаходиться в його обороті, призначені рахунки:
- а) активів;
  - б) доходів;
  - в) капіталу;
  - г) витрат.
9. Чистий прибуток на акцію — це:
- а) співвідношення чистого прибутку, зменшеного на величний дивідендів на привілейовані акції до загальної кількості акцій;
  - б) відношення дивідендів по акціях до їх ринкової вартості;
  - в) ділення дивідендів по акціях на прибуток по акціях.
10. У міжнародній практиці рахунками до отримання називають:
- а) кредиторську заборгованість;
  - б) дебіторську заборгованість;
  - в) короткострокові кредити банків.
11. У міжнародній практиці рахунками до сплати називають:
- а) кредиторську заборгованість;
  - б) дебіторську заборгованість;
  - в) короткострокові кредити банків.
12. До грошових еквівалентів відносять:
- а) банківський кредит;
  - б) векселі;
  - в) короткострокові інвестиції;
  - г) роялті.

13. У Великобританії при оцінці запасів виходять із принципу.

- а) обачності;
- б) об'єктивності;
- в) відповідності доходів і витрат.

14. Довгострокові інвестиції вибувають із балансу, якщо вони обертаються на вільному ринку за:

- а) реалізаційною вартістю;
- б) купівельною вартістю;
- в) залишковою вартістю.

15. За МСБО поточні інвестиції включаються до:

- а) оборотних активів;
- б) необоротних активів;
- в) нематеріальних активів.

16. За МСБО короткострокові фінансові інвестиції — це такі, що реалізуються:

- а) протягом 1 року;
- б) протягом 2-х років;
- в) протягом 6 місяців.

17. Основні елементи фінансових звітів:

- а) доходи й витрати;
- б) активи, зобов'язання, чистий прибуток;
- в) активи, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати;
- г) власний капітал.

18. Прикладом грошових коштів від фінансової діяльності є:

- а) надходження від продажу власної продукції;
- б) отримання грошової короткострокової позики;
- в) платіж за придбані облігації;
- г) придбання сировини для виробництва.

19. Перенесення облікових даних до Головної книги — це:

- а) журналізація;

- б) трансакція;
- в) постинг;
- г) авалювання.

20. Як слід відобразити запаси в балансі підприємства?

За:

- а) чистою вартістю реалізації;
- б) собівартістю;
- в) найменшою з оцінок: собівартістю чи чистою вартістю реалізації.

21. Надходження коштів із поточного рахунку підприємства в банку до каси слід відобразити в складі:

- а) операційної діяльності;
- б) інвестиційної діяльності;
- в) фінансової діяльності;
- г) не відобразити у звіті про рух грошових коштів.

22. 5 лютого 2002 р. корпорація оголосила про виплату дивідендів за 2001 р. в сумі \$450,000. Дивіденди будуть виплачені акціонерам, які володіють акціями фірми станом на 10 лютого 2002 р.

Як вплине дана подія на підсумок власного капіталу в балансі корпорації на 31 грудня 2001 р.?

- а) зменшили суму капіталу 25.03.02;
- б) ніяк не вплинули;
- в) зменшили суму капіталу 5.02.02.

23. Прибуток корпорації від звичайної діяльності до оподаткування у 2001 р. становив \$150,000. За рік залишок запасів зменшився на \$20,000, кредиторська заборгованість зросла на \$40000, амортизація довгострокових активів склала \$55,000. Розрахуйте чисті грошові надходження від операційної діяльності:

- а) \$170,000;
- б) \$260,000;
- в) \$265,000;

г) \$185,000.

24. Оборотні активи компанії включають в себе:

- а) грошові кошти;
- б) рахунки до сплати;
- в) рахунки до отримання;
- г) ринкові цінні папери.

25. Підприємство в 1995 р. придбало ділянку землі за \$20,000. 31 грудня 2001 р. підприємству запропонували продати цю ділянку землі за \$120,000. Яка сума повинна бути відображена в балансі підприємства станом на 31 грудня 2001 р.?

- а) \$20,000;
- б) \$120,000;
- в) \$100,000.

26. Власний капітал включає в себе:

- а) засоби, отримані від інвесторів;
- б) засоби, отримані від кредиторів;
- в) нерозподілений прибуток.

27. Компанія володіє облігаціями, випущеними Державним казначейством США/US Treasury. Як будуть відображені в балансі компанії вказані облігації?

У вигляді:

- а) активів компанії;
- б) зобов'язань компанії;
- в) капіталу компанії.

28. Компанія придбала ринкові цінні папери, щоб мати прибуток. Придбані цінні папери є для підприємства:

- а) інвестиціями;
- б) додатковим капіталом;
- в) оборотними засобами.

29. Довгострокові зобов'язання фірми складають \$350,000. Ця сума відображена в балансі в двох розділах: короткострокові зобов'язання; довгострокові зобов'язання:

- а) поточні зобов'язання \$50,000;
- б) поточні зобов'язання \$300,000;
- в) довгострокові зобов'язання \$300,000;
- г) довгострокові зобов'язання \$50,000;
- д) такого не може бути.

30. Назвіть, що означає термін “нараховані доходи”:

- а) дохід зароблений, але ще не отриманий;
- б) дохід ще не зароблений, але гроші отримані;
- в) сплачені наперед витрати, які ще не мали місця.

31. Підприємство закупило протягом року 600 одиниць товару

- перша закупка 100 од. $\times$ \$30;
- друга закупка 250 од. $\times$ 35;
- третя закупка 250 од. $\times$ 40.

На початок року товару на складі не було, на кінець року — 200 одиниць. Згідно з обліковою політикою фірма застосовує для оцінки запасів метод Фіфо. Собівартість реалізованих товарів та балансова вартість запасів на кінець періоду становили:

— собівартість реалізованих товарів:	— балансова вартість запасів на кінець періоду:
а) \$18,465	а) \$15,200
б) 13,750	б) 8,000
в) 15,250	в) 8,000.

32. В якій статті балансу корпорації будуть відображені акції, продані акціонерами іншій фірмі?

- а) не будуть відображені;
- б) у статті “вилучений капітал”;
- в) у статті додатковий капітал .

33. У листопаді 2001 р. корпорація отримала аванс від замовників за продукцію, яка буде вироблена і відвантажена у першому півріччі 2002 р. Яким чином операція буде відображена у фінансовій звітності корпорації за 2001 р.?

- а) як витрати майбутніх періодів у балансі;
- б) як поточні зобов'язання у балансі;
- в) як додатковий капітал у звіті про власний капітал.

34. Назвіть джерела власного капіталу:

- а) акціонерний капітал;
- б) нерозподілений прибуток;
- в) портфель власних акцій;
- г) інвестиційний портфель.

35. Компанія протягом місяця реалізувала продукцію вартістю \$200 за \$350. Як вплинула дана операція на суму нерозподіленого прибутку?

- а) збільшила на \$150;
- б) збільшила на \$300;
- в) зменшила на \$200.

36. 1 жовтня компанія отримала кредит в сумі \$50,000. У результаті даної операції грошові кошти фірми збільшилися на \$50000, її зобов'язання зросли на цю саму суму. Як вплинула ця операція на капітал підприємства?

- а) капітал збільшився на \$50,000;
- б) ніяк не вплинула;
- в) капітал зменшився на \$50,000.

37. Компанія уклала договір з паном Реганом на ремонт його будинку в січні. У лютому роботи були виконані, але заплатив пан Реган за ремонт тільки в березні. В якому місяці компанії слід відобразити дохід?

- а) у січні;
- б) у лютому;
- в) у березні.

38. Компанія реалізувала в квітні 2 холодильники, причому за один у квітні була отримана готівка в сумі \$2000, за інший покупець зобов'язався розрахуватися протягом 30 днів. В якому місяці компанії слід відобразити дохід?

- а) у квітні;
- б) у травні;
- в) у червні.

39. Компанія придбала актив у травні 1997 р. за \$46,000. За час експлуатації амортизовано \$20,000 вартості активу. У травні 2002 р. було прийнято рішення про переоцінку активу, нова вартість активу, яку слід амортизувати \$35,000. Строк корисного використання активу не змінився, ліквідаційна вартість, встановлена в травні 1996 р., \$6000, строк корисного використання — 10 років. Яка вартість активу повинна амортизуватися щорічно після переоцінки активу?

- а) \$4000;
- б) \$7000;
- в) \$3500.

40. При створенні товариства партнери домовились виплачувати собі заробітну плату. Виплачена партнерам заробітна плата є:

- а) статтею витрат у звіті про прибутки і збитки;
- б) присвоєним прибутком;
- в) “повітряним” доходом партнерів.

41. Акціонерна компанія випустила і реалізувала облігації. Особи, що придбали ці облігації, є для компанії:

- а) акціонерами;
- б) дебіторами;
- в) кредиторами;
- г) учасниками.

42. Компанія виробила продукцію у травні, в червні був укладений контракт про її реалізацію, у липні продукція була відвантажена покупцеві, у

серпні надійшли кошти від покупця, у вересні продукція була реалізована покупцем іншому партнеру. В якому місяці компанії слід відобразити дохід?

- а) у травні;
- б) у червні;
- в) у липні;
- г) у серпні;
- д) у вересні.

43. Проценти по облігаціях нараховуються, виходячи з їх:

- а) ринкової вартості;
- б) номінальної вартості;
- в) чистої вартості реалізації.

44. “Обмежена фінансова відповідальність” — термін, характерний для:

- а) власного діла;
- б) товариства;
- в) акціонерної компанії.

45. В якому випадку використовується рахунок “Премії акцій”:

- а) коли номінальна вартість дорівнює ринковій;
- б) коли номінальна вартість менша ринкової;
- в) коли ринкова вартість більша номінальної.

46. Грошова знижка, отримана за швидкий платіж по рахунку до сплати:

- а) знижка з реалізації;
- б) знижка з покупки;
- в) премія;
- г) торговельна знижка.

47. Довгострокові фінансові інвестиції — це:

- а) цінні папери, що надають право власності;
- б) боргові зобов'язання;
- в) векселі видані.

48. При складанні консолідованих фінансових звітів із застосуванням методу поглинання активи дочірньої компанії відображаються:

- а) за балансовою вартістю;
- б) за ринковою вартістю;
- в) за собівартістю.

49. При складанні консолідованої фінансової звітності гудвіл визнається, коли об'єднання здійснено шляхом:

- а) злиття;
- б) поглинання;
- в) акціонування.

50. Якщо компанія здійснила обмін подібними активами, то вона отримані активи оцінює:

- а) за ліквідаційною вартістю переданих;
- б) за залишковою вартістю переданих;
- в) за ринковою вартістю переданих;
- г) за ринковою вартістю отриманих.

51. Придбання контрольного пакета акцій може відбуватись шляхом застосування методу:

- а) поглинання;
- б) інтегрування;
- в) злиття;
- г) патентування.

52. Періодична система обліку дозволяє не вести детальний облік відпуску запасів протягом місяця:

- а) так не буває;
- б) так, дозволяє;
- в) ні, не дозволяє.

53. Запаси — це активи, які:

- а) утримуються для продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- б) знаходяться в процесі виробництва для такого продажу;
- в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг;

54. Дата, на яку сплачуються грошові дивіденди зареєстрованим власникам акцій:

- а) дата оголошення дивідендів;
- б) дата платежу дивідендів;
- в) дата реєстрації дивідендів;

55. У Франції викуплені власні акції відображаються:

- а) на позабалансових рахунках;
- б) у балансі як пасив;
- в) у балансі як актив.

56. Сума, за якою власний капітал відображається в балансі:

- а) залежить від оцінки активів;
- б) не залежить від оцінки зобов'язань;
- в) залежить від оцінки активів і зобов'язань.

57. При обміні подібними активами фінансовий результат:

- а) не визнається;
- б) визнається обов'язково;
- в) може визнаватись, а може не визнаватись.

58. Строк корисної експлуатації основних засобів згідно з МСБО 16 “Основні засоби” є:

- а) період часу, протягом якого підприємство передбачає використовувати актив;
- б) період часу, протягом якого підприємство планує утримувати актив;
- в) кількість одиниць продукції, яку підприємство очікує отримати від використання активу.

59. У міжнародній практиці використовують методи нарахування амортизації:

- а) рівномірний;
- б) зменшення залишку;
- в) суми економічних вигод.

60. Якщо балансова вартість активу збільшується результатом переоцінки, збільшення відображається на:

- а) кредиті рахунка “Додатковий капітал”;
- б) дебеті рахунка “Додатковий капітал”;
- в) кредиті рахунка “Нерозподілений прибуток”;
- г) дебеті рахунка “Основні засоби”.

61. Якщо балансова вартість активу зменшилась від переоцінки, зменшення відображається:

- а) на дебеті рахунка “Резервний капітал”;
- б) на дебеті рахунка “Додатковий капітал”;
- в) як витрати підприємства;
- г) на кредиті рахунка “Основні засоби”.

62. Застосування якого методу оцінки запасів дає меншу суму оподаткованого доходу?

- а) середньозваженої оцінки;
- б) ЛФО;
- в) ФІФО;
- г) приписаної вартості.

63. Вексель під проценти — це:

а) вексель, в якому позначено ставку процентів, що нараховуються на основну суму;

- б) вексель, який отримано, і погашатись він буде з процентами;
- в) вексель виданий під проценти.

64. Витрати, що відображають в обліку по дебету рахунка відповідного активу і додають до його купівельної вартості, — це:

- а) витрачання капіталу;
- б) капітальні витрати;
- в) капітальні споруди;
- г) витрати майбутніх періодів.

65. Купівельна вартість довгострокового активу за вирахуванням суми нарахованого зносу, витрачання чи амортизації — це:

- а) балансова вартість;
- б) ліквідаційна вартість;
- в) історична собівартість;
- г) теперішня вартість.

66. Різниця між купівельною вартістю короткострокових фінансових вкладень та їхньою поточною вартістю (якщо вона нижча) у випадку, коли короткострокові інвестиції ще не продані:

- а) інвестиційний портфель;
- б) нереалізований збиток;
- в) точка рівноваги.

67. Витрати, які показані у звіті про рух грошових коштів, але які не призвели до фактичних виплат грошей у звітному періоді:

- а) неготівкові витрати;
- б) витрати на знос;
- в) обидві відповіді правильні.

68. Продаж отриманого векселя третій стороні раніше строку його оплати векселедавцем:

- а) дисконтування отриманих векселів;
- б) переказ векселя;
- в) нереалізований збиток;
- г) індосамент.

69. Чеки, виписані власником банківського рахунку, але ще не проведені банком:

- а) нереалізовані чеки;
- б) непогашені чеки;
- в) лімітовані чеки.

70. Власні акції корпорації, які було випущено, потім викуплено, і які знаходяться у власності корпорації, — це:

- а) оголошені акції;
- б) портфель власних акцій;
- в) конвертовані привілейовані акції;
- г) дивіденди акціями.

71. Свідоцтво про кількість акцій, якими володіє інвестор:

- а) сертифікат;
- б) депозит;
- в) ануїтет;
- г) ремітент.

72. Загальна кількість акцій, якими володіють акціонери на певну дату:

- а) випущені акції;
- б) акції в обігу;
- в) прості акції;
- г) привілейовані акції.

73. Оцінка запасів не впливає на точність фінансових результатів підприємства?

- а) так, не впливає;
- б) суттєво не впливає,
- в) значно впливає.

74. Реальна ставка процентів, що називається ринковою ставкою процентів:

- а) установлена ставка процентів;
- б) дійсна ставка процентів;
- в) звичайна ставка процентів.

75. Метод, який використовується інвестором у разі володіння ним менше ніж 20% акцій з правом голосу компанії, в яку вкладено капітал:

- а) метод вартості;
- б) чистий метод;
- в) пайовий метод;
- г) метод ризику.

76. Можливість інвестора значно впливати на операційну і фінансову політику іншої компанії (у яку вкладено капітал):

- а) суттєвий вплив;
- б) обмежений вплив;
- в) фінансовий вплив;
- г) валютний вплив.

77. Компанія, яка фактично належить іншій компанії внаслідок того, що більш ніж 50% її акцій належить цій компанії:

- а) асоційована компанія;
- б) акціонерна компанія;
- в) дочірня компанія;
- г) холдингова компанія.

78. Обліковий процес зведення фінансових звітів споріднених компаній у єдиний набір фінансових звітів:

- а) контроль;
- б) консолідація;
- в) поглинання;
- г) консигнація.

79. Операції споріднених компаній доповнюють одна одну:

- а) економічна сумісність;
- б) злиття;
- в) поглинання;
- г) консолідація.

80. Інвестиційний контракт, придбаний у банку із зазначеним строком дії, суми контракту та процентною ставкою, — це:

- а) умовне зобов'язання;
- б) депозитний сертифікат;
- в) банківський звіт.

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Авторське право — виняткове право на публікацію, використання та продаж яких-небудь літературних, музичних, художніх чи інших творів.

Активи — це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до збільшення економічних вигод у майбутньому.

Активний ринок — це ринок, стан якого повністю відповідає зазначеному нижче:

- а) об'єкти, що їх продають і купують у межах ринку, є однорідними;
- б) як правило, можна у будь-який час знайти зацікавлених покупців і продавців;
- в) інформація про ціни загальнодоступна.

Акцепт — згода на оплату або гарантування оплати платіжних документів.

Акциз — один із видів непрямого податку переважно на товари масового вжитку (цигарки, алкогольні напої, пиво, сіль, автомобілі).

Акція — цінний папір без установленого строку обігу, що засвідчує право власності у статутному капіталі акціонерного товариства і дає право на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, участь у його управлінні, участь у розподілі майна при ліквідації акціонерного товариства.

Акції без номінальної вартості — звичайні акції без визначеної номінальної вартості.

Акції в обігу — частина акцій, що знаходиться у власності інвесторів.

Акції-дивіденди — дивіденди, що виплачуються у вигляді акцій корпорації.

Акціонерний капітал — стаття балансу, за якою вказується сума, внесена акціонерами в обмін на акції.

Альпарі — ідеальна рівність ринкового курсу валюти, облігацій, цінних паперів, векселів з їх номінальною вартістю.

Асоційована компанія — підприємство, в якому інвестор має суттєвий вплив і яке не є ні дочірнім, ні спільним підприємством інвестора.

Амортизація — процес визначення частки собівартості об'єкта основних засобів, яка включається у витрати протягом очікуваного строку служби об'єкта основних засобів.

Ануїтет (фінансова рента) — ряд послідовних платежів, які характеризуються такими ознаками:

- однакова сума кожного періоду часу за який нараховуються проценти;
- однакові періоди часу, за які нараховуються проценти;
- однакова ставка процентів за кожний період.

Поточна вартість ануїтету — це вартість на сьогодні загальної суми серії платежів, які будуть надходити протягом визначеного періоду часу у майбутньому.

Майбутня вартість ануїтету — включає складний процент, який нарахований на суму кожного платежу за період із дати платежу до кінця строку ануїтету.

Баланс — фінансовий звіт, який містить інформацію про активи, зобов'язання та капітал фірми на певну дату.

Балансова вартість — сума, за якою актив включається до балансу після вирахування будь-якої суми накопиченої амортизації.

Безповоротні позики — позики, які позикодавець надає, відмовляючись від права на їх погашення за певними попередньо визначеними умовами.

Безнадійний борг (безнадійна дебіторська заборгованість) — заборгованість, відносно якої існує впевненість у її неповерненні боржником, або позовний термін якої минув.

Брутто — валовий дохід без вирахування витрат.

Валовий прибуток — різниця між доходами від реалізації та собівартістю реалізованої продукції.

Валюта — грошова одиниця, що використовується для вимірювання величини вартості товарів.

Валюта звітності — валюта, яка використовується при поданні фінансової звітності.

Валютне котирування — встановлення курсів іноземних валют відповідно до чинних законодавчих норм і практики, що склалася.

Варрант — фінансовий інструмент, який надає його утримувачам право на придбання звичайних акцій.

Вартість реалізації — сума грошових коштів або їх еквівалентів, яку можна було б отримати на поточний момент шляхом продажу активу в ході звичайної реалізації.

Вексель-пріма — перший примірник переказного векселя, який дає його власникові безспірне право по закінченні терміну зобов'язань вимагати від боржника сплати зазначеної у векселі суми.

Відсоток (процент) — плата за користування різноманітними формами кредиту.

Вигода — отримання певних переваг, додаткового доходу, прибутку.

Визнання — процес включення до балансу або до звіту про прибутки та збитки статті, яка відповідає визначенню елементів та критеріям визнання:

- існує імовірність надходження до підприємства або вибуття з нього будь-якої майбутньої економічної вигоди, пов'язаної із статтею;
- стаття має собівартість або вартість, яка може бути достовірно визначена.

Випущені акції — загальна кількість акцій, що були випущені; акції в обігу плюс акції, що були випущені та знову куплені корпорацією-емітентом.

Виснаження — процес списання вартості природних ресурсів в облікових періодах.

Власне діло — некорпоративне підприємство, яким володіє одна особа.

Внутрішньогрупові трансакції — трансакції між корпораціями, що входять у єдину консолідовану групу. Результати таких трансакцій

виключаються з консолідованої фінансової звітності.

Галузеві сегменти — компоненти підприємства, які можна визначити, кожний з яких виготовляє певну продукцію чи надає певні послуги або різні групи подібної продукції чи послуг, у першу чергу споживачам за межами цього підприємства.

Гарантія — порука у чому-небудь, забезпечення чого-небудь.

Грошові кошти — готівка в касі й депозити до запитання.

Грошові потоки — надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів.

Група — материнське (холдингове) підприємство та його дочірні підприємства.

Гудвіл — будь-яке перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних активів і зобов'язань, які підлягають визначенню на дату обмінної операції.

Дата оголошення дивідендів — дата офіційного оголошення Радою директорів про намір виплатити дивіденди.

Дата реєстрації власників акцій — дата визначення власників акцій, які мають право на отримання частки прибутку.

Дата виплати дивідендів — дата фактичної виплати дивідендів акціонерам.

Демпінг — штучне зниження цін на товари з метою усунення конкурентів на ринку.

Депозит — гроші або цінні папери, внесені до банків на зберігання підприємствами, організаціями й громадянами.

Дериватив — стандартний документ, що засвідчує право та/або зобов'язання придбати або продати цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах у майбутньому.

Дефляція — вилучення з обігу надлишкової кількості паперових грошей та іноземних банкнот, випущених у період інфляції; загальне зниження рівня цін у країні.

Дефолт — припинення виплати відсотків на цінні папери внаслідок ліквідації компанії.

Дивіденди — частина прибутку, розподілена між акціонерами компанії залежно від кількості придбаних акцій.

Дилерські цінні папери — ринкові цінні папери, які купуються і утримуються з метою їх перепродажу в короткий строк.

Дисконт — різниця між ціною цінного папера на час його погашення (або його номіналом) і ціною на даний момент, сумою, що її отримують кредитні установи при купівлі боргових зобов'язань до закінчення терміну їх дії.

Доходи — збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Доходи фіскальні — доходи державної казни.

Дочірнє підприємство — це підприємство, що контролюється іншим підприємством (відомим як материнська, холдингова, компанія).

Дрібна готівка — дрібна сума готівки, яка утримується в касі для здійснення дрібних виплат замість чекових розрахунків.

Економічна сумісність — операції споріднених компаній, що доповнюють одна одну.

Експорт — вивезення за кордон товарів, проданих іноземним покупцям і призначених для продажу на іноземних ринках або для переробки в інших країнах.

Експортна квота — встановлений обсяг виробництва та поставок на експорт певних товарів.

Екстраординарні статті — дохід або витрати, які виникають у результаті подій чи операцій, що чітко відрізняються від звичайної діяльності підприємства, а значить, не очікується, що вони повторюватимуться часто або регулярно.

Емісія — випуск державою або підприємством цінних паперів (акцій, облігацій), паперових грошей.

Емісійний дохід — сума перевищення доходів, отриманих підприємством від первинної емісії (випуску) власних акцій та інших корпоративних прав над номіналом таких акцій (інших корпоративних прав).

Емітент — підприємство або установа, які випускають цінні папери, банкноти.

Забезпечення — зобов'язання з невизначеним строком або сумою.

Заключні проводки — проводки, що робляться наприкінці облікового періоду з метою закриття рахунків виручки та витрат на нерозподілений дохід.

Законний капітал — розмір статутного капіталу корпорації, встановлений згідно з законодавством штату.

Закриття рахунків — бухгалтерські записи, за допомогою яких залишки по номінальних рахунках (“Доходи” і “Витрати”) за звітний період переносяться на бухгалтерський рахунок “Нерозподілений прибуток”.

Збиток — перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Збиток від зменшення корисності — сума, на яку балансова вартість активу перевищує суму його очікуваного відшкодування.

Звичайна діяльність — будь-яка діяльність, що здійснюється підприємством як складник його господарської діяльності, а також супутня діяльність, яка забезпечує цю діяльність або виникає внаслідок неї.

Зв'язані сторони — сторони вважаються зв'язаними, якщо одна сторона має можливість контролювати іншу або здійснювати суттєвий вплив на прийняття фінансових та операційних рішень іншою стороною.

Зіставність інформації характеризується можливістю користувачів порівнювати дані фінансових звітів за різні періоди або фінансові звіти різних підприємств.

Злиття — об'єднання компаній (придбання однією компанією іншої обміном акцій).

Змінні виробничі накладні витрати — непрямі витрати на виробництво, що змінюються прямо або майже прямо пропорційно до обсягів виробництва.

Зменшення корисності — коли сума очікуваного відшкодування зменшується нижче балансової вартості.

Інвентаризація — облік і перевірка наявності цінностей, грошових документів і коштів та контроль за правильністю розрахунків щодо них.

Інвестиційна власність — інвестиція у землю або будівлі, які в основному не зайняті або не використовуються в операціях підприємством-інвестором чи іншим підприємством тієї ж групи, що й підприємство-інвестор.

Інвестиція — актив, утримуваний підприємством із метою приросту капіталу через розподіл доходу (наприклад, відсотків, роялті, дивідендів та ренти), для збільшення вартості капіталу або інших вигод для підприємства-інвестора.

Інвестиційний портфель — пакет цінних паперів (акцій чи облігацій), в які інвестор вкладає тимчасово вільні грошові кошти. Цінні папери, що утворюють пакет, в обліку розглядаються як одна облікова одиниця.

Інвестиційні цінні папери — цінні папери, що купуються і утримуються з метою одержання прибутку або приросту капіталу; як правило, їх утримують до строку погашення.

Індосамент — передавальний напис на звороті векселя, який засвідчує перехід його до іншої особи. Суть індосаменту полягає в тому, що переказним написом на зворотному боці разом із векселем іншій особі передається право на отримання платежу.

Індосант — особа, яка здійснює на звороті векселя передавальний напис.

Індосат — особа, яка отримує вексель по передавальному напису.

Інструмент капіталу — будь який-контракт, який засвідчує залишкову частку в активах підприємства після вирахування всіх його зобов'язань.

Капітал — частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Капітальна оренда — оренда основних засобів на тривалий термін, що майже дорівнює строкові служби цих засобів.

Капіталізація — визнання витрат як частини собівартості активу.

Квота — кількісно встановлена абсолютна або відносна величина; частка, частина, певна норма.

Кліринг — система безготівкових розрахунків за товари, послуги, різні види цінних паперів, що базується на заліку взаємних вимог і зобов'язань.

Консолідовані фінансові звіти — фінансові звіти групи, подані як фінансові звіти єдиного підприємства.

Консигнаційна угода — передача власником товару торговельному агенту для подальшої реалізації.

Контракт — юридично обов'язкова угода між двома або кількома особами, в якій визначаються певні економічні дії з боку учасників і відповідальність за їх виконання.

Контракт з фіксованою ціною — контракт, за яким підрядник погоджується з фіксованою ціною контракту або з фіксованою ставкою на одиницю кінцевої продукції і який у деяких випадках підлягає дії застереження про змінні ціни.

Контракт з ціною “витрати плюс” — будівельний контракт, за яким підряднику відшкодовуються допустимі або іншим чином визначені витрати, плюс відсотки від суми цих витрат або фіксована винагорода.

Контролінг — інструмент управління, який завдяки цілеспрямованим збору та обробці інформації допомагає у процесі прийняття рішень та управління підприємством.

Концесія — договір про здавання державою в експлуатацію або використання природних багатств (надр, ділянок землі), підприємств у тимчасове

користування іноземним фірмам чи приватним особам.

Корпорація — відокремлена юридична особа, створена згідно із законодавством штату. Право власності засвідчується акціями, якими торгують на фондових біржах, власники акцій мають обмежену відповідальність.

Корпоративні права — право власності на частку у статутному капіталі юридичної особи, включаючи права на управління, отримання частки прибутку такої юридичної особи, а також частки активів у разі її ліквідації.

Котирування іноземних валют — визначення національними банками ціни іноземної валюти, пропорцій її обміну на валюту певної країни.

Пряме котирування іноземних валют — вираження іноземної валюти у певній кількості національної валюти.

Непряме котирування іноземних валют — прирівнювання національної валюти до певної кількості будь-яких іноземних валют.

Кредитний ризик — ризик того, що одна сторона контракту про фінансовий інструмент не зможе виконати зобов'язання і буде причиною виникнення збитків іншої сторони.

Кредит Міжнародного валютного фонду компенсаційний — кредит, який надають країнам — членам цього фонду терміном до 5 років для компенсації скорочення експортної виручки, зумовленої форс-мажорними обставинами, в тому числі непередбачуваним зниженням цін на світовому ринку.

Крос-курс — співвідношення між двома валютами, що визначається на підставі курсу цих валют щодо третьої валюти.

Курс акції — ціна, за якою акцію продають на ринку. Визначається на основі попиту й пропозиції й може суттєво відрізнитися від її номінальної вартості.

Курс облігацій — ціна, за якою продають і купують облігації.

Курс емісійний — курс, за яким здійснюється емісія цінних паперів, встановлених емітентом залежно від стану фондового ринку та фінансової політики емітента.

Курс номінальний — курс цінного папера, який встановлюється на основі його номіналу.

Курс офіційний — курс, встановлений державними органами, офіційно оголошений курс.

Курс установлений — легальний, визначений валютний курс.

Курсові втрати — збитки, пов'язані з несприятливими змінами валютних курсів.

Курсова різниця — різниця, яка є наслідком відображення у звітності однієї і тієї ж кількості одиниць іноземної валюти у валюті звітності при різних курсах обміну.

Леввередж — фінансовий механізм управління формування прибутку підприємства, який забезпечує оптимальне співвідношення окремих видів капіталу чи окремих видів витрат.

Лізинг — довготермінова оренда машин, обладнання, виробничих споруд тощо на умовах поворотності, терміновості й платності і на підставі відповідного договору між орендодавцем і орендарем, що передбачає можливість їх наступного викупу орендарем. Лізинг можна розглядати і як різновид довготермінового кредиту, наданого в натуральній формі.

Ліквідаційна вартість — частина купівельної вартості, яку власник активу планує повернути по закінченню визначеного строку корисного використання цього активу.

Ліквідні активи — активи, які можна швидко і без значних втрат перетворити на гроші.

Ліквідність — наявність достатніх коштів для забезпечення зняття депозитних вкладів та інших фінансових зобов'язань згідно з їх строками.

Ліквідність підприємства — спроможність підприємства здійснювати повсякденну діяльність без фінансових труднощів.

Лімітед (ЛТД) — доповнення до назви товариства, компанії, що свідчить про обмеженість їх відповідальності за зобов'язаннями (у межах акціонерного чи пайового капіталу).

Лістинг — процедура допуску цінних паперів до обігу на фондовому ринку.

ЛІФО (“останнє надходження — перший видаток”) — припущення, що одиниця запасів, які були придбані або випущені останніми, продаються першими, і в результаті одиниці, які залишаються в запасах на кінець періоду, є тими, що були придбані або виготовлені першими.

Манко — нестача готівки в касі; недолік у касових відомостях через помилку в записах або прорахунки касира.

Материнська компанія — підприємство, яке має одне або кілька дочірніх підприємств.

Маржа — термін, який використовується в банківській, біржовій, страховій, торговельній діяльності й означає різницю між процентними ставками, курсами цінних паперів, ставками страхових внесків і відшкодувань, цінами товарів.

Метод вартості — метод, який використовується інвестором у разі володіння ним менше ніж 20% акцій з правом голосу компанії, в яку вкладено капітал.

Метод “витрати плюс” — метод ціноутворення, згідно з яким до суми собівартості, яку визначає постачальник, додається відповідна націнка.

Метод “затрати-випуск” — метод зіставлення затрат на виробництво продукції та її випуск, який використовується у моделях типу міжгалузевого балансу.

Метод ідентифікації вимагає спеціального кодування кожної партії придбаних запасів і їх окремого зберігання.

Метод нарахування амортизації — метод списання балансової вартості основних засобів.

Метод останніх закупок (ЛІФО) — виходить із припущення, що одиниці товару, які придбані останніми, продаються в першу чергу.

Метод перших закупок (ФІФО) — виходить із припущення, що одиниці товару, які придбані першими і продаються в першу чергу.

Метод середньої собівартості — метод калькуляції собівартості запасів і обліку руху витрат через розрахунки запасів, за якого до кожної одиниці проданих товарів або запасів відносять середню вартість куплених товарів певного виду.

Метод собівартості — метод обліку, згідно з яким інвестиція відображається за собівартістю. Звіт про прибутки та збитки відображає прибуток від інвестицій лише тією мірою, якою інвестор одержує частку акумульованого чистого прибутку об'єкта інвестування, що виникає після дати придбання.

Метод участі в капіталі — метод обліку, згідно з яким інвестиція (частка участі в спільно контрольованому підприємстві) первісно відображається за собівартістю, а потім коригується відповідно до зміни частки інвестора (контролюючого учасника) у чистих активах об'єкта інвестування (спільно контрольованого підприємства) після придбання.

Митна вартість — ціна товарів, яка фактично сплачена або підлягає сплаті за них на момент перетину митного кордону держави.

Монетарні активи — утримувані гроші, а також активи, які мають бути отримані у фіксованих або визначених сумах грошей.

Монетарні статті — гроші, а також інші активи та зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій або визначеній сумі грошей.

Моніторинг — відстеження, нагляд за фінансовою та виробничою діяльністю окремої компанії, галузі та економіки в цілому.

Монополія — виключне право однієї особи на певний вид діяльності.

Мораторій — відстрочка платежів із торгових зобов'язань на певний термін або до настання певних умов. Припинення боргових платежів, не обумовлене певним терміном.

НІФО — метод оцінки запасів, згідно з яким одиниці товару, що будуть придбані першими, відпускають на виробництво або на реалізацію, тобто списують за цінами наступних надходжень. Залишки ТМЗ на кінець

облікового періоду відображаються у бухгалтерському балансі за вартістю одиниць товару, що були придбані першими протягом звітного періоду.

Накладні витрати — додаткові до основних виробничі витрати, пов'язані з господарським обслуговуванням виробництва, утриманням апарату управління підприємства і створенням належних умов праці, які включаються у собівартість продукції.

Нарощування дисконту — щорічне збільшення балансової вартості облігацій, придбаних за ціною, нижчою від номінальної.

Невипущені акції — акції капіталу корпорації, які ніколи не були випущені.

Негативний гудвіл — перевищення вартості частки покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань над вартістю придбання на дату придбання. Він може бути визначений лише за умови купівлі-продажу підприємства в цілому, оскільки його неможливо виділити в самостійну облікову одиницю.

Незароблений фінансовий дохід — різниця між валовими інвестиціями орендодавця в оренду та їх теперішньою вартістю.

Нематеріальні активи — активи, які використовуються в операційній діяльності та забезпечують власнику певні права, але не існують фізично.

Неподільний ануйтет — дохід, що не підлягає розподілу між спадкоємцями.

Номінальна вартість облігації — загальна сума боргу, яка підлягає погашенню і вказується на титульній стороні облігації.

Номінальні (тимчасові) рахунки — рахунки “Доходів” і “Витрат”, на яких базується складання звіту про прибутки й збитки підприємства, які закриваються в кінці облікового періоду.

Нормальна потужність — очікуваний рівень виробництва, який може бути досягнутий у середньому протягом певної кількості періодів за звичайних обставин.

Нормою амортизації є величина (у процентному відношенні), на яку щорічно зменшується собівартість.

Облігація — боргове зобов'язання суб'єктів та державних установ для захисту значних сум капіталу на довгостроковій основі.

Обтяжливий контракт — такий, за яким неминучі витрати на погашення зобов'язання перевищуватимуть очікувані економічні вигоди від контракту.

“Овербот” — різке підвищення цін на певний товар внаслідок збільшення його закупівель; зростання цін до нерозумних меж. Найчастіше існує в операціях із цінними паперами.

Овердрафт — особлива форма надання короткотермінового кредиту клієнтові банку у разі, якщо величина платежу перевищує залишок коштів на рахунку клієнта.

“Оверсолд” — різке зниження цін на певний товар на ринку внаслідок значного збільшення його надходжень на ринок, зниження цін до нерозумних меж.

Оголошені акції — максимальна кількість акцій корпорації, яка може бути випущена згідно зі статутом.

Он-лайн — тип зв'язку між учасниками платіжної системи, за якого зв'язок підтримується у режимі реального часу (безперервно).

Операційний цикл — середній проміжок часу між придбанням матеріалів для виробництва та кінцевою реалізацією продукції за грошові кошти.

Операція “spot” — поточна валютна операція, згідно з якою угода укладається за поточним валютним курсом на день підписання угоди, а обмін валют здійснюється наступного робочого (банківського) дня (без урахування дня підписання угоди).

Опціон — різновид цінного папера на товарному, фондовому чи валютному ринку, строкова угода, предметом якої є право, а не зобов'язання особи, яка його придбала продати або купити базові цінності — товари, інші

цінні папери, валюту за наперед визначеною ціною і в заздалегідь установлений термін.

Опціон американський — опціон, реалізація якого може бути здійснена будь-якого дня до закінчення його терміну.

Опціон європейський — опціон, який дає право реалізації лише в момент закінчення терміну його дії.

Опціон “кол” (на купівлю) — опціон, який дає право купити ф'ючерсний контракт, товар чи інші цінності за заздалегідь встановленою ціною.

Опціон “пут” (на продаж) — опціон, який дає право, але не зобов'язує продавати ф'ючерсний контракт чи інші цінності (крім товару) за заздалегідь встановленою ціною.

Оферта — письмова або усна пропозиція однієї особи (оферента) іншій особі (акцептанту) укласти з нею договір. В оферті зазначається термін її дії. Може здійснюватись як через публічні оголошення, так і на торгах або надсилається конкретному партнеру.

Пайовий метод — метод, який використовується інвестором у разі володіння ним 20% — 50% акцій з правом голосу компанії, в яку вкладено капітал.

Паритет — рівноцінність, наявність рівності.

Партнер — юридична або фізична особа, яке є співвласником спільного підприємства або компаньйоном у виконуваних роботах.

Пасив — сукупність боргів і зобов'язань підприємства.

Пасиви короткотермінові — пасиви фірм і компаній зарубіжних країн, до яких відносять всі їхні зобов'язання щодо оплати впродовж короткотермінового періоду.

Патент — спосіб захисту прав власності винаходу. Документ, виданий компетентним державним органом винахідникові або його правонаступникові, який засвідчує авторство, право на винахід і монопольне його використання.

Паушальна сума — загальна сума без виокремлення елементів.

Паушальний платіж — зафіксована в угодах сума винагороди, що встановлюється на основі очікуваного економічного ефекту і прибутків покупця, є ціною купівлі.

Первісна (купівельна) вартість — сума всіх грошових витрат на придбання матеріальних та нематеріальних активів і витрат на їх доведення до робочого стану.

Переоцінка — дооцінення (збільшення вартості) або уцінення (зменшення вартості) активів підприємства.

Піврічна конвенція — принцип, що використовується при розрахунку амортизації, згідно з яким амортизація основних засобів в рік їх придбання враховується в розмірі 50 % суми звичайної річної амортизації.

Платоспроможність — наявність грошових коштів упродовж більшого періоду часу для вчасного виконання фінансових зобов'язань.

Поглинання — придбання однією компанією іншої шляхом ліквідації фірми, яка поглинається, і передання фірмі, яка поглинає, усього майна, зобов'язань і боргів ліквідованої фірми.

Портфель власних акцій — власні акції корпорації, які було випущено, потім викуплено, і які досі знаходяться у власності корпорації.

Постійні виробничі накладні витрати — непрямі витрати на виробництво, які залишаються відносно незмінними, незалежно від обсягу виробництва.

Постійні (реальні) рахунки — рахунки бухгалтерського балансу; немає заключних проводок.

Постинг — перенесення даних із журналу до Головної книги.

Поточна інвестиція — інвестиція, що легко реалізується за своїм характером та призначається для утримання протягом не більше одного року.

Процент — сума, яка підлягає сплаті за використання компанією наданих їй грошових коштів. Виплата кредиту пов'язана з виплатою процента та номіналу.

Припинити визнання означає виключити фінансовий актив або зобов'язання (чи частину фінансового активу або зобов'язання) із балансу підприємства.

Регулюючі проводки — проводки, в кінці облікового періоду, які вимагаються згідно з принципами доходів і погодженості для досягнення розділу між періодами.

Резервний капітал — відображає суму резервів, створених за рахунок чистого прибутку підприємства відповідно до чинного законодавства або установчих документів.

Реінвестиції — повторні інвестиції, які здійснюються за рахунок прибутку, одержаного на попередньо вкладений капітал або внаслідок переміщення капіталу з одних активів, сфер інвестиційної діяльності та об'єктів інвестування в інші.

Реінвестування дивідендів — виплата дивідендів акціями.

Рентабельність активів — співвідношення чистого прибутку та загальної вартості активів компанії.

Реструктуризація — програма, яку планують і контролюють керівники і яка суттєво змінює обсяг діяльності підприємства або спосіб цієї діяльності.

Ринкова вартість — сума, яку можна отримати від продажу інвестицій на активному ринку.

Ринкові показники — коефіцієнти, які оцінюють ринкову вартість акцій.

Ринковою ціною акції називається ціна, за якою продаються акції на ринку.

Ринкові цінні папери — цінні папери, які очікується перетворити в готівку протягом року, вони належать до оборотних активів підприємства.

Робочий капітал — поточні активи за вирахуванням поточних зобов'язань. Один із підходів до вимірювання коштів підприємства.

Роялті — платежі за використання нематеріальних активів підприємства (авторського права, патентів, торгових марок).

Сальдовий баланс — баланс, що містить тільки залишки (сальдо) рахунків бухгалтерського обліку на певну дату.

Санація — система фінансових кредитних заходів, спрямованих на поліпшення фінансового становища підприємств, що знаходяться під загрозою банкрутства.

“Своп” — таку назву в практиці іноземних банків носить широке коло операцій, однією з умов яких є обмін чи поновлення вихідного положення через певний строк.

Сек'юритизація — процес трансформації фінансових активів у цінні папери.

Сертифікат — свідоцтво про кількість акцій, яким володіє інвестор, процент власності.

Спільний контроль — погоджений контрактом розподіл контролю за економічною діяльністю.

Спільне підприємство — контрактна угода, за якою дві або кілька сторін здійснюють економічну діяльність, яка підлягає спільному контролю.

Справедлива вартість активу — сума, за якою цей актив можна обміняти в операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Стандарт-кост — система планування й обліку витрат, при якій здійснюється розробка норм-стандартів, на основі яких до початку виробництва розраховується стандартна калькуляція.

Статутний капітал — зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників до капіталу підприємства.

Субвенція — вид грошової допомоги місцевим органам влади з боку держави, яка виділяється тільки на конкретні цілі і у випадках використання не за призначенням, підлягає поверненню.

Сумнівний борг — дебіторська заборгованість, відносно якої існує імовірність її неповернення боржником.

Сума погашення — недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язань під час звичайної діяльності підприємства.

Теперішня вартість — дисконтована сума майбутніх чистих відпливів грошових коштів, які, як очікується, будуть необхідні для погашення зобов'язань під час звичайної діяльності підприємства.

Тимчасові різниці — різниці між балансовою вартістю активу чи зобов'язання в балансі та їхньою податковою базою.

Товариство — некорпоративне підприємство, яким володіють дві або більше особи.

Торгова марка — спеціальна назва для товарів або послуг, що виробляються чи надаються компанією.

Трансакція — події, що знаходять своє відображення в бухгалтерських записах.

Трансферт — письмовий переказ, наказ банку своєму кореспонденту видати певну суму грошей вказаній в трансферті особі; перенесення суми з одного рахунка на інший.

Транши — частина чи частковий платіж значної суми грошей; частина великої фінансової позики. Траншами надає кредити МВФ.

Факторинг — передача права стягнення дебіторської заборгованості іншій особі на узгоджених умовах.

Фінансовий інструмент — будь-який контракт, який веде до фінансового активу одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструмента капіталу іншого підприємства.

Фінансовий актив — будь-який актив, який являє собою: грошові кошти; контрактне право отримувати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства; інструмент капіталу іншого підприємства.

Фінансове зобов'язання — будь-яке фінансове зобов'язання, яке є контрактним зобов'язанням: передавати грошові кошти чи інший фінансовий актив іншому підприємству або обмінювати фінансові інструменти з іншим підприємством за умов, які є потенційно несприятливими.

Форвард — термінові валютні операції, які здійснюються банками з використанням телефонного зв'язку на договірній основі.

Форвардний контракт — стандартний документ, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) цінні папери, товари або кошти у визначений час та на визначених умовах у майбутньому з фіксацією цін такого продажу під час укладення такого форвардного контракту.

Форс-мажор — неможливість виконання контракту або повне звільнення сторін від зобов'язань по ньому в зв'язку з настанням подій, що не залежать від сторін, і які роблять виконання контракту неможливим.

Ф'ючерсний контракт — стандартний документ, який засвідчує зобов'язання придбати (продати) цінні папери, товари або кошти у визначений час та на визначених умовах у майбутньому з фіксацією цін на момент виконання зобов'язань сторонами контракту.

Хеджування — створення зустрічних вимог або зобов'язань в іноземній валюті.

Частка меншості — частина чистих результатів діяльності і чистих активів дочірнього підприємства, яка відноситься до часток, що не належать прямо або непрямо, через дочірні підприємства, материнській компанії.

Чиста вартість дебіторської заборгованості — сума дебіторської заборгованості після вирахування сумнівних і безнадійних боргів, тобто *чиста реалізаційна вартість*.

Чиста вартість реалізації запасів — розрахункова ціна реалізації запасів за умов звичайної діяльності за вирахуванням витрат завершення їх виробництва та реалізації.

Чисті поточні активи — перевищення чистих поточних активів над поточними зобов'язаннями.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бутинець Ф.Ф. Історія бухгалтерського обліку: В 2-х частинах. Ч. I: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит” / 2-е вид., доп. і перероб. — Житомир: ПП “Рута”, 2001. — 512 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит”. / Вид. 2-е, доп. і перероб. — Житомир: ЖІТІ, 2000. — 640 с.
3. Бутинець Ф.Ф., Малюга Н.М. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит” / За ред. Ф.Ф. Бугинця; 3-є вид., перероб. і доп. — Житомир: ПП “Рута”, 2001. — 512 с.
4. Вільямс Я. Справочник GAAP с комментариями. Вып. 1.— М.: ИНФРА-М, 1998. — XI, 149 с.
5. Вільямс Я. Справочник GAAP с комментариями. Вып. 2. — М.: ИНФРА-М, 2000. — X, 118 с.
6. Волкова О.Н. Учет в Италии. // Бухгалтерский учет. — 2000. — № 15. — С. 74—78.
7. Голов С.Ф. XXIII конгрес європейської асоціації бухгалтерів. // Бухгалтерський облік і аудит. — 2000.— № 4.— С. 62-65.
8. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі: Практ. посібник. — К.: Лібра, 2001. — 840 с.
9. Губачова О. М. Облік у зарубіжних країнах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: НГМЦ “Укркоопосвіта”, 1998. — 226 с.
10. Дымова И. Э. Бухгалтерский учет в Испании.// Бухгалтерский учет.— 1999. — № 10.— С. 100-104.

11. Дымова И. Э. Бухгалтерский учет в Люксембурге. // Бухгалтерский учет.— 2000. — № 9. — С. 72-74.
12. Дымова И. Э. Учет в Нидерландах. // Бухгалтерский учет. — 2001. — № 20. — С. 57-61.
13. Дымова И. Э. Учет в Швейцарии. // Бухгалтерский учет. — 2000. — № 6. — С. 49-53.
14. Кимизука Йоширо. Учет затрат и калькулирования себестоимости в Японии. // Бухгалтерский учет. — 1997.— № 10.— С. 82.
15. Кондраков Н. П. Бухгалтерский учет: Учебное пособие / 3-е изд., перераб. и доп. — М.: ИНФРА-М, 2000.— 635 с.
16. Коршунов В. І. Організація бухгалтерського обліку в зарубіжних країнах: Монографія. — Харків: Основа, 1999. — 226 с. — Рос. мовою.
17. Кочерга С. В., Пилипенко К. А. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навчальний посібник.— К.: Центр навчальної літератури, 2005.— 216 с.
18. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навч. посібник.— К.: Знання, 2006.— 311 с.
19. Малишкін О. І. Фінансова звітність підприємства: Міжнародні та національні стандарти: Навчальний посібник. / 2-е вид., доп. та виправ. — Суми: Вид-во “Університетська книга”, 2001. — 158 с.
20. Маляревський Ю. Д., Фартушняк О. В., Пасічник І. Ю. Облік у зарубіжних країнах: Навчальний посібник.— Харків: Видавничий дім “ІНЖЕК”, 2003.— 164 с.
21. Международные бухгалтерские стандарты: справочное пособие / Авт. сост.: Кураков Л.П., Емельянова Г.А., Иванова М.А.— М.: Гелиос АРВ, 2000. — 267 с.
22. Международный бухгалтерский учет GAAP и IAS. Справочник бухгалтера от А до Я / Сост. Матвеева В.М. — М.: Изд-во “Дело и Сервис”, 1998. — 192 с.

23. Михалкевич А.П. Бухгалтерский учет на предприятиях зарубежных стран: Уч. пособие. — Минск: ООО “Мисанта”, 1998. — 109 с.
24. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000. / Перекл. з англ. за ред. С.Ф. Голова. — К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2000. — 1272 с.
25. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2001: зміни та доповнення / Перекл. з англ. за ред. С.Ф. Голова. — К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2001. — 224 с.
26. Панков Д.А. Бухгалтерский учет и анализ в зарубежных странах: Уч. пособие. — Минск: ИП “Экоперспектива”, 1998. — 238 с.
27. Ришар Ж. Бухгалтерский учет: теория и практика: Пер. с франц. / Под ред. Я.В. Соколова. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 160 с.
28. Соколов Я. В., Бичкова С.М., Бабяк Є. Д. Бухгалтерский учет в Польше. // Бухгалтерский учет. — 2000. — № 16. — С. 55-66.
29. Соколов Я. В., Семенова М. В. Бухгалтерский учет во Франции. // Бухгалтерский учет.— 2000.— № 5.— С. 69-77.
30. Суворов А. Сравнительные аспекты американской и российской систем бухгалтерского учета. // Аудит.— 2000.— № 4.— С. 53-54.
31. Ткач В. И., Ткач М. В. Международная система учета и отчетности.— М.: Финансы и статистика, 1992.— 160 с.
32. Хотгрэн Ч. Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект: Пер. с англ. / Под ред. Я. В. Соколова.— М.: Финансы и статистика, 2000.— 416 с.

Навчальне видання

КРАЇВСЬКА Інна Анатоліївна

ОБЛІК У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Конспект лекцій, навчально-методичний матеріал для самостійної роботи та для практичних занять, завдання для контрольної роботи для студентів усіх форм навчання спеціальностей 6.050106 “Облік і аудит”

Редактор М. З. Аляб'єв

План 2007, поз. 93Н

Підп. до друку 28.08.2007	Формат 60×84 1/16.	Обл.-вид. арк. 10,4
Папір офісний.	Друк на ризографі.	Зам. №
Тираж 100 прим.	Умовн.-друк.арк. 9,9	

61002, м. Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12.

Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ.
61002, м. Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12.